

164311

5

Ange Arbos

ČLOVEŠKI ROBOT

L. R. Pelloussat

**SODNIKOV
DRUGI OBRAZ**

MAJ 1962

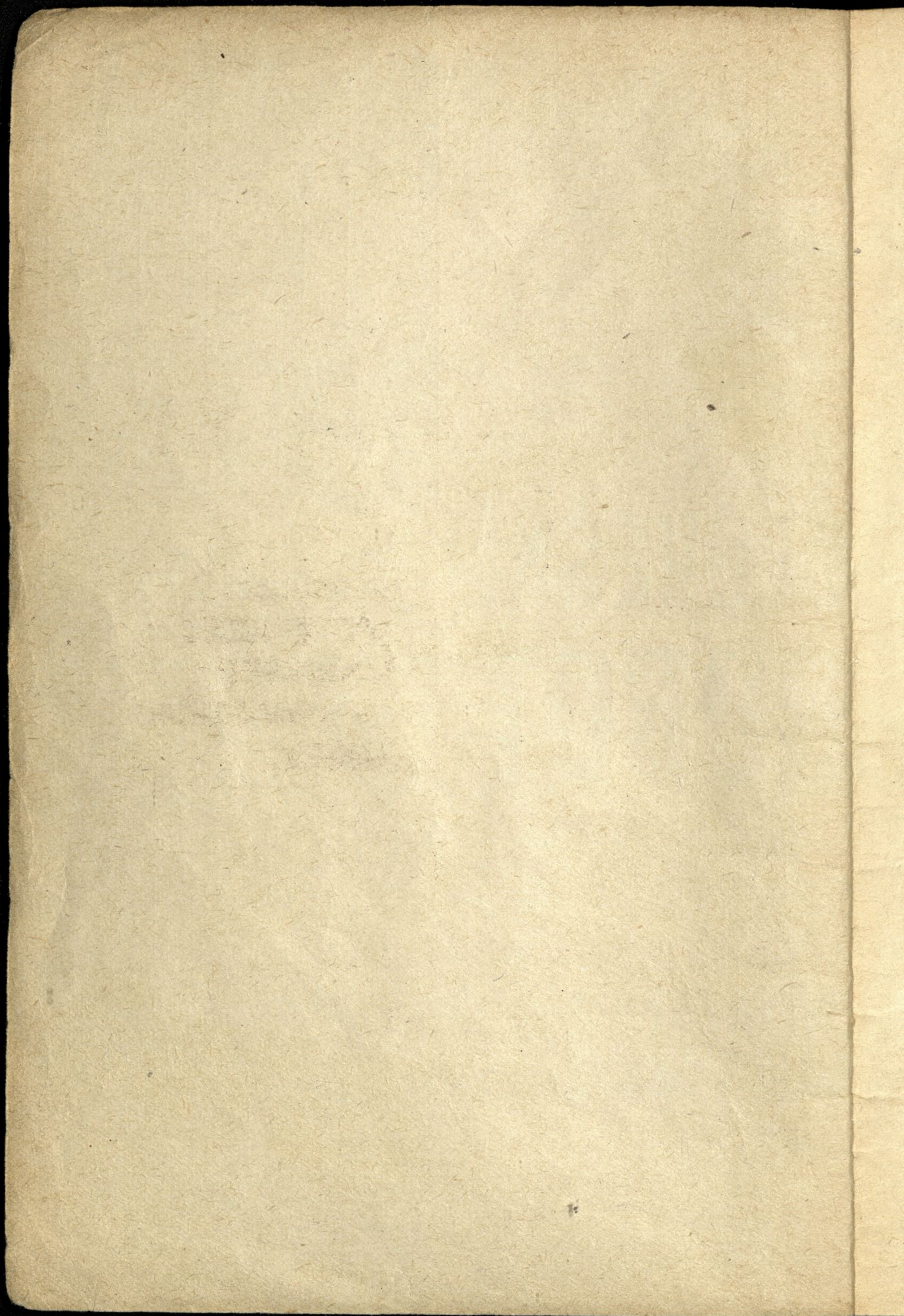
CENA 100 DIN

tovarišev

NAJBOLJŠE

NOVELE

tovarišev NN

**NAJBOLJŠE
DETEKTIVSKE
VOHUNSKÉ
IN UTOPISTIČNE
NOVELE**

+ 164 3 11

164311

ČLOVEŠKI ROBOT	3
SODNIKOV DRUGI OBRAZ	41
UMOR DE ANTIQUISA	75
ČRTALNIK ZA USTNICE	85

V 15 18/1962

Izhaja v posebnem zvezku kot redna mesečna priloga ilustrirane-
ga tednika »Tovariš« — Cena 100 din.

Cloveški robot

SKLADIŠČE PRIVIDOV

Na eni najlepših newyorških avenij je imel gospod Cranks zelo dobro založeno trgovino s starinami. Vsak večer, ko sta njegova pomočnika odšla, je ostal gospod Cranks sam med svojimi starinami, da je napravil obračun. Nato je spravil papirje, pogledal, če je železni rolo pred vhodnimi vrati dobro zaprt, tu in tam pobrisal prah ali kak predmet postavil na svoje mesto, pogledal še enkrat, če je vse v redu in se odpravil spat v sobico za prodajalno, kjer je imel majhno posteljo, prevlečeno z usnjem.

Pravili so, da je zelo bogat. Ker je imel na zalogi same dragocene predmete, je vsako stvarco prodal za ogromne denarje. Vendar svojega bogastva ni hotel ali pa ni znal izkoristiti.

Vse življenje je preživel v svoji trgovini. Tu je bilo njegovo kraljestvo, njegov raj, smisel njegovega življenja.

Ko je tega večera kot navadno napravil obračun, je vstal in vzel z nekega naslanjača violino, da bi jo obesil na kljuko, kamor je spadala.

Ker je bila kljuka precej visoko na steni, je stopil na lestev.

Ko je stal na lestvi in se trudil, da bi obesil violino na svoje mesto, je nenadoma zaslišal za seboj rahel pok, kot bi se sprožila vzmet. Gospod Cranks se je sunkovito obrnil.

Med starinami je bilo vse mirno in tiho. Vendar pa je bil gospod Cranks prepričan, da je bil nekaj slišal. Verjetno je bila obrabljena vzmet v naslanjaču Ludvika XV., ki je stal poleg velike postelje iz XV. stoletja ali pa pero v kariljonu, ki je stal na mizici v kotu.

Gospod Cranks je skomignil z rameni in spet pričel z roko tipati za kljuko v steni. Nenadoma je znova zaslišal nenavaden šum, kot bi se naslanjač Ludvika XV. po bliskovo zapeljal z enega konca sobe na drugega in spet nazaj na svoje mesto poleg postelje z baldahinom.

Gospod Cranks je jasno slišal dva hitra in razločna šuma, o tem ni bilo nobenega dvoma. Tokrat se je počasi obrnil. Bil je zelo presenečen in pričel je premišljevali.

»Ali imam privide?« si je rekel potihoma. Zakaj naslanjač je stal mir-

no na svojem običajnem prostoru. Tega Cranks ni razumel. Šel je k nje-
mu, ga potipal in porinil sem ter
tja. Isti zvok...

»Beži, beži...« je vzkliknil go-
spod Cranks in se glasno zasmel
lastni praznovernosti, da so zazve-
nele strune na starem cembalu.

»Nak, ne boš me!« je rekel go-
spod Cranks cembalu.

Bil je ponosen, da je pogodil, od-
kod prihaja šum in da se je znebil
strahu. Sklenil je, da bo šel kar
takoj v posteljo, saj je bil že po-
šteno potreben počitka.

Ali naj prej spravi violino? »Ah,
naj kar ostane tam, kjer je,« si je
dejal. »Jo bom že jutri pospravil.
Za danes imam dovolj.«

Stopil je k vratom svoje sobice.
Preden je vstopil, se je še enkrat
ozrl, da bi videl, če je vse v redu.
Nežno je opazoval vse te predmete,
ki so bili del njegovega življenja.
Nenadoma je poleg njega nekaj
škrtnilo, kot bi se zaprle kovinske
čeljusti na starem oklepu. Odskočil
je in se obrnil.

Na desni strani vrat je stal vi-
teški oklep iz XV. stoletja z veliko
perjanico, na levi pa moderna me-
hanična lutka z voščeno glavo. Lut-
ki je glava počivala na plečih kot
obupanemu človeku. Ali je škrtnilo,
ker se je lutki nagnila glava?

Gospod Cranks je opazil, da je
imel železni vojščak zaprt vizir.
Spomnil pa se je, da ga je bil po-
dnevi odprl, ko je razkazoval oklep
nekemu kupcu. Dvignil je torej vi-
zir in ga spet spustil, da se je zaprl

s kovinskim zvokom, ki ga je bil
pravkar slišal. To je bilo torej...

Tedaj pa se je zgodilo nekaj ne-
razumljivega: zvok železnih čeljusti
se je ponovil in sploh ni prenehal.

Bled od strahu je gospod Cranks
šinil okoli, da bi videl, odkod pri-
haja to škrtanje. Zdaj mu je bilo
tega dovolj.

»Razčistiti hočem tole, preden
grem spat,« je rekel glasno.

Škrtanje še vedno ni ponehalo,
nasprotno, postajalo je vedno glas-
nejše.

Ko je starinar stikal po prodaj-
alni, je opazil, da je hrup postajal
tišji, kadar je bil blizu vhodnih
vrat, kadar pa se je približal vra-
tom v svojo sobo, je bil spet moč-
nejši. Prislonil je uho na vrata in
tedaj se mu je posvetilo.

Vsi nenavadni šumi in zveni, ki
jih je bil slišal, odkar je zlezal na
lestev, so prihajali izza vrat, iz nje-
gove sobe, ki pa je bila prazna. O
tem je bil popolnoma prepričan.

In vendar je bilo tam, za temi
vrat, nekdo ali nekaj, kar se je gi-
balo, kar je nekaj počelo. Gospod
Cranks je napeto prisluškoval. Zdaj
je jasno slišal žvenketanje železja
in tope udarce, kot da bi njegova
postelja plesala sarabando. Potem
je nenadoma vse utihnilo. Gospod
Cranks je smrto bled še vedno po-
slušal, vendar ni bilo čuti ničesar.
Pričel je razmišljati. Okno v njegovi
sobi je bilo zavarovano z debelimi
železnimi rešetkami. Vrata so bila
dvakrat zaklenjena, in ključ je imel
v žepu. Bil je popolnoma nemo-
goče, da bi bil kdo v sobi, zakaj ko

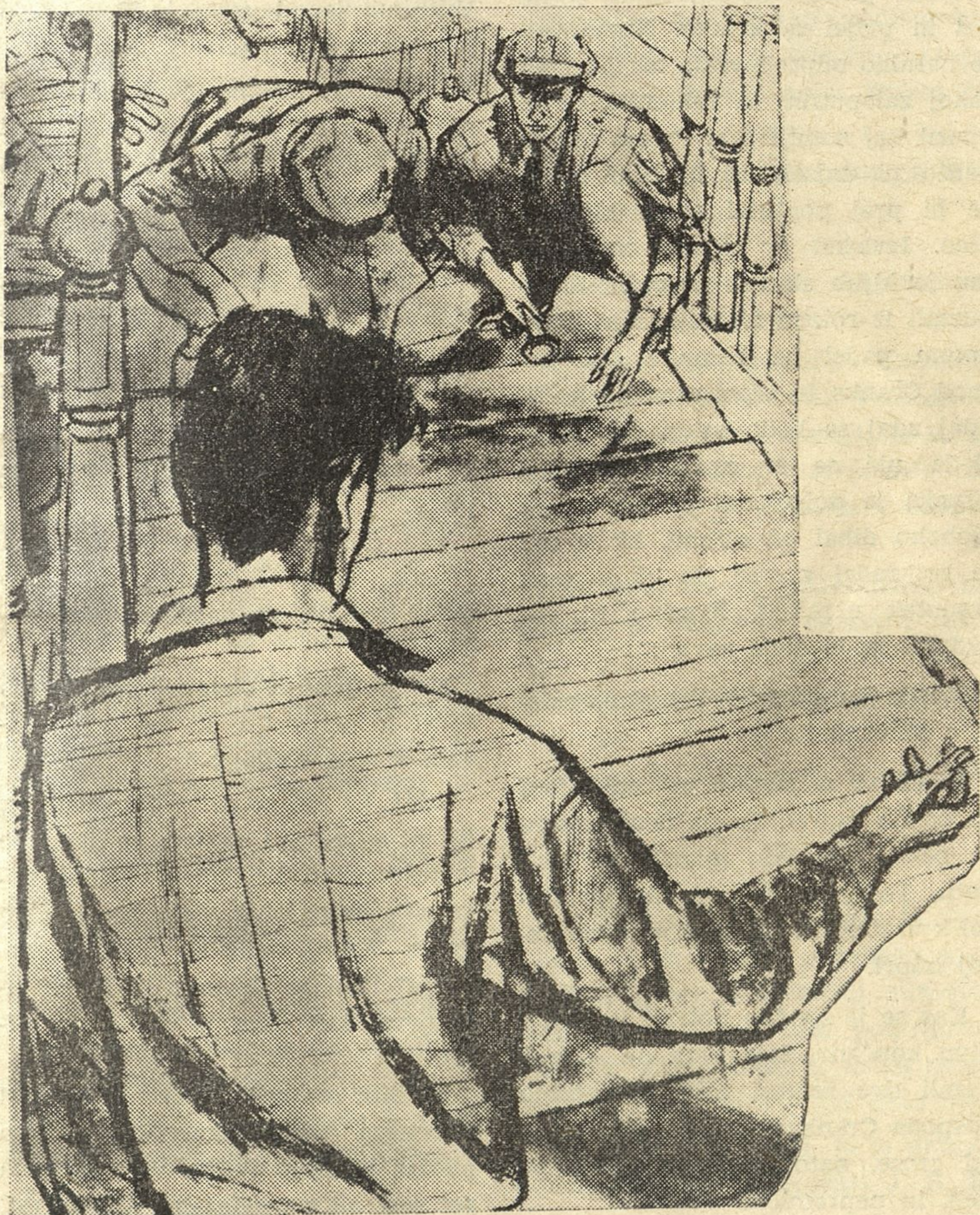
jo je zjutraj zaklenil, je bila prazna. Podnevi pa tudi nihče ne bi bil mogel priti vanjo, ker niti za trenutek ni bil odšel iz trgovine. Kosilo in večerjo so mu prinesli iz sosednjega hotela. Ne, soba je bila prazna...

Znova je pritisnil uho na vrata. Zdelo se mu je, da sliši rahel šum,

kot da bi nekdo ali nekaj stalo tik ob vratih in čakalo, da bo odklenil.

Gospod Cranks je stekel k telefonu, da bi poklical policijo. Toda nenadoma mu je prišlo nekaj na misel, in ugasnil je luč.

Ko so se mu oči privadile teme, je opazil pod vrati svoje sobe tanek

snop svetlobe. Ali je bil pozabil ugasniti luč? Kaj takega se mu zadnjih petdeset let ni bilo zgodilo.

»No, zdaj imam pa zadosti tega!« je zagodrnjal ježno.

S hitrimi koraki je stopil do vrat, izvlekel ključ ter ga čisto počasi porinil v ključavnico. Nato ga je dvakrat potiho obrnil, malo počakal in prijel za kljuko. Nameraval je narahlo odpreti vrata ter jih spet takoj zaloputniti in zakleniti, če bi opazil kaj sumljivega. Potem mu je prišlo na misel, da bi bilo bolje, če bi prej pogledal skozi ključavnico. Izvlekel je ključ, vendar se mu je kljub skrajni previdnosti izmuznil iz rok in s strahotnim žvenketom padel na kamnita tla. Gospod Cranks je prestrašen odskočil. Zdaj zdaj se bodo vrata odprla... Toda nič se ni zganilo. Gospod Cranks je dolgo stal pred vrati in globoko dihal od strahu, ki se mu je prikradel v srce, in ki je vsak trenutek naraščal. Končno ni več vzdržal in je divje zavpil:

»Vrata so odprta! Vstopite, vstopite že vendar!«

Nihče ni odgovoril in tudi vrata so ostala zaprta. Le na drugi strani je nekaj zamolklo udarilo po parketu. Tedaj je gospod Cranks stopil k vratom in jih sunkovito na stežaj odprl.

Kar se je zgodilo potem, je bilo v hipu končano. Iz za vrat sta se prikazali dve železni roki in zgrabili gospoda Cranksa za vrat. Kriknil je od groze, nato pa se je zvalil po tleh, in nepremično obležal.

Ko sta naslednje jutro oba Cranksova pomočnika prišla v starinarno, nista bila prav nič presenečena nad tem, da je bila železna roleta pred vrati že dvignjena, zakaj stari Cranks je vsako jutro sam poskrbel za to. Živela sta v isti sobi in vsak dan sta prihajala v službo skupaj. Jonson je prvi vstopil v prodajalno. Vzkliknil je od groze in Bentow je takoj pritekel.

Gospodar, Cranks, je ležal negibno na marmornih ploščah v luži krvi. Oba pomočnika sta pristopila in se sklonila k mrliču.

»Grozno,« je rekel Jonson.

»Zadavili so ga,« je rekel Bentow. »Glej, glava se skoraj ne drži več trupla.«

»Tako morava obvestiti policijo.«

Jonson je stekel k telefonu, njegov tovariš pa je prijel truplo za pleča.

»Ne dotikaj se ga,« je vzkliknil Jonson. »Pustiti ga morava točno tako, kot sva ga našla, ko sva prišla.«

Ko je Jonson obvestil policijo, je sedel k prijatelju, ki se je bil zavalil v neki naslanjač.

Zdaj, ko sta se privadila misli, da je bil gospodar mrtev, se jima je v dušo prikradel čuden občutek potrnosti, usmiljenja, tesnobe in celo groze. Zakaj neki so ubili gospodarja? Kdo ga je umoril? To je bilo prvo, kar jima je prišlo na misel.

Kolikor sta vedela, Cranks ni imel nobenega sovražnika. Razen tega nikdar ni imel večjih vsot denarja pri sebi ali v prodajalni. Vsakokrat,

ko so sklenili kako donosno kupčijo, in je kupec takoj plačal, je Jonson, ki mu je Cranks popolnoma zaupal, takoj nesel denar v banko.

Kmalu zatem je prišla policija in opravila običajne formalnosti. Ugotovili so položaj trupla in ga fotografirali. Pregledali so prstne odtise in preiskali prodajalno in Cranksovo sobo ter natančno zaslišali oba pomočnika. Potem so vsi razen pomočnikov odšli. Kmalu zatem je na kraj umora pritekel tudi slavn detektiv Jemmy Bob Blake, J. B. B., kakor so ga klicali po domače.

»Saj niso klatili prevelikih neumnosti?« je vprašal kar naravnost (pri tem je namigoval na policiste). Potem je, ne da bi čakal na odgovor, pričel brskati po prodajalni. Trenutek zatem je že čepel pod usnjeno posteljo v umorjenčevi sobi. Nena doma je iztegnil roko, in izpod postelje se je zavalilo nekaj težkega in okroglega ter se zakotalilo skozi odprta vrata v prodajalno, kjer se je ustavilo Jonsonu pred nogami. Jonson se je presenečeno sklonil in pobral čudni predmet. Detektiv je stopil bliže.

»Ali morda veste, kaj je to?« je vprašal.

»Človek bi rekel, da je stekleno oko ...«

»Nekaj veliko je, se ti ne zdi?« je rekel Bentow. »Saj je trikrat večje od človeškega očesa.«

»Ali spada to oko morda h kateremu predmetu, ki je razstavljen o trgovini?«

Pomočnika sta hkrati odkimala.

»Nak, kaj takega nisem nikdar videl tukaj,« je zmajal Jonson z glavo.

»Morda pa je vajuin gospodar v zadnjem času prejel kako novo pošiljko, kako novo starino, ki jo je nameraval prodati?«

»Da, saj res,« je pričel Bentow, »včeraj zjutraj ...«

»Delavci so prinesli podolgovat, težak zaboj. Šef je naročil, naj ga spravijo v njegovo sobo. Potem je skrbno zaklenil vrata.«

»Ali vama je povedal, kaj je bilo v zaboju?«

»Ne.«

»Ali je vedno tako skrivnosten, kadar dobi kaj novega?«

»O,« je rekel Jonson, »gospodar ni nikdar veliko govoril. Vsakokrat, kadar je dobil kaj novega, je stvar za nekaj dni zaprl v svojo sobo in lepega dne se je pojavila v kakem kotu.«

»Ah, zdaj mi je prišlo nekaj na misel,« je vzkliknil detektiv. »Gotovo morate imeti pri vas veliko zabojev, v katerih prihajajo starine. Kam pa spravljate to robo?«

»Kadar se jih preveč nabere, jih prodamo. Nekaj pa jih je vedno v skladišču.«

»Ali bi jih lahko videl?«

Vsi trije so stopili v sobo in Jonson je odprl vrata v skladišče, kjer je bilo spravljanih nekaj zabojev. Med njimi je bil tudi podolgovat zaboj iz trdega lesa, ki je bil nenavadno težak. Videti je bil čisto nov.

»Ali je to tisti zaboj, ki je prispel včeraj zjutraj?« je vprašal J. B. B.

»Da, mislim, da je tale,« je odvrnil Jonson.

Detektiv je dvignil pokrov, in ker je bilo v ropotarnici temno, je posvetil z žepno svetilko. Presenečeno je vzkliknil. Oba pomočnika sta se sklonila nad zaboj.

Na dnu zaboja je bila debela plast vate. Na tej podlagi je bilo moč jasno videti obrise nekega predmeta, ki je moral biti spravljen v zaboj.

»Toda...« je rekel Jonson, »tole je videti kot obrisi človeškega telesa.«

J. B. B. je izvlekel iz žepa metriski trak in izmeril dolžino odtisa od nog do glave.

»Presneto! Skoraj dva metra,« je rekel.

Izmeril je še Jonsona, ki je bil sicer precej velik, vendar mu je manjkalo še kakih petnajst centimetrov do te višine.

»Mislite, da je človek...« je prišel Bentow.

»Ne,« je rekel detektiv, »dobro se vidi, da je bil zaboj odprt od zunaj; od znotraj je bilo to nemogoče napraviti, saj je bil zabiti. Razen tega je bil hermetično zaprt in bi se bil človek v njem zadušil.«

»Toda potem...« je rekel Jonson.

»Torej, nima smisla, da bi postavljali preuranjene teorije. Ali je bilo včeraj v prodajalni veliko strank?«

»Dve,« je odgovoril Jonson.

»Tri,« je hkrati rekel Bentow.

»Koliko torej?« je vprašal detektiv.

»Najprej je prišel mlad moški, ki je kupil napolitansko mandolino, potem pa star gospod, ki je kupil dragoceno ogledalo, obrobjeno s slonovo kostjo, za katero je odštél deset tisočakov.«

»In medtem, ko si ti nesel ta denar v banko, je prišel še Clifcraftov pomočnik.«

»Mislite Clifcrafta, izumitelja?« se je zdrznil J. B. B.

»Da.«

»Ali ste povedali to podrobnost policiji?«

»Nihče me ni spraševal o tem.«

»Bedaki! Kaj pa je storil Clifcraftov uslužbenec?«

»Z gospodarjem sta se zaprla v njegovo sobo. Pogovarjala sta se dobre četrte ure. Nato ga je gospodar spremil do vrat in... no ja, to je vse.«

»Kako visok pa je bil možak?«

»Približno tako kot jaz.«

»Ali je gospod Cranks včeraj kaj odšel iz prodajalne?«

»Niti za trenutek.«

»Tudi kositi ni šel?«

»Ne, kosilo in večerjo so mu prinašali iz restavracije.«

»Kdo pa pospravlja tukaj?«

»Jaz in Bentow, izmenoma. Zjutraj, ko prideva, malo pometeva in pobriševa prah s pohištva.«

»Ali sta šla opoldne jest?«

»Da, oba, Bentow in jaz. Šla sva kositi, toda vrnila sva se že čez kake pol ure.«

»Ko sva se vrnila, je bila pred trgovino gruča ljudi. Prometna nesreča. Gospodar je stal na pločniku in opazoval.«

»Ali bi lahko v tem trenutku kdo neopaženo prišel v prodajalno?«

»Da, mislim, da bi lahko.«

»Ali so vrata tiste sobe navadno zaklenjena?«

»Vedno. Ključ pa ima gospodar vedno pri sebi.«

Detektiv je pregledal ključavnico.

»Hm, čisto preprosto. Tole bi odprl z zobotrebcem.«

Stopil je k vratom.

»No, hvala lepa za podatek,« je rekel pomočnikoma. »Če bo kaj novega me pokličita.«

Dal jima je posetnico.

»Meter ste pozabili,« je rekel Jonson in mu ga pomolil.

Potem se je namuznil in za šalo izmeril detektivovo postavo.

»Ha! Glej no!« je vzkliknil. »Kakšna postava! ... Skoraj taka kot ...«

»Jaz sem umoril gospoda Cranksa«, se je pošalil J. B. B., »toda tega nikomur ne povejta.«

Že je hotel oditi, ko je nenadoma Bentow presenečeno vzkliknil.

»Tule sem zagledal,« je rekel pomočnik, »poslovno knjigo gospoda Cranksa. Vedno je imel zaklenjeno v predalu in zelo čudno se mi zdi, da jo je pustil tukaj. Tule berem, da je bil zadnji predmet, ki ga je sprejel, gibljiv človek iz železa, ki je lahko hodil in opravljal še nekatere druga dela. Zanj je plačal Clifcraftu sto tisoč dolarjev.«

»Kar mislil sem si, da bo kaj takega,« je rekel detektiv. »Ali vesta, kaj je to ,robot'?«

»Ne,« je rekel Bentow.

»No, bosta pa kmalu zvečela, prijatelja.«

S temi besedami je odšel.

ZGODBA O ROBOTU

Ko je Jemmy Blake stopil iz trgovine, se je napotil h Clifcraftu. Topot je šel prvič obiskat slavnega izumitelja, ki je bil znan po vsem svetu. Doslej je bilo znanih sedem njegovih izumov, ki so jim rekli sedmero Clifcraftovih čudes, kot nekoč sedmero čudes sveta.

Detektiva je sprejel Clifcraftov tajnik ,gospod Brown, mlad človek prijetnih potez. Detektiv je bil nekoliko razočaran nad izumiteljevo delavnico. Pričakoval je, da bo videl razkošno sprejemnico za goste, v delavnici pa kopico strojev, jermenov, batov ,ležajev in motorjev. Predstavljal si je, da se vse to vrti in brni ,da je veselje. Vendar ni bilo v delavnici nič takega. Prav lahko bi bil to tudi slikarski ali kiparski atelje. Veliko okno, nekaj naslanjačev, divan, knjižna omara, to je bilo vse. Nikjer ni bilo delavcev, ki bi s hitrimi koraki neprestano hodili od enega stroja k drugemu, nikjer brnenja motorjev. Samo ta mladi človek v elegantni obleki, ki mu je ponujal stol.

»Žal mi je,« je rekel Brown, »da gospoda Clifcrafta ni tu, da bi vas sprejel.«

»Morda pa mi lahko vi pomagate. Rad bi vam zastavil nekaj vprašanj. Jemmy Blake je moje ime.«

»Blake, detektiv?«

»Tako je. Preiskujem zadevo Cranks, saj veste, stari trgovec s sta-

rinami, ki so ga davi našli mrtvega v prodajalni.»

Mladenič je smrtnobled skočil pokonci.

»Moj stric... umorjen?« je zajeceljal.

»A, tako?! Cranks je bil vaš stric. Gotovo vas čaka lepa dediščina.«

»Vse to bo pokazala oporoka, če jo je sploh napravil. Toda povejte mi...«

Blake mu je povedal vse, kar se je bilo zjutraj zgodilo, nato pa ga je pričel izpraševati.

»Najprej mi povejte kaj o gospodarjevem novem izumu.«

»Gotovo mislite na robota?«

Tako je.»

»Ali mislite, da je kaka zveza med stričevo smrtjo in...«

»Detektivi smo plačani za to, da najdemo zveze med stvarmi, ki jih na prvi pogled ni moč opaziti.«

»Dobro. Toda o Clifcraftovem izumu vam ne bi vedel mnogo povedati. Gospodar ne govori mnogo in vedno dela v največji tajnosti.«

»Imate mnogo delavcev?«

Brown se je zasmeljal.

»Delavcev? S Clifcraftom delava čisto sama. V sosednji sobi imava nekaj preprostih strojev, ki nama popolnoma zadostujejo. Največ dela opravi Clifcraft v svoji glavi. Najprej neskončno dolgo računa in šele po nekaj mesecih se spravi na delo. Jaz mu pomagam pri izdelavi izumov, toda največkrat izdelujem dele, za katere sploh ne vem, kam spadajo. Ko je vsa stvar že sestavljena, mi gospodar razloži, kaj je napravil.«

»Ali sta tudi robota izdelala po takem postopku?«

»Clifcraft je več kot eno leto samo računal. Izdelala sva železnega človeka. Na dolgem vratu je imel čisto okroglo glavo. Nosu ni imel, pač pa dve majhni ušesi in dvoje velikih steklenih oči.«

Gospod Brown je utihnil in se zdrznil. J. B. B. je izvlekel iz žepa oko, ki ga je bil našel pod starinarjevo posteljo.

»Ali je to,« je rekel detektiv, »oko vašega robota?«

»Seveda,« je rekel Brown. »Toda kako...?«

Blake mu je razložil kje in kako je našel stekleno oko.

»In robota ni bilo v zaboju?«

»Ne v zaboju ne v prodajalni. Izginil je.«

»To me zelo vznemirja!« je vzkliknil Brown. »Stric mrtev, robot izginil... Pravkar ste dejali, da so včasih navidez čisto tuje stvari med seboj povezane... Ali je to vse le slučaj ali pa je med tem kaka logična zveza? Razen tega pa je tudi Clifcraft izginil!«

»Kaj pravite?«

»Gospodar mi vedno, kadar kam gre, pusti obvestilo. Sicer pa nikdar ne odide za dalj časa. No, zdaj ga pa že štiriindvajset ur ni. Zadnji-krat sem ga videl, ko je spravljal robota v zaboj. Najprej sem mislil, da je šel po cigarete ali kaj takega.«

»Služabnikov nimate?«

»Ne, le neki moški pride vsako jutro in počisti delavnico. Včasih nama tudi pomaga pri delu. Stalne-

ga služabnika pa nimava. Si ga ne moreva privoščiti.«

»Mislil sem, da z vajinimi izumi...«

»Vse, kar zasluživa, porabiva za izdelavo novih izumov. Toda ali mislite, da je Clifcrafta zmanjkalo za vedno?«

»Mogoče. Sicer pa mi povejte še, kar veste o robotu.«

»Kje sem že končal?... Ah, da! Ravno sem vam pravil, kakšen je bil. Imel je štiri elegantne, gibljive ude, ki so bili pritrjeni na jeklen trup. Samo stopala je imel drugačna kot pravi človek. Bile so čisto okrogle, z ravnimi podplati kot slo-nove tace. Podložene so bile z gumo. Tak je bil robot videti na zunanaj. Znotraj pa je bil poln koles, ležajev, akumulatorjev in elektronk. To so bila njegova pljuča, srce in drobovje. Kri pa mu je nadomeščal električni tok. Od ostalih robotov pa se razlikuje po tem, da ima fotocelico, s katero lahko vidi in fotocelico, s katero sliši.«

Detektiv je vzkliknil od presenečenja.

»Pa menda ne mislite reči,« je zavpil, »da je vajuin mehanični človek slišal in videl?!«

Brown je okleval, preden je odgovoril.

»Vsaj Clifcraft je tako trdil. Meni samemu ni nikdar pokazal robota pri delu, kar sem mu zelo zameril. Pokazal pa ga je na Akademiji znanosti več učenjakom. O tem so pisali vsi časniki.«

»Da, da, zdi se mi, da sem nekaj bral... Kako je že bilo?«

»Clifcraft je stal na odru velikega avditorija, poleg zastrte postave in kovinskega naslanjača. Najprej je imel kratek nagovor, potem pa je z naglo kretnjo odstranil tančico in predstavil robota. Ukazal mu je, naj hodi, in hodil je; nato mu je dal tablico in košček krede in mu rekel, naj zapiše svoje ime, kar je pravtako storil. Nato mu je ukazal, naj sede, in robot se je udobno zleknil v pripravljeni fotelj. Zatem mu je rekel, naj miruje. Z majhnim ključem ga je odprl in pokazal presenečenemu občinstvu njegovo notranjost. Potem je nadaljeval s predstavo, ki pa se je žalostno končala, nakar so nekateri govorili, da ne bo iz tega nič dobrega. Ko je namreč hodil po odru, mu je prišla na pot majhna siamska mačka, ki jo je bila prinesla ena od povabljenih gospa. Robot je stopil s svojo gumijasto taco na mačko in jo zdrobil. Lastnica nespametne živalce je pričela vreščati, ostale dame pa so ji pomagale, in predstave je bilo seveda konec.«

»Ali ste bili vi zraven, ko se je to zgodilo?«

»Ne, Clifcraft mi je pravil o tem, ko se je vrnil. Nato mi je na dolgo in na široko razlagal, kakšnega pomena je ta izum.«

»Ta robot je sposoben česar koli,« je dejal, »lahko piše na stroj in opravi toliko dela kot dvajset izurjenih tajnic hkrati. To sem povedal tudi zbranim učenjakom. Toda nečesa jim nisem zaupal, Brown, in to bom zdaj povedal vam. V mojem robotu je protoplazmična celi-

ca, neke vrste možgani, zato moj robot lahko razume in sklepa kot pravi človek. Manjka mu samo dar govora.«

»Mislil sem, da je gospodar zno-rel. Toda Clifcraft je mirno nadaljeval in mi razlagal, da je vgradil vanj posebne akumulatorje, v katerih je dovolj energije za dvajset let.«

»Potem pa mi je nenadoma povedal, da se je odločil, da bo robota uničil in napravil drugega.«

»Moj novi robot,« je rekel, »bo imel usta in bo govoril.«

»To se mi je zdelo neverjetno. Toda Clifcraft me ni poslušal. Ko sem videl, da je trdno odločen, da izpelje svojo namero, sem ga vprašal, kje bo dobil denar za novega robota. Sklenila sva, da bova tega robota prodala takega, kakršen je, mojemu stricu za sto tisoč dolarjev. Ker je bil robot tako znan, sva bila prepričana, da ga bo rade volje odkupil. Napravila sva torej zaboj, in ko je bilo vse pripravljeno, to je bilo včeraj zjutraj, sem šel k stricu, da bi ga pridobil za kupčijo. Bil je takoj navdušen. Saj je bil toliko bral o tem robotu v časnikih! Še preden ga je videl, mi je podpisal ček za sto tisoč dolarjev in vrnil sem se v delavnico. Clifcraft mi je rekel, da bo medtem, ko bom pri stricu, spravil robota v zaboj in ga zabil.

Ko sem se vrnil, Clifcrafta ni bilo nikjer. Šel sem v sobo, kjer imava stroje, toda tam ga ni bilo. Tudi zaboj je izginil.«

»Kaj ste si mislili ob vsem tem?«

»Mislil sem, da je Clifcraft telefoniral kakemu špedicijskemu podjetju, ki je prepeljalo robota, sam pa šel na sprehod; mislil sem, da je šel morda celo h Cranksu, da bi mu razložil vse podrobnosti.«

»In doslej ga še ni bilo nazaj?«

»Ne. Telefoniral sem stricu, toda pri njem ga ni bilo. Čakal sem ves dan. Preden sem odšel spat, sem spravil ček v Clifcraftovo pisalno mizo. Vsak sva imela namreč po en ključ. Ko sem se davi vrnil, čeka ni bilo več.«

»Ali ste obvestili policijo?«

»Zakaj neki? Mislil sem namreč, da ga je vzel Clifcraft sam.«

»Kje pa spite?«

»Tule zraven, v sobi poleg Clifcraftove.«

»Ali bi slišali, če bi ponoči kdo prišel v delavnico?«

»Seveda, če bi ropotal. Toda slišal nisem ničesar.«

»Še eno, zelo važno vprašanje. Ali vam je stric povedal, da je dobil robota, ko ste mu telefonirali?«

»Da, da, dobil ga je. Rekel mi je, da je že odprl zaboj in da je bil robot notri, samo ni ga znal spraviti v pogon. Odgovoril sem mu, da mora imeti gotovo skriven mehanizem, s katerim se ga sproži, vendar ve zanj le Clifcraft. Obljubil sem mu, da bom govoril z njim, brž ko se vrne.«

»Kaj pa je Cranks sploh vedel o robotu?«

»Kot vsi ostali je verjel, da uboga na besedo, da lahko hodi, se vsede in opravlja še druga dela.«

»Toda če vse to ni bilo res, potem je bil Cranks ogoljufan?«

»Seveda.«

»Ali ne vidite, kaj sledi iz tega?«

»Pa menda nočete reči, da mu je Clifcraft prodal ničvreden predmet in ga potem ubil, robota pa odstranil, da ne bi nihče odkril sleparije?«

»Prav to mi je prišlo na misel. Sicer pa to ni nič čudnega, mar ne? Toda ne verjamem, da bi bilo to res; takoj vam bom povedal, zakaj. Najprej pa mi povejte vi, ki ste pomagali izdelati robota, kaj mislite o njem?«

»Povedal sem vam že, da mi ga Clifcraft ni nikdar pokazal pri delu. Nikomur ni zaupal. Morda se je bal, da mu bom ukradel skrivnost. Vendar pa jaz nisem nikdar verjel, da robot lahko misli.«

»Torej je Clifcraft lagal? A zakaj?«

Brown je okleval, potem pa je odvrnil:

»Ne verjamem, da bi lagal, Toda kot vsi geniji je imel svoje muhe. Verjel je večkrat stvari, ki so obstajale samo v njegovi domišljiji. Bil je nekoliko, recimo... no, ni bil čisto pri zdravi pameti.«

»Torej priznate, da so bili tudi robot in njegove čudovite lastnosti plod njegove domišljije?«

»Ne. Prepričan sem, da je robot lahko opravljal nekatera vnaprej pripravljena dejanja na ukaz. Današnji razvoj znanosti to omogoča. Toda samo nekatera dejanja, ki pa jih ni mnogo in so vnaprej določena, kot sem že rekel, s posebnim zelo zapletenim in občutljivim me-

hanizmom. Robotove zmožnosti so bile torej sicer omejene, vendar pa je bil kljub temu vreden svojih sto tisoč dolarjev, pa tudi več.«

Brown je umolknil.

Detektiv je vstal in pričel zamišljeno hoditi sem ter tja po sobi. Dolgo sta oba molčala.

»Kaj premišľujete?« je končno vprašal Blake.

»Sprašujem se,« je odgovoril Brown, »če ni morda kdo umoril strica, da bi se polastil robota in ga pozneje dobro prodal.«

»Vse je mogoče,« je rekel Blake. »Mislim pa, da je resnica veliko bolj preprosta.«

»Kaj hočete reči s tem?« je rekel mladenič in prebledel. »Menda me ne boste obtožili, da sem ubil svojega strica, da bi hitreje prišel do dediščine?«

»Vse je mogoče,« je odvrnil detektiv ravnodušno.

»Prav tako bi lahko obsodili,« je zavpil mladi mož besno, »tudi robota, da je zadavil strica, potem pa se odpravil na kratek sprehod po mestu.«

»Zakaj pa ne?« je rekel detektiv odločno in se obrnil.

»Vse je mogoče,« je ponovil mladenič posmehljivo.

Blake se ni dal zmotiti. Vzel je iz žepa jutranji časnik in ga pomolil Brownu pod nos. Brown je prebral:

»Privid ali resnica? — Danes ponoči okoli dveh je nekdo videl v neki samotni ulici človeka iz železa, ki se je sprehajal po pločniku. Zasledoval je nenavadno prikazen,

ki je stopala z enakomernimi koraki, ne da bi pogledala ne na levo ne na desno. Čez nekaj časa je prikazen hitro zavila okoli neke stavbe, stopila skozi vrata in izginila brez sledu. Železni človek je odšel spat. Je morda to spretna reklama za kak nov izum? Vsi govore o Clifcraftu. Ali bomo železnega človeka spet videli na ulici?»

»Kako nenavadno!« je vzkliknil Brown.

»Niti ne, morda,« je rekel Blake, ki je menil, da ima vsaka stvar, ki jo je moč videti, nekje svoj vzrok. »Povejte mi no ime in naslov katerega učenjaka, ki je videl Clifcraftov novi izum.«

Brown mu je dal ime in naslov.

»Še tole,« je rekel Blake, »zelo verjetno je, da vas bo policija takoj zasumila. Imate alibi?«

»Bil sem ves dan doma, ker sem čakal Clifcrafta, zgodaj zvečer pa sem šel spat.«

»Imate pričo, ki lahko to potrdi?«

»Ves dan nisem videl nikogar.«

»Ne bi bil rad v vaši koži,« je rekel detektiv in se zasmel.

»Ampak...« je pričel Brown.

Obtožili vas bodo, da ste zadavili starega Cranksa, da ste se znebili Clifcrafta, da ste ukradli ček za sto tisoč dolarjev in da ste se polastili robota. To bo ravno dovolj za električni stol.«

Brown je prebledel.

»Rešite me!« je vzkliknil in vil roke v obupu.

Blake ga je prodorno pogledal.

»Rešil vas bom,« je rekel odločno, »in to iz dveh razlogov. Prvič zato,

ker ste nedolžni in drugič zato, ker bi bilo meni v škodo, če bi vas priprli. Pomirite se torej.«

Brown se je pričel vneto zahvaljevati, nato pa ga je vprašal, kako ga bo izvlekel iz te kaše.

»Preskrbel vam bom alibi,« je rekel detektiv, kot bi vprašal, koliko je ura.

»Alibi?... Kako pa?... Kaj naj rečem?«

»Resnico,« je rekel Blake.

Odprl je vrata in odšel.

Vrata je odprl gospod Watzer, plešast, debelušen možak srednjih let.

»Clifcraft je mazač,« je zavpil, takoj ko mu je detektiv omenil izumiteljevo ime. »Prerisuje tuje izume, jih nekoliko izpopolni, nato pa jih predstavi kot zadnje čudo moderne tehnike. Vse, kar ta človek obvlada, je uspešna reklama. Z lažno reklamo si je med ljudmi ustvaril sloves, v resnici pa ni izumil ničesar, kar bi bilo vredno besede.«

»Kaj pa robot?«

»Robot? Kakšen robot? Ničesar ne vem o tem.«

»Mislil sem, da vas je Clifcraft z drugimi kolegi povabil na demonstracijo...«

»Ah, da. Že mogoče. Vsekakor pa nisem šel. Noben pravi učenjak ni šel tja. Resnični znanstvenik odkriva nove zakone, ki bodo morda spremenili človeštvo. Nikdar se ne poniža toliko, da bi z lastnimi rokami izdeloval stroje, s katerimi bi

zabaval množice. Kaj pa je s tem robotom?»

»Menda je to človek iz železa, ki uboga na besedo.«

»To bi bilo možno napraviti, toda Clifcraft česa takega ni sposoben. Sicer pa, saj ni važno! Čemu pa naj služi taka stvar?»

»Za ubijanje, denimo.«

»Ubijanje? Ubijanje? Ne, to je pa že preveč. Na svidenje gospod.«

Watzer je spremil Blakea do vrat.

»Ta človek je preneumen, da bi bil lahko dober detektiv,« si je mislil.

»Ta človek nima dovolj domišljije, da bi bil lahko dober znanstvenik,« si je mislil Blake.

A ko je bil spet na ulici, si je zadovoljno pomel roke in se nasmehnil kot človek, ki čuti, da njegov trud ni bil zaman.

Medtem, ko je Blake takole poizvedoval, so policisti, ki so mislili manj rafinirano in manj zapleteno, aretirali Browna, ki je bil Clifcraftov pomočnik in Cranksov nečak.

Neki policist je videl okoli deveh tih zvečer nekega človeka, ki je hodil okoli starinarne in ki je bil podoben Brownu. Vendar, ko so ju soočili, ni mogel potrditi, da je bil to Brown.

Brown je moral seveda podrobno razložiti, kaj je počel tisto noč, ko so umorili starega Cranksa. Ravnal se je po Blakeovih navodilih in je povedal vse po resnici. Rekel je, da je šel zgodaj spat in da ni videl ni-

kogar, ki bi lahko to potrdil. O pravem trenutku pa se je pojavil detektiv, ki je izjavil, da lahko dokaže, da Brown govori resnico.

»Clifcraft,« je rekel, »me je prosil, naj bom zraven, ko bo predal neki dragocen zaboj in da naj ga spremijam med prevozom. Ko sem prišel ob določeni uri, je bila hiša prazna in v neredu. Takoj sem uvidel, da se je zgodilo nekaj sumljivega, zato sem se skril in čakal. Kmalu zatem je prišel Brown, ki je bil očitno presenečen, ker ni našel gospodarja doma. Nato je spet odšel. Sledil sem mu. Najprej je šel v restavracijo na večerjo, nato pa se je vrnil domov in se odpravil zgodaj spat. Vso noč sem ostal na preži. Prišežem lahko, da je trdno spal, ko se je zgodil zločin. Kajti njegova soba ima na oknu rešetke in torej ne bi mogel priti iz hiše drugod kot skozi delavnico, tam pa sem bil jaz. Ko se je zdanilo, je Brown še vedno smrčal. Šele takrat sem odšel iz hiše.«

Proti takemu pričevanju policija seveda ni mogla ničesar, zato so Cranksovega nečaka izpustili.

DRUGA ŽRTEV

Med Cranksovimi listinami so našli takole oporoko:

»Svojo trgovino z vsem, kar je v njej, ter vse svoje premoženje zapuščam svojima pomočnikoma Jonsonu in Bentowu v znak hvaležnosti za vdанost, s katero sta mi služila več kot deset let.

Vendar pa, če bi eden od teh dveh dedičev umrl, mora drugi takoj napraviti oporoko v korist mojega ne-

čaka Browna, ki bo podedoval vse, če tudi drugi dedič umre, vkolikor seveda le-ta ne bi imel bližnjih ali daljnih sorodnikov. Mislim pa, da se moja dediča, iz spoštovanja do mene in mojega spomina ne bi smela nikdar poročiti.

S tem bi rad dokazal svojemu nečaku Brownu, da mu nisem ničesar štel v zlo, čeprav se je stalno norčeval iz mojega poklica in čeprav je neozdravljivo len. Rad bi tako tudi poravnal na neki način krivico, ki sem mu jo storil s tem, da sem ga razdedinil.«

»Crank«.

Cranksov odvetnik je imel dva primerka tega testamenta, ki ju je bil Cranks napisal ob različnem času. Pokojnikova volja je bila torej popolnoma jasna: razdediniti je hotel z oporoko, ki je bila pravo mojstrstvo ironije, svojega nečaka v korist pomočnikov.

Oba nova lastnika trgovine so še enkrat temeljito zaslišali. Sumili so, da sta morda pregovorila starega trgovca, da je napravil tak testament ter se ga potem, ker sta poznala njegove navade, z lahkoto znebila, da bi hitreje prišla do dediščine.

Toda Jonson in Bentow sta dokazala, da sta bila tisti večer pri prijateljih, potem pa sta se skupaj vrnila domov.

Brown je najprej hotel tožiti oba pomočnika zaradi ugrabitve dediščine. Toda vsi odvetniki, s katerimi se je posvetoval, so mu to odločno odsvetovali. Prepričali so ga, da ne bi noben sodnik verjel, da je bil

Crank slaboumen, saj je vse do zadnjega uspešno vodil posle v trgovini.

Medtem je Blake doma prelistaval poročila Akademije znanosti. Upal je namreč, da bo našel kak članek o Clifcraftovem robotu. Toda nič takega ni odkril. Obiskal je še več znanstvenikov, ki pa so mu vsi potrdili, da Clifcraft ni nikdar pokazal na akademiji takega robota.

Clifcraft je torej lagal. Ali pa si je morda Brown izmislil to zgodbo? Navsezadnje mu je vse, kar je doslej zvedel, povedal Brown. Nikjer ni bilo rečeno, da je govoril resnico. Če bi našel Clifcrafta, bi mu ta gotovo povedal čisto drugo pravljico.

Naj bo kakorkoli, J. B. B. je bil prepričan, da je bil ta robot izvor vseh skrivnosti in da ga bo moral najti, če bo hotel razvozljati uganko. Poizvedoval je, kje je izginil tisto noč robot, ki ga je bil videl pešec na ulici, vendar brez uspeha.

Čakal je torej potrpežljivo, da se bo zgodilo kaj novega, zakaj prepričan je bil, da se bo robot, ki se je sprehajal po ulicah, še pojavil.

Pokazalo se je, da je imel prav.

Ko je Brown tistega jutra iz navede stopil v delavnico — še vedno je rahlo upal, da se bo Clifcraft vrnil — je bil nemalo presenečen. Naslanjači, ki jih je bil prejšnji večer lepo razmestil, so bili razmetani po sobi. Vrata v strojnico pa so bila zaprta, čeprav se je dobro spominjal, da jih je bil pustil na stežaj odprta. Naj-

prej je pomislil, da se je Clifcraft vrnil. Potrkal je torej na vrata, vendar se ni nihče odzval. Pritisnil je na kljuko, toda vrata so bila zaklenjena. Brown je bil zdaj še bolj osupel; vrata namreč sploh niso imela ključavnice, le na notranji strani je bil zapah. Torej je bil nekdo v strojnici zaprt in ni hotel odpreti.

Vtem je vstopil služabnik, ki je navadno pospravljaj delavnico.

»Ali ste vi napravili tak nered?« je Brown pokazal po sobi. Možak je prestrašen izjavil, da ni stopil v sobo že od prejšnjega jutra in da je pustil vse v najlepšem redu.

»Kako pa to, da so vrata v strojnici zaprta?« je vprašal Brown.

Služabnik je prijel za kljuko, pritisnil, in vrata so se odprla.

»Bogme, že spet imam privide!« je vzkliknil Brown »Prisegel bi bil, da so bila vrata zaprta.«

Stopil je v strojnico in takoj opazil na mizi pismo, ki je bilo namenoma postavljeno na tako vidno mesto.

Brown je vzel pismo, ga odprl in prebral:

Dragi gospod Brown!

Včeraj sva prejela podolgovat zaboj (odkod je prišel, ne veva), in sva ga takoj odprla. V njem je bil robot, ki je bil izginil po smrti vašega strica. Čeprav je robot pravzaprav najin, saj je gospod Cranks plačal zanj sto tisoč dolarjev, ga nočeva obdržati, ker naju pač spominja na žalostne dogodke. Zato meniva, da bo najbolje, če ga spraviva tja, odkoder je prišel, t. j. v delavnico vašega gospodarja. S tole listino vam ga izročava v popolno last in lahko storite

z njim, kar vas je volja. Upava, da boste znali ceniti najino ravnanje. Robot je nedotaknjen, manjka mu le desno oko.

Z odličnim spoštovanjem,

Jonson in Bentow.

Brown je bil užaljen. Ta dva prodajalca mislita torej, da se mu bosta s tem darilom oddolžila za to, da sta podedovala velikansko premoženje njegovega strica, če si ga nista celo prigoljufala.

Tedaj pa mu je prišlo na misel še nekaj drugega in prebledel je od strahu. Spomnil se je namreč, da je bil robot vmešan v umor njegovega strica. Jemmy Blake mu je to povedal jasno in glasno. Če je bilo torej res, da sta prodajalca s pomočjo robota ubila Cranksa, potem se bosta gotovo skušala znebiti tudi njegovega nečaka, da ne bi imela z njim pozneje kakih sitnosti.

Ne da bi okleval, je sklenil, da bo robota takoj poslal nazaj.

»Kje je zaboj?« je vprašal služabnika.

Le-ta je odvrnil, da ni videl nikaškega zaboja.

»Počakajte trenutek, odnesli boste pismo.« je rekel Brown.

Vrnil se je v delavnico in napisal pismo s sledečo vsebino:

Gospoda,

v vsej tej zadevi okoli lediščine mojega strica bom zahteval le, kar mi pripada, in nič drugega. Zaboj z robotom sicer še ni prispel, toda poslal ga bom nazaj, brž ko ga dobim. Zapomnita si, da moja vest ni na prodaj. Bog bo razsodil, kdo ima prav.

BROWN.

Potem je napisal na listek papirja Blakeu: »Pridite hitro. Zvedel sem nekaj novega.«

Ko je služabnik prinesel Brownovo pismo v starinarnico, je bil Jonson sam. Njegovemu kolegu je zbolela mati, zato je za več dni odpotoval. Jonson je bil presenečen nad pismom in ga je večkrat pazljivo prebral, kot da ne verjame svojim očem. Potem je skomignil z rameni in zamrmral med zobmi:

»Toliko slabše za tega falota. Bomo robota pač prodali.«

Potem je stopil k pisalni mizi in napisal na listek Blakeu:

»Imam nekaj novega. Pridite takoj. Jonson.«

Vtem je nekdo stopil v trgovino.

»Moje ime je Hoffmann,« se je predstavil, »prihajam pa iz Berlina. Slučajno potujem skozi New York, pa sem obiskal nekatere trgovine s starinami, da bi nakupil nekaj zanimivih predmetov. Tudi sam imam namreč starinarno v Berlinu.«

Johnos mu je pokazal nekaj stvari, ki bi ga utegnile zanimati. Nenadoma pa je Hoffmann želel videti robota.

»Robot,« je rekel Jonson, »o katerem govori vse mesto, je izginil po smrti najinega gospodarja, toda obvestili so me, da ga bom v kratkem spet dobil nazaj. Pokazal vam ga bom lahko, brž ko ga spet dobim. Vendar pa vam ga ne bom mogel prodati, kajti zaradi nenavadnih okoliščin pri umoru se zanj zanima

tudi policija. Sicer pa ga niti sam še nisem videl.«

»Jutri moram oditi iz New Yorka,« je rekel Hoffmann. »Oglasil se bom še dopoldne in če bo robot medtem prispel, si ga bom ogledal, pa bova morebiti sklenila pogojno kupčijo.«

Nato je odšel.

Opoldne so Jonsonu prinesli iz bližnje restavracije kosilo. Oba pomočnika sta namreč prevzela to staro navado njunega gospodarja.

Ko je Jonson ravno pričel jesti, je zaslišal na cesti krik in vik. Stekel je iz trgovine. Na pločniku je stala gruča ljudi; na cesti sta se namreč zaletela taksi in tovornjak, šoferja pa sta vneto preklinjala in se prepirala s policistom. Končno sta oba odpeljala in ljudje so se razšli. Tudi Jonson se je vrnil v prodajalno.

»Nerodnež!« je zagodrnjal, ko se je spomnil na šoferja tovornjaka.

Kmalu zatem je prišel J. B. B. in Jonson mu je pokazal pismo, ki mu ga je bil poslal Brown.

»Ne morete si predstavljati, kako sem bil presenečen, ko sem dobil tole sporočilo, saj sami dobro veste, da nisem robota nikdar dobil in ga torej tudi nisem mogel poslati Brownu. Kajti če sem prav razumel, nama Brown očita, meni in Bentowu, da sva hotela kupiti njegovo molčečnost z robotom. S tem pa namiguje, da sva midva vmešana v umor in da je Brown na neki način to zvedel. Ker pa je vse to laž, sem prepričan, da

je Brown pravi krivec in da nama pošilja robota zato, da bi se naju znebil na isti način kot se je svojega strica. Toda topot ga žene maščevanje. Ali mislite, da se motim?»

»Nasprotno, mislim, da ste popolnoma pravilno sklepali, seveda, če je vaša teorija pravilna. Toda, če ste vi res poslali robota Brownu...«

»Kaj?» je ogorčeno vzkliknil Jonson. »Obtožujete me...«

»Ne obtožujem vas,« je odvrnil Blake, »le domnevam. Nepristranski sodnik bi lahko upravičeno sumil, da ste vi poslali robota Brownu, da bi se ga znebili na isti način kot ste se njegovega strica. Otipljivih dokazov pač ni.«

»Toda otipljivi dokazi...«

»Saj to je ravno tisto, nikakih dokazov nimam proti Brownu, pač pa jih imam proti vam...«

»Vi torej...« je pričel Jonson in prebledel.

»Zakaj ste lagali, Jonson? Zakaj ste rekli, da ste bili tisti večer, ko je bil Cranks umorjen, pri prijateljih?«

»Jaz... jaz...« je jecel Jonson.

»Poizvedoval sem pri vaših prijateljih in eden mi je povedal resnico. Dejal je, da je bil Bentow res pri prijateljih, da pa nihče ni videl vas. Ker so bili vsi prepričani, da niste krivi, so krivo prisegli, da bi vam preskrbeli alibi. Kje ste bili tisti večer, Jonson?«

»V kino sem šel,« je priznal Jonson, bled kot stena.

Blake je bruhnil v smeh.

»Dajte no, ne bodite tako trmasti. Vse se lahko uredi. V življenju lahko

človek vsako stvar kupi, pa tudi detektiva.«

In Blake je jasno pokazal, da ne bi imel nič proti, če bi Jonson izvlekel iz žepa nekaj tisočakov, in da bi jih rade volje vzel.

Toda Jonson ga je presenečeno pogledal in ogorčeno zavpil:

»Če bi vam res dal denar, da bi si zagotovil vašo molčečnost,« je rekel, »bi skoraj priznal, da sem kriv in čudim se, kako morete...«

»Spomnite se na električni stol, Jonson...«

»Sami se spomnite nanj,« je odvrnil Jonson in stopil korak naprej.

Ob teh besedah se je pričel Blake na ves glas smejati. Ko se je spet zresnil, je dejal:

»Gotovo si boste mislili, da sem zelo slab človek, Jonson. Toda prisežem vam, da je bilo vse to le komedija, in da za nič na svetu ne bi bil vzel denarja od vas. Vem, kdo je krivec in vem, da to niste vi. Toda hotel sem vedeti, če niste morda sokrivi za ta zločin. Taka je pač moja metoda. Topot je povsem uspela. Zdaj vam popolnoma zaupam.«

»In kaj boste storili, da bi me zaščitili?«

»Če nočete umreti, se držite mojega nasveta. Če vam prinesejo zabojo z robotom, ga nikar ne vzemite.«

»Dejali ste, da veste, kdo je krivec. Kdo je torej ubil Cranksa?«

»Robot,« je rekel Blake brezбриžno.

Potem se je poslovil in odšel.

Kmalu zatem je prejel Jonson brzojavko. Bentow mu je sporočil, da se vrne še isti večer. Jonson je

sklenil, da ga bo šel čakati na postajo.

Medtem je šel Blake k Brownu. Ta je bil zelo pobit.

»Strežejo mi po življenju,« je rekel. »Potem pa še ta zaboj, ki ga ni in ni!«

Blake mu je rekel, naj mu pokaže pismo, ki ga je prejel od Jonsona in Bentowa. Skrbno ga je prebral. Napísano je bilo na stroj, podpis, napisan s črnilom, je bil zelo čitljiv.

»Ali se že kdaj dobili kako pismo, kjer sta bila podpisana Jonson in Bentow?«

»Ne, stari Cranks je pisal vedno sam.«

»Imate morda pisalni stroj?«

»Seveda, tamle v strojnici je. Zakaj pa ga potrebujete?«

»Smem napisati nekaj vrstic?«

»Seveda, zakaj pa ne?«

Stopila sta v sosednji prostor in Blake je prepisal pismo, ki ga je bil dobil Brown. Nato je primerjal obe pisavi.

»Vidite,« je rekel Brownu, »sicer nisem izvedenec za grafologijo, vendar sem z lahkoto ugotovil, da sta obe pismi napisani z istim strojem. Kar pogledajte, U je nekoliko nerazločen, R je malo pod črto, S pa nekoliko nad njo. In to v obeh pismih.«

»Zdaj pa razumem,« je vzkliknil Brown, »zakaj nisem prejel tega pisma po pošti, ampak sem ga našel tamle na mizi, ko sem prišel zjutraj sem! Zdaj tudi razumem, zakaj so bila vrata zaprta, trenutek pozneje

pa so se odprla. Nekdo je bil skrit tu notri in je pisal tole pismo.«

»Pa niste slišali ropotanja pisalnega stroja?«

»Brez dvoma je bil pismo že končal, ko sem prišel. Iz svoje sobe, ki je na oni strani, pa nisem mogel ničesar slišati. Razen tega pa je to specialni pisalni stroj, ki piše zelo tiho, kot ste sami videli.«

»Pa niste preiskali strojnice, da bi videli, če se kdo kje skriva?«

»Bil sem tako zmeden, da sem pozabil na vse. Toda soba je v pritličju in okno je odprto, zato je lahko pobegnil, še preden sem prišel v sobo.«

»Dajte no, dajte!« je rekel Blake. »Okno je vendar zamreženo z debelimi rešetkami.«

»Saj res,« je rekel Brown, »saj se mi že meša od vsega tega. Toda potem...«

»Čujte,« je rekel Blake, »kako pa naj vem, da niste vi sami napisali tega pisma?«

»Jaz?« je vzkliknil Brown in prebledel. »Vi sumite, da sem jaz...«

»Ničesar ne sumim, le razmišljam. Opazujem stvari s stališča nepristranskega razsodnika! Ali se zavedate, da lahko zaradi tega pridete na električni stol?«

Brown je pozelenel od strahu. Jecel je nekaj kar tja v tri dni. Blake ga je prekinil:

»Nikomur ne bom povedal o tem pisalnem stroju, če...«

In s palcem in kazalcem je jasno pokazal, kam meri.

Brown ga je prestrašeno gledal, potem pa je segel v žep in zajeceljal:

»K. koliko hočete? Sicer nisem bogat, toda če ste zadovoljni s temle...«

Pomolil mu je bankovec.

Blake je dal hitro roke na hrbet.

»Tako spravite ta denar!« je rekel rezko.

Brown je spravil bankovec nazaj v listnico in stopil za korak nazaj.

»Tako torej,« je rekel Blake zaničljivo, »mislili ste, da se bom dal jaz, Blake, podkupiti?«

In ker Brown od strahu sploh ni spravil iz sebe niti besedice, je nadaljeval:

»Toda česa ste pa krivi?« je zavpil Blake jezno.

»Torej me ne sumite, da sem ubil Cranksa?« je rekel Brown in zobje so mu šklepetali od strahu.

»Ne, ker na srečo vem, kdo je krivec in to niste vi. Toda kakšno vlogo imate vi v tej drami? Gotovo zelo nepomembno, a kljub temu; koliko vam bodo plačali?«

»Toda motite se,« je rekel Brown, na videz ponosno, »nikdar nisem...«

»Zanima me le, kaj ste zakrivili,« je rekel Blake s strašnim glasom.

»Potem vam nimam ničesar povedati,« je rekel Brown odločno.

»No, to se že bolje sliši,« je rekel Blake. »Mislil sem, da je huje. Torej, majhno skrivnost imate? No, zdaj si jo le obdržite, o pravem času vam jo bom že znal izvleči! No, dajte mi roko, Brown!«

Brown mu je z olajšanjem segel v roko.

»Ali mislite, da se kdo skriva pri meni?« je vprašal.

»To,« je rekel Blake, »sploh ni važno.«

»Torej menite, da moje življenje ni v nevarnosti?«

»Za sedaj ne. Vas bom že obvestil...«

»Ali naj vrnem zaboj prodajalce-
ma, ko ga bom dobil?«

»Saj ga ne boste dobili...«

»Gospod Blake, rekli ste, da veste, kdo je krivec. Torej, kdo je morilec?«

»Robot,« je rekel Blake odločno.

»Toda kdo je vodil robotovo roko?«

»Nihče, seveda.«

»Ampak...«

»Ali vam ni Clifcraft dejal, da ima robot svobodno in popolnoma samostojno voljo?«

»Že. Toda... saj ne verjamete tega, Blake?«

»Pač,« je rekel Blake glasno, »jaz to verjamem.«

»Toda Blake, to je vendar nemogoče, popolnoma nemogoče, ker...«

»Ker?« je dejal Blake in se naglo obrnil k njemu.

»Nič, nič... ne vem.«

»Še ena majhna skrivnost?« je rekel Blake in planil v smeh.

»Povejte mi,« je rekel Brown, »ali veste, kje je Clifcraft?«

»Ne, kje pa je?«

»Ne vem, mislil sem, da morda vi veste.«

»Ne. Pa vi?«

»Jaz tudi ne.«

»No, potem vam pa ni treba povedati.«

Detektiv se je obrnil in odšel, ne da bi pogledal presenečenega Brow-
na.

Ko je vlak pripeljal na postajo, je Jonson pazljivo iskal Bentowa med

potniki, ki so hiteli proti izhodu. Toda vsi so odšli, Bentowa pa od nikoder.

»Zamudil je vlak,« je rekel Jonson nejevoljno.

S postaje se je takoj vrnil v trgovino. Odprl je vrata, spustil železno rolo in se odpravil spat. V mali sobici za prodajalno sta zdaj stali dve postelji, druga poleg druge. Jonson se je slekel, zlezal v posteljo, zaspati pa ni mogel. Preveč je bil vznemirjen zaradi dogodkov tega dne.

Nenadoma se mu je zazdelo, da je v temi nekaj zaškripalo. Ali je nekdo odpiral vrata? Vrata v skladišče morda? Jonson ni bil strahopetec. Zato je brž pozabil na to in pričel razmišljati o drugih stvareh. Nenadoma se mu je zazdelo, da sliši korake. Bili so počasni in težki, toda previdni. Ena, dva ... Potem je začutil na obrazu sapo. Zdelo se mu je, da se nekdo plazi pod posteljo. Potem pa je vse utihnilo.

Jonson je iztegnil roko in prižgal luč.

Tedaj je zagledal jekleno roko, ki je počasi lezla izpod postelje. Sklonil se je in tedaj ga je druga roka zagrabila za vrat.

Ko je Hoffmann, trgovec, ki je hotel kupiti robota, drugo jutro stopil v trgovino, je zagledal na tleh truplo. Sklonil se je in prepoznal Jonsona. Takoj je obvestil policijo in pričel preiskovati prodajalno.

Prostor je bil videti kot bojišče. Vse naokoli so ležale razmetane lutke in kosi srednjeveških viteških oklepov. Vse mize so bile prevrnje-

ne. Tla so bila nastlana z drobci stekla in keramike. Nekateri manjši kipci so bili popolnoma zdrobljeni, kot bi jih bil nekdo pohodil in potem še razdrobil z ного. Očitno je bilo, da se je ubogi Jonson divje branil. Njegov nasprotnik pa je moral biti strahovito močan, kajti Jonson je bil visok svojih 185 centimetrov in je bil pravi hrust. Na truplu ni bilo videti nikake rane. Jonson je bil zadavljen kot Cranks. Morilec ga je moral še dolgo potem, ko je bil že mrtev, stiskati za vrat, saj mu je skoraj odtrgal glavo.

Tega dne so časopisi prinesli tole vest:

»Robot se je spet pojavil:

Robot izumitelja Clifcrafta se je znova pojavil v našem mestu. Več ljudi ga je videlo ob zori, kako je šel s hitrim koraki po ulicah. Izumitelja pa še vedno niso našli. Vsi z nestrpnostjo pričakujejo, kaj se bo zgodilo. Ta robot, ki se sprehaja po mestu samo ponoči, se nam zdi nekoliko strahopeten. Kdaj ga bomo videli tudi podnevi?»

Drugi časniki so spet trdili, da je to Clifcraftov duh, ki prihaja v obliki robota med ljudi. Nekateri pa so namigavali, da je vse skupaj le sleparija, da je to le oklep, pod katerim je skrit človek.

Ko je Blake prišel na kraj zločina, se je bil Bentow že vrnil. Bil je zelo potr.

»To se nadaljuje,« je tožil. »Najprej Cranks, potem Jonson. Zdaj bom prišel jaz na vrsto.«

Blake ga je pustil v trgovini, sam pa je stopil v sobico, kjer sta oba prodajalca spala. Nato je poklical Bentowa.

»Ali je policija kaj brskala tule?« je vprašal.

»Ne, samo malo so se razgledali, potem so pa odšli, ne da bi se česa dotaknili.«

Nenadoma je Bentow, ki je stopil za Blakeom v skladišče, vzkliknil:

»Zaboj,« je rekel, »zaboj... spet je tamle...«

»Kako, ali ni bil vedno tukaj?« je vprašal detektiv presenečeno.

»Ne, ne, nekaj dni preden sem odpotoval, je prišel v trgovino neki moški ter kupil nekaj malega. Hotel pa je, da mu prodamo tudi kakšen velik zaboj, da bo lahko vanj spravil več stvari, ki jih je nameraval odposlati iz New Yorka. Prodali smo mu torej zaboj, v katerem so prinesli robota. Dal ga je naložiti na tovornjak, ki je čakal pred hišo. In zdaj je ta vražji zaboj spet tu.«

»Ali ste bombaž, ki je bil na dnu zaboja, vrgli proč?«

»Kupec ga je sam vzel ven, rekel je, da ga ne rabi.«

»Poglejte,« je rekel Blake.

Bentow se je sklonil nad zaboj. Na dnu zaboja je bila debela plast bombaža in v njej so se razločno poznali grozljivi robotovi obrisi.

»Kaj... naj... to pomeni?« je izdaval Bentow.

»To pomeni, da so medtem, ko vas ni bilo, robota znova poslali Jonsonu, in ga je ponoči zadavil.«

»Mislite, da je robot?«

»Seveda, razen, če niste vi...«

»Kako ste rekli?« je rekel Bentow in prebledel.

»Pravim, če niste vi sami zadavili Jonsona, (za to pač niste dovolj močni), potem ste lahko...«

Detektiv je rezko nadaljeval:

»Dovolj je slepomišenja, Bentow? Kaj imate vi pri tej zadevi?«

»Kaj... kaj hočete reči?« je zajec-ljal nekdanji prodajalec.

»Bentow, sami dobro veste, da vaša mati ni bila bolna.«

»Kdo... kdo vam je to povedal?«

»Zakaj ste odšli iz New Yorka ravno v času, ko so umorili Jonsona?«

Bentow je obupano odgovoril:

»Dobil sem napačno brzojavko, toda kako naj bi bil vedel, da mati ni bolna? Odpotoval sem, prepričan, da jo bom našel na bolniški postelji.«

»Ali ste to povedali policiji?«

»Ne,« je priznal Bentow. »Bal sem se, da me bodo osumili. Sicer pa ta podrobnost sama na sebi ni važna.«

»Toda če jaz zdaj to povem policiji, potem ste v lepi kaši.«

»Ampak Blake, to je nemogoče, jaz sem vendar nedolžen.«

»Lahko to dokažete? Jaz se bom pustil prepričati.«

In z roko je jasno pokazal, kam merijo njegove besede.

»Toda,« je rekel Bentow osupel, »ali vam nisva ponudila dovolj denarja, da odkrijete Crankovega morilca? Pripravljen sem to vsoto podvojiti, če najdete tudi tistega, ki je zadavil Jonsona. Ali vam to mar ni dovolj? Hočete še več?«

»Glej, glej, kako ste zviti,« se je zasmel Blake. »Samo vedeti sem hotel, ali ste poštenjak ali baraba.«

»Jaz imam popolnoma mirno vest,« ga je zavrnil Bentow.

»Ali ste napravili oporoko, če vas smem vprašati?«

»Oporoko?« ga je preplašeno pogledal Bentow. »Kaj mislite, da bom umrl?«

»Ali mislite, da bo človek, ki je ubil Cranksa in Jonsona kaj pomišljal? Hoče se dokopati do dediščine in vi ste mu na poti.

Bentow je nekaj trenutkov zamišljeno opazoval Blakea.

»Hočete reči,« je pričel, »da je Brown...«

»To samo predpostavljam,« se je nasmehnil detektiv.

»In hočete, da napravim oporoko in pustim, da me Brown ubije? Hočete, naj se vržem volku v žrelo?«

»Lahko vas že jutri doleti nesreča, in če bi umrli brez oporoke, bi onečastili spomin vašega gospodarja.«

»Toda sedaj, ko so se stvari tako zasukale, ko je moje življenje v nevarnosti...«

»Ne!« je rekel Blake odločno. »Ravno te okoliščine vam narekujejo, da takoj napravite oporoko.«

»Zakaj neki?« je vprašal Bentow osuplo.

»Vaša dolžnost je, da pomagate, kolikor je v vaši moči, da pride pravica do veljave in da najdemo Crankscvega in Jonsonovega morilca.«

»No, in potem?«

»Ali ne razumete, da bo morilec čakal, da napravite oporoko, sicer nima smisla, da bi vas ubil?«

»Torej naj se pustim ubiti, da bo zadoščeno pravici?«

»Ne povsem tako. Jaz bom pazil na vas in zagotavljam vam, da bom topot morilca prijel.«

»Jonsona niste mogli obvarovati pred smrtjo.«

»Res je, a le zato, ker sem bil na napačni sledi. Mislil sem, da sta krivca vi in Jonson. Toda zdaj, ko vem...«

»V redu,« je rekel Bentow, ki je bil pogumen možak. »Obljubljam vam, da bom takoj napravil to oporoko, toda z enim pogojem.«

»In to je?«

»Da me od sedaj naprej niti za trenutek ne zapustite. Tudi jedli in spali boste z menoj.«

»Drži,« je odvrnil Blake.

»Toda kako bo Brown zvedel, da sem napravil oporoko?«

»Jaz mu bom povedal,« je rekel Blake.

TRETJA ŽRTEV

Blake je odšel domov po nekaj knjig, da se ne bi pri starinarju preveč dolgočasil. Spotoma je srečal inšpektorja Stapletona, ki je raziskoval zadevo Cranks-Jonson.

Blake in Stapleton nista marala drug za drugega: delala sta na različne načine in tudi njuna značaja si nista bila prav nič podobna. Vendar sta se delala, kot da sta neizmerno vesela, da sta se srečala.

»Ste kaj odkrili?« je vprašal Stapleton.

»Da.«

»Smem vprašati, kaj?«

»No, tole je. Cranksa in Jonsona sem umoril jaz.«

»O, Blake! Zakaj pa ste to storili?«

»Tako vam bom povedal. Jonson mi je dal kopico denarja, da bi odkril Cranksovega morilca. Bentow mi je mastno plačal, da bi našel ti-stega, ki je umoril Jonsona. Ko bom umoril Bentowa, mi bo Brown plačal, da bi našel njegovega morilca. Potem me bo najel Brownov dedič in tako dalje, dokler ne bom dobil vsega Cranksovega premoženja. Saj razumete ta trik, mar ne?»

»Ni slabo, ni slabo,« je rekel Stapleton mirno.

»No, kaj pa vi,« je rekel Blake. »Ste že daleč s preiskavo?»

»Pomislite, jaz pa sem zasumil Clifcrafta.«

»Crifcrafta? Dajte no, on je bil vendar prva žrtev.«

»Blake,« je rekel Stapleton na videz proseče, »zakaj se greste skrivalnice? Povejte mi vendar, kdo je morilec.«

»Toda ... robot vendar,« je rekel Blake z mirnim glasom.

»Robot?« je vzkliknil Stapleton. »Vi torej verjamete to zgodbo o robotu?»

»Kajpak! Saj sem ga videl.«

»Kje? Kdaj?»

»Clifcraft me je nekega dne poklical k sebi in mi je dejal, da mi plača, kolikor hočem, če bom pazil na njegov najnovejši izum, zlasti še, ko ga bodo prepeljali h Cranksu. Potem mi je zaupal, da gre za mehničnega človeka, ki ga ni pokazal še nikomur, niti svojemu pomočniku ne. Obljubil mi je, da mi bo pokazal, kako deluje. Zaprla sva se v njegovo delavnico in tam je odprl skrivna vrata. Mehanični človek je sedel na

kovinskem stolu. Clifcraft se mu je približal, pritisnil na neki gumb, nato pa mu je z močnim glasom ukazal, naj vstane in gre k mizi, na kateri je bil pisalni stroj. Nato mu je narekoval pismo, ki ga je robot brez težave napisal.

Premikal pa je samo prste, sicer je sedel negibno kot kip. Nenadoma pa je poskočil in pričel z desnim kazalcem divje tolči po isti tipki.

»Nehajte,« je zavpil Clifcraft besen, »dovolj, dovolj!«

Stekel je k mizi in pogledal na list. Toda tam, kjer bi moral biti najmanj dvajsetkrat isti znak, je bil prazen prostor. Robot je bil že prvič tako divje udaril po črki, da se je odlomila.

»Kaj pa vam je?« je zavpil Clifcraft.

Robot je potihoma zapiskal in zdelo se je, da to piskanje prihaja iz kolesja v njegovi notranjosti.

»Ah! Že spet ta vražji zvok!« je zajčal Clifcraft. »Dovolj imam tega! Izginite, poberite se. Ali slišite?»

Robot se je hrupno dvignil in za trenutek obstal. Tedaj sem opazil, da ima stisnjene pesti in da je vsa njegova drža grozeča. Za trenutek je divje pogledal izumitelja s svojimi steklenimi očmi, in mislil sem, da se bo vrgel nanj. Vendar se je pomiril. Razklenil je pesti in spustil roke ob telesu. Zasukal se je na levo in z vojaškim korakom šel preko sobe. Čeprav je bil velik in težak, je bil videti lahкотen. S svojimi gumijastimi nogami je enakomerno udarjal po parketu.

„Odprite vrata,“ je ukazal Clifcraft. „Vstopite.“ Robot je ubogal. Clifcraft je zaprl vrata malega kabineta, kamor je bil zaprl robota in pričel nervozno hoditi po sobi sem ter tja.

„S tem robotom bom imel še težave. Ste videli, kako je pobesnel?“

„Ali ni nekoliko neuravnovešen?“ sem vprašal boječe.

„Sploh ne,“ je odvrnil Clifcraft. „Upira se in me ne uboga. Nekega dne me bo zadavil. Rekel bom Cranksu, naj se ne igra z njim. Prodal ga bo kakemu amaterju, potem pa naj bo, kar hoče.“

Ker sem bil tistega dne zelo zaposlen, sva se domenila, da bom pričel z nadzorstvom naslednji dan.

Ko sem naslednji dan prišel, ni bilo ne Clifcrafta ne robota. To jasno dokazuje, da je robot zadavil Clifcrafta, zakaj med mojo odsotnostjo ga izumitelj gotovo ne bi bil poslal Cranksu. Toda kaj menite o tem?»

»Mislim, da imate bujno domišljijo,« je rekel Stapleton in se poslovil.

Ko je odšel svojo pot, je zamrmral:

»Tale detektiv se mi zdi čuden, treba bo malo gledati, kaj počne.«

»Ta policaj ima nekaj za bregom, moral ga bom nadzorovati,« je zamrmral Blake.

Ko si je doma nabral nekaj knjig, se je detektiv vrnil v starinarno. Nekaj dni je minilo, ne da bi se zgodilo kaj posebnega. Bentow je bil sestavil, podpisal in spravil oporoko,

v kateri je zapisal vse svoje premoženje Brownu.

Lepega dne pa se je pojavil kupec, ki je kupil malenkost, nato pa prosil, če bi mu prodali kakšen velik zaboj.

Bentow je prebledel, vendar je zatrl nemir in spremil kupca v skladišče. Nato mu je pomagal odnesti zaboj na tovornjak, ki je čakal pred hišo in se vrnil v prodajalno.

Blake je pridivjal iz sobe, planil skozi vrata, skočil v prvi taksi in pričel zasledovati tovornjak. Bentow je bil kar zadovoljen, da se je pričelo, bil je že pošteno sit napetega čakanja.

Dve uri sta minili, Blakea pa od nikoder. Ura je bila že poldan in ob tem času je natakarkar iz bližnje restavracije navadno prinesel kosilo. Toda ta dan se je zgodilo nekaj nenavadnega: kosila ni bilo.

»Kaj pa čakajo?« je godrnjal Bentow, ki sicer ni bil kdove kako lačen, vendar mu je šla ta zamuda na živce. »Že pred eno uro bi moralo biti kosilo tu.«

Sklenil je, da bo šel pogledat, kaj se je zgodilo. Restavracija ni bila daleč. Zaprl je torej trgovino in stopil tja. Povedali pa so mu, da je natakarkarček odšel s kosilom že pred debelo uro. Bili so zelo presenečeni, ker ga ni bilo nazaj.

Vtem pa se je natakarkarček vrnil. Bil je ves popackan in objokan. Povedal je, da ga je podrl neki avtomobilist in da se ni upal pokazati, ker je bil raztresel kosilo. Bentow ga je potolažil, mu dal nekaj denarja in se vrnil. Zagotovili so mu, da mu

bodo takoj poslali drugo kosilo. In res, takoj ko se je vrnil, je že prišel isti natakareček s košaro polno jedil, ki jih je razpostavil po mizi.

Bentow je zaklenil vrata, da ga ne bi nihče motil, potem pa se je lotil kosila. Zdaj je bil že pošteno lačen. Nenadoma se mu je zazdelo, da je zaslišal v sosednji sobi lahen šum. Že je hotel vstati, da bi pogledal, kaj je, a skomignil je z rameni in sedel nazaj za mizo. Pri belem dnevu vendar ne morijo ljudi!

Vendar je pričel razmišljati. Predstavljal si je, da se kljuka na vratih za njegovim hrbtom premika, da se vrata (čeprav jih je bil zaklenil) počasi odpirajo, da se je na njih pojavila nenavadna prikazen z gumijastimi nogami, ki je hitro prečkala prodajalno in je zdaj stala za njim. Dve jekleni roki sta ga zgrabili za ...

V tem trenutku je Bentow zakričal, a krik se je sprevrgel v zamolklo hropenje. Dve jekleni roki sta ga divje stiskali. Trenutek nato je že ležal na hladnih kamnitih tleh kot Cranks in kot Jonson!

Blake je pozneje pripovedoval, kaj se je bilo zgodilo. Tovornjak, ki ga je zasledoval, se je ustavil pred neko krčmo v predmestju, kjer je mr-golelo ljudi. Šofer je vstopil, Blake pa za njim. Sedel je blizu njega in ga opazoval. Šofer je najprej nekaj pojedel, potem pa je vstal in šel proti stranišću. Blake mu je počasi sledil. Vendar si je premisli in odšel ven ter sedel v taksi, da bi bil

pripravljen na zasledovanje, brž ko bi šofer prišel iz krčme.

Toda kako je bil presenečen, ko je opazil, da tovarnjaka sploh ni več pred krčmo. Planil je takoj nazaj in zdrvel v stranišče, toda neznanega šoferja ni bilo nikjer več. Izginil je kot kafa.

»Od vraga so!« je zamrmral Blake med zobmi.

Ko je policija odprla Bentowovo oporoko, je takoj osumila Browna; toda ta je imel neizpodbiten alibi.

In kar je bilo še bolj nenavadno, preskrbel mu ga je sam Blake.

»Srečal sem Browna,« je pravil detektiv, »ko sem zasledoval tisti tovarnjak. Stal je na nekem križišču in čakal, da se bo prižgala zelena luč. Poklical sem ga in mu povedal, da zasledujem morilce njegovega strica. Hotel je, da ga vzamem s sabo in res sem ga vzel v taksi. Ves čas, dokler nisem izgubil sledi za tovarnjakom, je bil z menoj. Jasno je, da ni mogel biti istočasno z mano in umoriti Bentowa.«

»Zakaj ste si izmislili to pravljico?« ga je pozneje vprašal Brown. »Dobro veste, da niti trohica tega, kar ste natvezli policajem, ni res.«

»Molčite,« je rekel Blake. »Če ne bi imeli alibija, bi vas po neumnem priprli. Jaz pa sem prepričan, da niste ničesar krivi.«

»Torej veste, kdo je morilec?«

»Saj sem vam že stokrat povedal: robot.«

»Toda, Blake, robota sploh nikdar ni bilo.«

»To je bila torej vaša skrivnost, kaj? Zakaj pa ste trdili, da ste ga pomagali napraviti?«

»Clifcraft je bil res ustvaril robota, toda le na papirju, v številkah. Nisva pa imela niti ficka, da bi lahko nabavila surovine. Za tako stvar pa je treba kupe denarja. Zato je Clifcraft sklenil, da ga bo prodal, še preden bo narejen. To je čisto komercialna zadeva, ki sva jo že večkrat preizkusila. Poslala sva namišljeni izum kupcu, ki ga seveda ni nikdar prejel. Nato sva zagnala vik in krik, češ da so ga ukradli ali da se je med potjo izgubil. O tem so seveda na veliko pisali časniki in boljše reklame si sploh nisva mogla želeči. Kaj kmalu se je pojavil bogat amater in nama preskrbel denar, da bi izdelala nov prototip izuma. No, pa je bila stvar rešena.

Ko sem opazil, da je Clifcraft izginil, sem mislil, da je spet uporabil kako zvijačo, da bi prišel do denarja. Toda zdaj ga pa le predolgo ni, razen tega pa še vsi ti umori... Ali mislite, da je Clifcraft morilec?«

»Morilec je robot, kajti robot obstaja. Clifcraft mi ga je pokazal. Ali niste bili vi nekaj časa na potovanju?«

»Da, v Evropi sem bil.«

»No, Clifcraft ga je verjetno izdelal med vašo odsotnostjo.«

»In ta robot?...«

»Ta robot je zelo močan.«

»Kaj pa Clifcraft, Blake?«

»Clifcraft je mrtev. Njegovo truplo sem našel v kleti tele hiše.«

»Toda zakaj je ubil tudi njega?«

»Ker ga ni hotel več ubogati.«

»Toda zakaj je potem ubil tudi Cranksa? Od njegovega premoženja pač ne bo imel nikake koristi.«

»O, to je le trik. S tem bi rad odvrnil sum, razumete?«

»Ljudje naj bi mislili, da je Clifcraft morilec?«

»Tako je. In policija mu je res nasedla in misli, da je Clifcraft kriv. Povsod ga iščejo. Bedaki!«

»Toda zakaj je robot zadavil vse te ljudi?«

»Zato, ker je zloben, Brown.«

Brown si ni mogel kaj, da se ne bi kislo nasmehnil. Mislil je, da se Blake hoče norčevati iz njega, kar bi bilo navsezadnje čisto mogoče.

Minilo je nekaj dni, ne da bi se kaj posebnega zgodilo. Brown je pospravil dediščino; ko je odštél vse davščine, mu je v banki še vedno ostalo čedno premoženje in pa seveda trgovina s starinami.

Ker ga trgovanje ni veselilo, je dal trgovino na prodaj. Toda nikomur ni bilo do tega, da bi delal v prodajalni, kjer se je zgodilo toliko groznih zločinov. Brown je moral pod ceno prodati vse, kar je bilo v trgovini.

Kmalu zatem ga je prišel Blake spet obiskat. Brown ga je rotil, naj ostane pri njem.

»Prejel sem pismo, ki je napisano celo na moj lastni pisalni stroj. V njem mi ukazujejo, naj spravim ves denar, ki sem ga podedoval, v pisalno mizo v delavnici, če mi je kaj do življenja.«

»Stvari postajajo zanimive!« je rekel detektiv in si pomel roke.

»Kaj mislite, kaj naj storim?« je vprašal Brown.

»Storite, kakor zahtevajo, in zagotavljam vam, da nam morilec ne bo ušel.«

»To sem že storil. Vse moje premoženje je v temle predalu. Ni mi do bogastva, pač pa mi je mnogo do življenja. Toda kdo mi lahko jamči, da se me morilec ne bo skušal znebiti, da ne bi spregovoril?«

»Ha, prej bo imel opraviti še z J. B. B.« je rekel detektiv odločno. »Odslej vas ne zapustim niti za trenutek. Moj ujetnik boste. Ne bom jim šel več na limanice, to mi lahko verjamete. Pomirite se.«

»Kaj pa nameravate storiti?«

»Najprej bova šla k meni. In to takoj. Kar pripravite si kovček.«

Brown je odšel v svojo sobo, zmetal nekaj najnujnejših stvari v kovček in se vrnil v delavnico.

»Ste gotovi? Potem lahko greva,« je rekel Blake.

Brown je presenečeno vzkliknil.

»Ampak Blake, kaj pa imate v roki?«

»Tole je blagajna z vašim premoženjem, ali je ne poznate?«

»Toda Blake, jaz sem resnično nameraval pustiti blagajno v pisalni mizi.«

»Prazno?«

»Ne, polno.«

Detektiv je preplašeno pogledal Browna:

»Ali vam je strah pred smrtjo zamaglil razum, da počnete take neumnosti?«

»Ampak, pomislite, kaj se lahko zgodi...«

»Denar imam in ga bom tudi obdržal,« je rekel Blake odločno. »Sicer pa imam doma odlično skrivališče. S tem pa bomo tudi privabili morilca in ga prijeli.«

Brown se je vdal, toda le nerad. Kar tresel se je od strahu, ko se je spomnil na Cranksa, na Jonsona in na Bentowa, ki jih Blake, čeprav je bil tako slaven detektiv, ni mogel obvarovati pred smrtjo. Vendar se je nekoliko pomiril, ko je videl, kako samozavesten je Blake.

Ko sta prišla iz hiše, je Blake poklical taksi in odpeljala sta se na njegovo stanovanje. Blake je stanoval v majhni vili na robu mesta, okoli katere se je raztezal lep vrt.

Stapleton, ki je nadzoroval hišo, jima je počasi sledil v drugem taksiu.

Naslednji teden se je pripetilo več zelo nenavadnih in grozljivih stvari. Najprej je nekdo napadel v neki zapuščeni ulici sredi noči mimoidočega pešca in ga zadavil. Ob zori so našli njegovo truplo na pločniku.

Naslednjo noč je nekdo zadavil nekega drugega pešca.

Oba umorjena sta imela že opraviti s policijo: bila sta potepuha, tatova in gangsterja v malem.

Da je bilo vse skupaj še bolj nenavadno, so se našli ljudje, ki so trdili, da so vsako noč videli blizu kraja zločina železnega človeka. Drugi umor je nekdo celo od daleč opazoval. Nato je robota zasledoval in po-

vedal je, da ga je na koncu ulice čakal tovarnjak, ki ga je takoj odpeljal. Dejal je, da je imel robot velike gumijaste noge in da je bil slep na eno oko.

Čez nekaj dni so človeka, ki je to izjavil, našli mrtvega v samotnem delu mesta. Zdaj je bilo vse mesto pokonci.

Na policijo so kar naprej prihajali ljudje, ki so trdili, da so videli robota. Vsakdo se je tresel za svoje življenje. Končno so robota proglasili za sovražnika države in razpisali nagrado na njegovo glavo. Do zob oborožene policijske patrulje so na avtomobilih vsako noč krožile po ulicah.

Toda železni človek je izginil, kot bi se bil vdrl v zemljo.

ZADNJA ŽRTEV

Brown je bil že nekaj dni pri Blakeu, vendar se ni zgodilo nič posebnega. Blake mu je bil odstopil eno sobo v drugem nadstropju, v drugi pa je spal sam. Obe sobi sta imeli vrata na hodnik, razen tega pa sta bili tudi povezani. V prvem nadstropju sta bili delovna soba in sprejemnica. V pritličju pa je bila kuhinja in velika veža, ki se je dala preurediti tudi v jedilnico.

Ko sta se nekega večera Brown in Blake vrnila iz restavracije, je Blake odprl vrtna vrata in presenečeno dejal:

»Glej no, ko sva odšla, sem vrata enkrat zaklenil, zdaj pa so bila dvakrat zaklenjena.«

»Ali ... ste prepričani o tem?« je rekel Brown in prebledel.

»Poglejte te sledi, kako globoko so se vtisnile v mehka tla! Ljudje, ki so hodili tod okoli, so morali nesti nekaj zelo težkega.«

Brown od strahu sploh ni mogel govoriti. Nemo je opazoval sledove na stezi.

»Poglejte no, in kakšen je predpražnik!« je vzkliknil Blake. »Vsekakor so si zelo skrbno obrisali čevlje, preden so vstopili.«

Odprl je vhodna vrata in vstopil.

»Tule pa ni več sledov,« je rekel, potem ko je natančno preiskal tla. »Gotovo so se sezuli, preden so šli po stopnicah.«

»Hočete reči, da so ...« je pričel Brown.

»Poglejte, tule so odgrnili zid s predmetom, ki so ga nosili.«

Detektiv je šel po stopnicah kot lovski pes, Brown pa za njim.

»Ali mislite,« je rekel Blake, »da so pustili, kar so prinesli, v prvem nadstropju?«

»Ne ... ne vem,« je zajeceljal Brown in negotovo stopil proti vratom sprejemnice.

»Nikar se ne trudite,« je rekel detektiv. »Nosači so le za trenutek odložili breme pred vrati, da se oddahnejo. Prvi, ki je že stal na stopnicah v drugo nadstropje, je izvlekel iz žepa robec in si obrisal pot. Pri tem pa mu je padla iz žepa tale vrvica,« je rekel zmagoslavno in pobral nitko, ki je ležala na drugi stopnici. »No, pojdiva naprej.«

Prišla sta v drugo nadstropje.

»Kaj menite, so ga dali v mojo ali vašo sobo?« je vprašal Blake.

»Da so ga dali? ... Kaj pa?«

»Ne uganete?«

»Pa menda ne mislite, da ... zaboj?« je vprašal Brown in zobje so mu šklepetali od strahu.

»Pač, ravno na zaboj sem mislil. Če je v moji sobi, potem strežejo meni po življenju, če pa je v vaši, no potem pa pač vam. Pozor, zdajle bom odprl vrata vaše sobe!«

Obrnil je ključ in odprl vrata. Vstopila sta in se ozrla naokoli. Zaboja ni bilo.

»Poglejte!« je rekel detektiv nena doma in se naglo sklonil.

Pokazal je na preprogo pred posteljo, ki je bila iz debele volne. V dolgih dlakah sta se razločno poznala dva okrogla, precej velika odtisa.

»Robotove gumijaste noge« je zašepetal Blake. »Robot je zlezel iz zaboja in zdaj se sprehaja po hiši. Boste videli, da je zaboj odprt in prazen.«

Blake je odprl vrata v svojo sobo in oba sta stopila vanjo. In res, na tleh pred posteljo sta zagledala zloglasni zaboj. Pokrov je bil na njem, a žeblji so bili odtrgani. Blake je dvignil pokrov; zaboj je bil prazen!

»Torej nocoj se bo odločilo,« je rekel Blake. »Saj je bolje tako. To čakanje me že pošteno vznemirja.«

J. B. B. je stopil do vrat, ki so vodila v shrambo in jih sunkoma odprl.

V shrambi ni bilo nikogar.

Blake se je zasmel.

»Kje neki se skriva?« je rekel.

»Ne vem, kako se morate sploh še smejati,« je izdaval Brown, ki je bil bolj mrtev kot živ.

Blake ni odgovoril. Odprl je veliko skrinjo, ki je stala v kotu skrambe in izvlekel iz nje veliko lutko.

»Potipajte tole,« je rekel Brownu. »Polna je otrobov. Nad tem naj se robot kar znese, kolikor ga je volja.«

»Kaj pa boste storili?« je vprašal Brown.

»Poglejte! Tole lutko bom položil v svojo posteljo in jo dobro pokril. Robot je bo zadavil, midva pa ga bova opazovala iz sosednje sobe skozi ključavnico. Ko bo končal, bova planila v sobo in ga prijela. Preprosto, mar ne?«

»Toda robot je vendar močnejši od naju.«

»Meni se ne bo upiral,« je rekel Blake in pokazal svoje ogromne pesti.

Brown se je nekoliko pomiril.

»Ostanite tu,« je rekel preseče, ko je Blake stopil proti vratom.

»Pridite, bova spodaj kaj popila, saj se ves tresete.«

»Ali ste prepričani, da ga bova dobila?« je vprašal Brown.

Boječe je omenil, da bi bilo bolje, če bi poklicala policijo.

»Pha! Policija!« je vzkliknil Blake zaničljivo in skomignil z rameni.

»Ampak Blake,« je spet rekel Brown, ki so se mu misli zmedeno podile po glavi, »kaj pa ima robot proti vam?«

»Ha, kolikokrat se je že zgodilo, da se je zločinec skušal znebiti detektiva, ki mu je prišel na sled.«

Odšla sta v prvo nadstropje. Brown je stopal dekativu tik za petami in neprestano preplašeno pogledoval po kotih, kot da bo zdaj zdaj

iz mraka šinila grozotna robotova postava.

Ko sta se udobno namestila v naslanjačih v jedilnici, je Blake ponudil Brownu žgane pijače, toda Brown je bil abstinent in ni hotel piti.

»Dajte no, dajte,« se je šalil Blake. »Zadnji kozarček obsojenega na smrt. Spijte in pomirite se!«

»Ne govorite tako,« je rekel Brown s tresočim glasom in oblil ga je mrzel pot.

Piti pa vendar ni hotel.

Blake si je nalil velik kozarec vina in ga na dušek izpil.

»Na robotovo zdravje!« je rekel. »Kaj, če bi šla spet pogledat, če je gori kaj novega?«

Vstal je in se zamajal.

»Ne vem, kaj mi je,« je rekel. »Tako sem zaspan.«

Nenadoma je zavpil prestrašeno:

»Brown, nekdo mi je stresel v vino uspavalno sredstvo!«

Ob teh besedah se je pričel Brown tresti kot trepetlika. Hkrati pa si je čestital, da ni nič pil.

»Brž, brz,« je rekel Blake, »zganiti se morava, dokler sem še buden.«

Planil je po stopnicah, Brown pa za njim.

Stopila sta v Brownovo sobo in detektiv je sedel na posteljo te zazelhal.

»O, kako sem zaspan,« je vzdihnil.

S trdom je dvignil noge na posteljo, se ulegel in nepremično obležal.

»Blake! Blake!« je zakričal Brown in ga stresel za ramena.

Toda detektiv je trdno spal. Ko je Brown uvidel, da je popolnoma sam

v hiši, kjer je nanj prežala smrt, ga je prevzela brezmejna groza.

Planil je iz sobe in zdrvel po stopnicah v pritličje, da bi ubežal strahoti, ki ga je čakala ...

Ko je pridirjal v pritličje, je planil k vhodnim vratom in zgrabil za kljuko. Toda zaman jo je stresal, vrata so bila zaklenjena in ključa ni bilo nikjer.

Za trenutek je obstal, potem pa je planil v prvo nadstropje in telefoniral na policijo. Toda nihče se ni odzval. Z grozo je opazil, da je bil nekdo prerezal žice. Tedaj je šele sprevidel, v kakšno past sta se z detektivom pustila ujeti, in ena sama misel ga je obsedla: zbežati, pobegniti iz hiše. Vedel je, da so okna v pritličju zamrežena. Torej bo skočil skozi okno v prvem nadstropju. Sklonil se je skozi okno v sprejemnici: previsoko. Vrv bo rabil. Toda kje naj jo dobi? Tedaj mu je šinilo skozi možgane: rjuhe!

Strah mu je vlil pogum in planil je v drugo nadstropje. Stopil je v svojo sobo in se približal postelji. Že je hotel potegniti rjuhe izpod spečega Blakea ...

V tem trenutku je za njim dvakrat nekaj škrtnilo. Nekdo je obrnil ključ. Brown je planil proti vratom. Bila so zaklenjena od zunaj!

Vedno bolj preplašen, skoraj blazen od strahu, je planil Brown k vratom, ki so vodila v Blakeovo sobo. Pritisnil je na kljuko, toda vrata so bila zapahnjena z druge strani.

Brown je bil smrtno bled in počelu mu je tekel mrzel pot. Še enkrat je skušal zbuditi detektiva.

»Blake, Blake! ...« je rjovel.

Toda Blake ni odgovoril.

Še zadnje upanje: okno. Odrl bo okno in se spustil na tla po odtočni cevi, če pa je ni, se bo vrgel v praznino, raje kot da preživi prizor, ki se bo odigral v tej sobi.

Planil je k oknu in ga skušal odpreti. Toda tudi okno je bilo trdno zaprto. Nemogoče ga je bilo odpreti.

Brown je planil na sredo sobe, potem pa pričel brezumno begati iz enega kota v drugega kot omamljen metulj. Bil je tako prestrašen, da si je želel, da bi si razbil glavo ob steni.

Nenadoma so v sosednji sobi zadeneli koraki.

Zdaj, zdaj se bodo odprla vrata ... Brown je z očmi, iz katerih je sijala groza, buljil v ta vrata. Nenadoma pa je grozno zavpil kot ranjena žival, se korakoma umaknil skoraj do kopalnice, padel vznak in se onesvestil. To je bil konec ubogega Browna.

Toda resnična drama se še niti pričela ni. Kajti trenutek zatem so se vrata Blakeove sobe neslišno odprla in iz somraka se je izluščila velikanska senca. V medli svetlobi umirajočega dne so se hladno bleščale jeklene roke. Prikazen je trdo in enakomerno stopala proti postelji, kjer je ležal Blake: »Flok! Flok!« Jekleni roki sta segli proti vratu spečega, ga zgrabili in ga krčevito stisnili.

... V tem hipu, ne da bi morilec kaj opazil, je šinil po sobi bleščeč žarek svetlobe in se ustavil na dvojici ob postelji. Neka roka je nervozno iskala stikalo. Nenadoma se je

luč prižgala in v istem hipu je nekdo zavpil.

»Roke kvišku!«

Trije moški so se prikazali iz kopalnice in z naperjenimi revolverji obkrožili morilca.

Ta je bil maskiran, na rokah pa je imel železne rokavice. Na postelji pred njim je ležala glava sredi raztresenega žaganja.

Morilec je uvidel, da mu je odzvenilo.

Dvignil je roke in čakal.

Stapleton, eden izmed treh policistov, ki so prišli iz kopalnice, je stopil k njemu in mu dvignil masko.

»Blake!« je vzkliknil eden od policistov presenečeno.

Res je bil Blake.

Na obrazu mu ni bilo videti ne besa ne zaničevanja, ki ju je moč navadno opaziti pri zločincih, kadar jih odkrijejo. Tudi smehljal se ni. Mirno je stal in čakal, kot da je popolnoma naravno, da so ga prijeli. Ko so mu nadelili lisice, se ni prav nič upiral. Človek, ki je bil zagrešil toliko grozovitih zločinov, se je pustil odpeljati kot otrok.

»Ti si bil torej robot?« ga je vprašal Stapleton.

»Tako je, jaz sem bil,« je odgovoril Blake popolnoma brezbržno.

Odnesli so tudi mrtvega Browna, robotovo zadnjo žrtev.

»Strahotno je bilo,« je pripovedoval pozneje policist, ki je bil potegnil Browna v kopalnico v trenutku, ko se je zgrudil. Prijel sem ga za vrat, z drugo roko pa sem mu zatisnil usta, da ne bi zakričal. Moral pa sem ga pošteno zagrabit, saj je kar

zlezel skupaj. Kmalu pa sem z grozo opazil, da držim v rokah mrliča. Brown je umrl od strahu.

Preden so zapustili hišo, so jo policisti prebrskali od vrha do tal. V kleti so našli privezanega na zid ti-stega, ki so ga že tako dolgo iskali: Clifcrafta. Imel je upadla lica, obleko pa vso razcapano, tako da ga je bilo žalostno videti. Ob njem je bil vrč z vodo in skorjica kruha. Ni mogel ne hoditi ne govoriti. Iz ust mu je prihajalo le nekakšno grgranje. Odpeljati so ga morali v bolnišnico.

PRAVA ZGODBA O ROBOTU

Na procesu proti Blakeu so odkrili kopico zanimivih stvari. Najprej je pripovedoval Stapleton:

»Blake se mi je zdel že od nekdaj sumljiv,« je pravil. Sicer je postal v zelo kratkem času slaven detektiv, vendar sem opazil pri njem razne nerazumljive poteze, kadarkoli sva obdelovala isto zadevo.

Sicer pa naj preidem k bistvu. Opazil sem, da je po Jonsonovi smrti živel Blake ves čas v starinarni, in vendar so Bentowa umorili. Tedaj mi je prišlo na misel, da bi lahko rekli: niso ga umorili *kljub temu*, ampak *zaradi tega*. V tem slučaju je bil Blake seveda kriv, in le tako sem si lahko razložil nekatere stvari, ki so mi bile do tedaj nejasne.

Ko sem videl, da je postal Blake Brownov čuvaj, sem se zbal za Browna. Sicer še nisem vedel, kako

bom Blakea razkrinkal, vendar sem najel sobo v hiši nasproti njegove in nekega večera videl štiri moške, ki so prinesli v Blakeovo hišo velik zaboj, čeprav Blakea ni bilo doma. Z Brownom sta šla namreč večerjat v restavracijo. Uvidel sem, da je treba nekaj storiti. Z dvema policistoma sem vdrl v hišo in skrili smo se v kopalnici poleg Brownove sobe. Blake in Brown sta kmalu prišla. Prepričan sem bil, da bo Blake Browna zadavil med spanjem. Sklenil sem, da bom Browna zvlekel s postelje in položil vanjo veliko lutko. Kajti če sem hotel Blakea razkrinkati, sem ga moral zalotiti pri delu. No, Blake nam je pri tem sam pomagal. Sam je namreč dal v svojo posteljo lutko (da bi zavedel morilca, kot je dejal). Ko sta z Brownom odšla v pri-tličje, smo vzeli lutko iz postelje in jo nadomestili z velikim tramom, ki smo ga našli v kopalnici. Potem smo se spet postavili na prežo. Ko bo Brown legel, smo si dejali, ga bomo spravili v kopalnico, v njegovo posteljo pa bomo dali lutko. Ta načrt je bil sicer tvegan, saj bi Blake lahko opazil, da lutke ni več v njegovi postelji, toda nismo imeli druge izbire.

Sicer pa nam je izvrstno uspelo. Brown nam je sicer po nepotrebnem zaigral prizor groze, vendar se nam je končno sam vrgel takorekoč v naročje. Takoj zatem je prišel Blake in pričel daviti lutko. Nekaj časa smo ga opazovali, potem pa smo ga prijeli. Niti najmanj se ni upiral. Obtožujem ga, da je z lastnimi rokami zadavil Crarka, njegova de-

diča Jonsona in Bentowna in da je premišljeno pognal v smrt Browna. Obtožujem ga tudi, da je zadavil dva meščana na newyorških ulicah.

Iz kakšnega nagiba je storil vse te zločine? Za to je več možnosti, toda izvršil jih je, to je neizpodbitno. Za zdaj ne bi rekel drugega.»

Ko je inšpektor Stapleton končal, je pripovedoval Clifcraft.

»S pomočjo pomočnika Browna,« je pričel izumitelj, »sem izdelal robota, ki sem ga prodal trgovcu Cranksu za sto tisoč dolarjev. Ta robot je ubogal na besedo. Preden pa sem ga poslal Cranksu, so mi ga ukradli; to se je zgodilo takole:

Poklical sem, na svojo nesrečo, detektiva Blakea, da bi nadzoroval robota med prevozom, saj bi se prav lahko zgodilo, da bi ga kdo skušal ukrasti, da bi ga preprodal. Vpričo Blakea sem spravil robota v zaboj in pričel pribijati pokrov. Moj pomočnik se je medtem pogajal s Cranksom. Ko sem pribijal še zadnji žebelj in sem bil sklonjen nad zabojem, me je Blake udaril po glavi, da sem se onesvestil. Ko sem se prebudil, sem bil v kleti Blakeove hiše, kamor mi je Blake vsak dan prinesel beden obrok hrane, zraven pa me je mučil kot pravi krvnik. Hkrati me je sproti obveščal o svojih grozodejstvih. Povedal mi je, da je ubil Cranksa, Jonsona, Bentowa in več neznancev in da bo zadavil Cranksa.

Zakaj ni ubil tudi mene? Mislim, da me je hotel prihraniti za konec, hotel je, da bi bil jaz zadnja žrtev. Medtem pa me je mučil s tem, da mi je podrobno opisoval svoje zlo-

čine. Blake je pošast in sadist. Toda ni niti najmanj nor, ne pozabimo tega! Nasprotno, zelo bister je (to dokazuje tudi njegova detektivska kariera), vendar je s svojo inteligenco služil svojim najbolj nizkotnim nagnjenjem. Najbolj je užival, ko je opazoval rastoči strah svoje žrtve, preden jo je zadavil. Ponavljam, Blake je nevarno bitje, ki ga inora družba izločiti iz svoje srede.»

Zdaj je prišel na vrsto Blake. Govoril je popolnoma neprizadeto, kot da pripoveduje o nekom drugem.

»Priznam,« je dejal, »da sem kriv vseh zločinov, za katere me ti gospodje obtožujejo. Gospod Stapleton je zelo dobro pojasnil, kako sem izvršil svoje zločine; gospod Clifcraft pa je jasno pokazal motive, ki so me pri tem vodili. Zelo mi je žal, da sem potrošil toliko energije, zvitosti in inteligence in se nazadnje pustil ujeti v past, ki mi jo je nastavil navaden policist.»

Ob tej cinični izjavi se je občinstvo zdrznilo. Vsi so pričakovali le še obsodbo.

Toda Stapleton je skočil pokonci in zavpil:

»Zahtevam, da se napravi rekonstrukcija prizora v Brownovi sobi, ko smo prijeli obtoženca.»

Blakeov zagovornik je odločno protestiral.

»Obtoženec je priznal,« je rekel. »Zakaj torej ta nesmiselna rekonstrukcija? Saj nismo v kinu in ne vodimo razprave samo zato, da bi ovekovečili policista.»

»Oprostite,« je rekel Stapleton, »pozabili ste, da je v zadevo vmešan

robot. Začelo se je z robotom in končalo se je z robotom. Gospod Clifcraft je izjavil, da mu je Blake ugrabil robota. Kaj je torej storil z njim?»

»Obtoženec na to vprašanje ne bo odgovoril.«

»Oprostite, toda dokler ne najdemo robota, zadeva ne bo povsem pojasnjena. Blake, kaj ste napravili z robotom?»

Blake ni odgovoril.

»Morebiti ga je uničil,« je menil Clifcraft.

»Ne,« je odvrnil Stapleton, »ni ga uničil. In če dovolite, da napravimo rekonstrukcijo, ga boste videli prav tako, kot vidite mene. Zakaj ta robot je bil zapleten v vse zločine.«

Občinstvo je bilo prevzeto.

»Gospod sodnik,« je rekel Stapleton, da bi ga dokončno prepričal, »verjemite, da tu ne gre za prazno nesmiselno burko, gre za človeško življenje. Tu je še zadnja žrtev, ki je še ni doletela nesreča, ki pa bo žalostno podlegla, če mi ne dovolite, da rekonstruiram tisti prizor. Prisegam, da govorim resnico, o čemer se boste lahko takoj prepričali.«

Policist je govoril s takim prepričanjem, da je sodnik ukazal, naj pripravijo rekonstrukcijo.

Stapleton je za trenutek odšel iz dvorane in se takoj vrnil z dvema policistoma, ki sta prinesla nosila, na katerih je ležala lutka, pokrita z odejo, tako da ji je bilo videti le glavo, ovito z debelimi obvezami.

»Gospodje,« je rekel Stapleton, »tule je lutka, ki je povsem podobna tisti, ki je bila v Brownovi postelji.

Jaz in moja dva tovariša stojimo tule v kotu. Predstavljajte si, da smo skriti za steno kopalnice. V tem trenutku vstopi Blake.«

Ko je to rekel, je nataknil Blakeu slavne železne rokavice, ki jih je nosil, da ne bi puščal prstnih odtisov.

»Prinesite zaboj!« je zavpil Stapleton.

Vstopila sta dva možaka, ki sta nosila znameniti zaboj, ki je imel tako pomembno vlogo v vseh zločinih. Stapleton je ukazal, naj ga postavita tik pred sodnika. Vsi so napeto pričakovali, kaj se bo pokazalo iz njega.

»Stopite k postelji, Blake,« je ukazal Stapleton »in nam pokažite, kako ste tisti večer zadavili lutko, ki je ležala na Brownovi postelji.«

Blake se ni zganil.

»Blake mora brezpogojno ponoviti ta prizor, ali ne, gospod sodnik?« je dejal Stapleton.

Sodnik je pritrdil.

»To se tiče tudi vas, gospod Clifcraft,« je nadaljeval Stapleton. »Kaj ne, da mora Blake ponoviti ta prizor?«

»Da, mora,« je dejal Clifcraft po kratkem oklevanju.

Končno se je Blake odločil.

Počasi je stopil k nosilom, sklonil se je nad lutko in jo nenadoma zgrabil za vrat.

Vsi so zadrževali dih.

Tedaj je Stapleton presunljivo kriknil:

»Zmotili smo se!« je vpil. »To sploh ni lutka. Blake davi živega človeka.«

Tedaj je zadonel preko dvorane ukazovalen glas:

»Blake, sem!«

Blake je takoj izpustil grlo svoje žrtve, se zravnal in z enakomernimi koraki stopil proti Clifcraftu ter se mirno postavil predenj.

Stapleton je zmagoslavno zavpil:

»Poglejte, gospodje, pogledjte robota, ki ga je izumil Clifcraft! Dokler mu Clifcraft ne bo ukazal, naj se prebije do vrat, bo ostal miren kot je sedaj.«

Clifcraft se je do krvi ugriznil v ustnice, ko je uvidel, da se je ujel v past, ki mu jo je bil nastavil Stapleton.

»Clifcraft,« je nadaljeval Stapleton, »se ni potrudil toliko, da bi napravil pravega robota iz jekla. Ne, vzela je živega človeka, bitje iz mesa in krvi in mu odvzel osebnost. To sem jasno opazil, ko sem opazoval nekatera Blakeova dejanja. Zakaj, kadar je bil Blake daleč od gospodarja, je ravnal negotovo. Toda glavni krivec pri vsem tem je Clifcraft. On je napravil Blakea za detektiva, da bi nas vse speljal za nos. On mu je ukazal, naj izvrši vse te gnusne zločine. Clifcraft je ukazal Blakeu, naj na koncu napravi nekaj napak, da ga bomo prijeli in končno mu je ukazal tudi, naj prizna, da je kriv.

Če ne bi jaz posredoval, bi Blake poslušno šel na električni stol, ne da bi trenil z očesom.

Robota iz jekla, o katerem je govoril Clifcraft, pa ni nihče nikdar videl, ker ga ni bilo. Ljudje, ki so pravili, da so ga videli, so imeli pri-

vide, ali pa so bili Clifcraftovi plačanci.

No, končno, še zadnja podrobnost. Kot vsi vemo, je Brown zadnji podedoval Cranksovo dediščino. Preden se je Brown zatekel k Blakeu, je spravil vse premoženje v denar. Kaj se je zgodilo z vsem tam premoženjem? Blake to dobro ve. Toda on ni črnil besedice o tem. Zakaj? Clifcraft mu je ukazal, da ne sme povedati, da je denar v njegovem pasu.«

V tem hipu je Stapleton po bliskovito šinil h Clifcraftu in mu odpel pas. S škarjami ga je po dolgem razparal in iz njega so se vsuli šopi bankovcev in čekov, ki so bili pomešani z zlatniki in srebrniki.

»Tole je Cranksova dediščina,« je rekel Stapleton.

Clifcraft je izkoristil splošno presenečenje in se nenadoma pognal v beg. Toda ni prišel daleč, zakaj Stapleton ga je bil skrivaj opazoval ter ga je takoj zgrabil za ovratnik in ga privlekel nazaj.

Clifcraft, ki se je kar penil od besa, je tedaj pokazal na Stapletona in zavpil:

»Blake, zadavi ga!«

Blake se je vrgel na Stapletona, ki se mu je komaj izmuznil.

Nekaj policistov se je vrglo na Blakea, ki se je divje otepal in skušal zagrabit Stapletona. Pet mož je viselo na njem in vendar je otepal z njimi, da so se majali kot veje v vetru. Šele ko je prišlo še nekaj policistov svojim tovarišem na pomoč, so ga obvladali.

Zdaj se je šele vsa zadeva počasi razjasnila.

Clifcraft je bil pred nekaj leti spremenil Blakea, ki je pri njem iskal službo, v robota. Potem ga je izvežbal v detektiva, zakaj menil je, da mu bo nekoč še lahko pomagal pri njegovih zločinskih naklepih. Sijajna priložnost se mu je ponudila, ko je spoznal Browna. Ko je zvedel, kako bogat je njegov stric, se je spoprijateljil z Brownom ter ga nastavil za svojega pomočnika. Medtem se je Blake uveljavil in postal slaven detektiv. Z uspehom je razvozljal nekaj prav zapletenih primerov, kar mu je prineslo velik ugled. Seveda pa je bilo vse to Clifcraftovo delo, ki je s svojim izrednim razumom hitro prišel krivcem na sled, potem pa je dajal Blakeu navodila, kako naj jih prime.

Nekega dne se je Clifcraft odločil, da bo ubil Cranksa, po katerem bo Brown podedoval velikansko premoženje. Že dolgo časa je namreč nameraval izdelati jeklenega robota. Da bi lahko ta načrt uresničil, je postal zločinec. Kajti sicer mu ni bilo dosti do denarja, bil pa je fanatičen znanstvenik, ki bi naredil vse, samo da bi lahko izpeljal svoje fantastične načrte. Da bi lahko uresničil svoj izum, bi pobil tudi pol človeštva.

Pričel je torej govoriti, da je robota že izdelal, in o tem se je kmalu razvedelo. Brownu pa je naročil, naj še nadalje širi te govorice. Potem pa je namišljenega robota prodal Cranksu.

Clifcraft je imel tri zveste in vdanе pomagače, falote, ki jih je nekoč

skril pred policijo in so bili pripravljeni storiti zanj karkoli. Najel jim je tovornjak, ki je bil pozneje zapleten pri vseh zločinih. Najprej so z njim prepeljali prazen zaboj, v katerem naj bi bil robot, h Cranksu. Ko je Cranks opazil, da je zaboj prazen, je takoj telefoniral Brownu, ta pa mu je odgovoril, da bo o tem obvestil Clifcrafta, ko se bo vrnil.

Toda Clifcraft se ni vrnil. Skril se je v Blakeovo vilo, da ga ne bi nihče našel in da bi lahko vsak večer dajal robotu ukaze za naslednji dan.

Istega dne, ko je Cranks dobil prazen zaboj, so se Clifcraftovi možje opoldne zaleteli pred starinarno v neki taksi. Medtem ko je stari trgovec opazoval nesrečo, se je Blake vtihotapil v trgovino, odprl Cranksovo sobo s ponarejenim ključem in se skril. Na večer je starca najprej temeljito prestrašil z raznimi šumi in zveni, nato pa ga je zadavil. Pod posteljo pa je položil stekleno oko. Upal je namreč, da ga bo drugo jutro policija našla, ter da bodo vsi prepričani, da je starega trgovca umoril robot. Potem je snel železne rokavice in se vrnil h Clifcraftu.

Clifcraft mu je ukazal, naj gre naslednji dan v trgovino in prične s temeljito preiskavo, tako da bo policijo potegnil za nos, obenem pa naj povsod govori, da je morilec robot. Potem naj gre k Brownu, (ki ga ni bil še nikdar videl), ter poižve, kaj meni o zadevi in kaj bo povedal policiji.

Nekaj dni kasneje je Clifcraft, ki se je še skrival pri robotu, zvedel za Cranksovo nenavadno oporo-

ko. Vendar se ni niti za trenutek obotavljal. Ker bi Brown podedoval vse premoženje po smrti obeh prodajalcev, se je takoj odločil, da se ju bo znebil.

In Blake je šel spet na delo.

Najprej se je vtihotapil k Brownu skozi skrivna vrata, za katera Brown sam ni vedel in prišel skoznje v shrambo poleg strojnice. Ko je Brown še spal, je tam napisal pismo in ga položil na mizo.

Potem je eden od Clifcraftovih plačancev kupil v starinarni zaboj, v katerem je bil namišljeni robot. Blake pa je poslal Bentowu brzojavko, da mu je zbolela mati in naj takoj pride k njej. Bentow je res takoj odpotoval, Clifcraftovi možje pa so ponovili nesrečo pred starinarno, da bi zvabili Jonsona iz trgovine. Eden od njih pa se je splazil v prodajalno.

Potem je Jonson prejel ponarejeno brzojavko, da se bo Bentow vrnil. Ko je šel na postajo, se je Blake s tovornjakom pripeljal pred starinarno in pomagač, ki se je bil skril notri, mu je odprl vrata. Obenem so prinesli zaboj, ki so ga spravili v skladišče. Tam se je skril tudi Blake in čakal Jodsona. Ko se je vrnil, ga je zadavil, kar pa mu je uspelo šele po divjem boju.

Naslednji dan se je Bentow vrnil in bil je nemalo presenečen, ko je videl, da je zaboj, ki ga je bil sam prodal, spet v shrambi. Tudi Stapleton, ki je prišel pogledat, je bil za trenutek zmeden. Časniki so pisali na dolgo in široko o tem zaboju, ki je zavedel marsikoga, in spravil celo policijo na napačno sled.

Končno je prišel na vrsto tudi Bentow. Vemo že, kako je Clifcraftov tovornjak podrl natakarka in da je šel Bentow sam v restavracijo. Ko ga ni bilo, se je Blake vtihotapil v prodajalno, tja pa so prinesli tudi zaboj. Nekaj trenutkov zatem je postal Bentow žrtev slepega zaupanja lažnemu detektivu.

Zdaj je bilo treba samo čakati, da bo Brown podedoval, in se potem polastiti premoženja. Videli smo, s kakšno spretnostjo se je Blake lotil zadnjega dejanja te nečedne zadeve. Ko je imel denar v rokah, je odvedel Browna naravnost v volčji brlog, to je v svojo vilo, kjer je mladi mož končal.

Clifcraft je hotel, da Blakea odkrijejo, njega pa najdejo v kleti kot njegovo žrtev. Tako bi se znebil Blakea, sam pa bi odšel uživati ugrabljeno premoženje v kak miren kraj, kjer bi končno lahko izdelal pravega robota.

Zato je ukazal Blakeu, naj napravi nekaj namernih napak, tako da ga bo policija polagoma odkrila. Vendar pa se je uštel, ni namreč računal na prebrisanega Stapletona, ki je odkril ne le Blakea ampak tudi pravega krivca.

Clifcraft je prišel zaradi svojih zločinov na električni stol. Vendar se ni zaradi vseh umorov prav nič kesal. Žal mu je bilo le edinega dobrega dejanja, ki ga je kdaj storil: da je poklical Blakea, ko je bil planil na lutko na sodišču, ker je mislil, da davi človeka.

Blake, človeški robot, je zdaj v umobolnici, kjer se trudijo, da bi ga ozdravili in mu vrnilo osebnost.

Ljudje pa še vedno od časa do časa govore o mehaničnem robotu iz

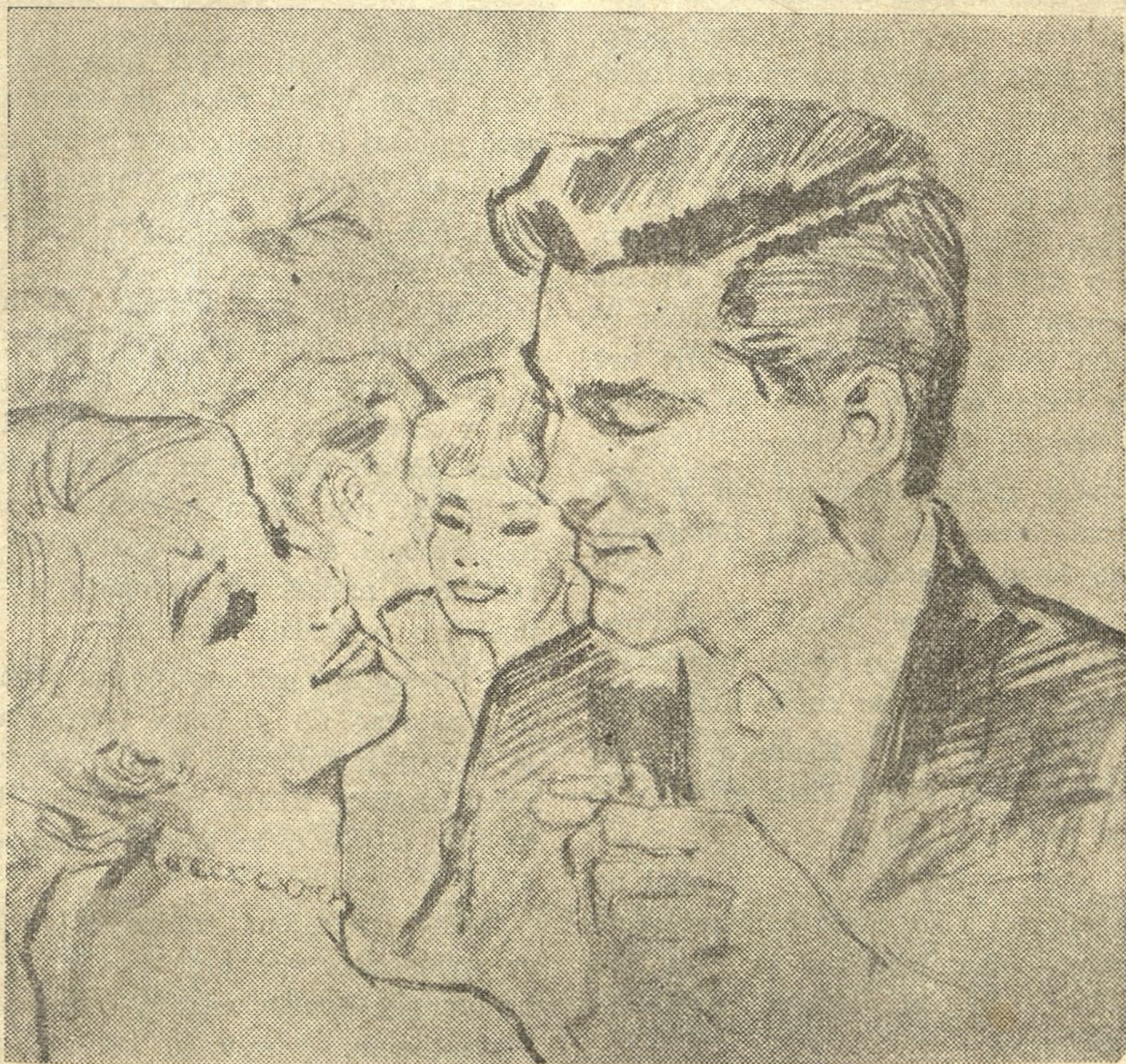
železja in vzmeti, ki ga ni nikdar nihče videl in ki je živel le v znanstvenikovih možganih in v človeški domišljiji.

ANGE ARBOS

Sodnikov drugi obraz

Z naglimi koraki je sodnik Marner odšel po stopnicah sodne palače v Warentownu. Kapetanu Bunku in tajniku je mimogrede stisnil roko,

potem pa se je izgubil v množici. Hitel je k svojemu vozu, ki ga je pustil v bližini. Pol minute kasneje je avto odpeljal.

Kapetan Bunk je obstal pod širokim stopniščem. »Marnerju se danes mudi!« je rekel tajniku.

»Boji se ulice in ljudi na njej. Pravijo, da je pred razpravo prejel več grozilnih pisem, ki jih ni hotel pokazati policiji.«

»In vendar je porotnikom tako prikazal ta primer, da bo Stan Welcome sedel deset let!«

»Te obsodbe ne razumem, kape-tan... Welcome je sodeloval pri ropu Hempseyeve banke kot po-stranski pomočnik. Ko smo ga pri-jeli, smo imeli kaj šibke dokaze. Mislil sem, da bo dobil kvečjemu dve leti. Govoril je tožilec, za njim advokat, potem pa je Marner pose-gel vmes in naštel posamezne točke razprave. Strašno! Vražje spretno je izkoristil najneznatnejše podrob-nosti. Ko je utihnil in sédel, je bil Stan Welcome v očeh vseh navzo-čih zločinec, ki se ga mora družba iznebiti za vsako ceno. Na konec ni bilo treba čakati. Komaj četrť ure je trajal posvet, porota je bila ne-izprosna: deset let ječe.«

»Ob zaključku nisem bil v dvo-rani. Kako se je vedel obtoženec, ko je slišal sodbo?«

»Vstal je, se obrnil k sodniku Marnerju in mu vrgel psovko... Rekel je, da se bo kmalu maščeval.«

»Zato je torej Kenneth Marner danes take volje. Tista grožnja ga je zadela v živo.«

»Zdi se mi, da si je nakopal ne-všečnosti s kaj malo pomembno za-devo. Stan Welcome je član dru-ščine, ki bi zlahka uresničila grožnjo.«

Sodnik Marner je stanoval v le-pem domu na robu Cheapsida, če-trti bogatašev in veljakov v Waren-townu. Deset let poprej je bil začel v upravni službi, kmalu je postal sodnik v tem industrijskem mestu Oklahome. Kasneje mu je deželna vlada ponujala boljše položaje, ven-dar jih je po vrsti odklanjal, čeprav bi tam bolje zaslužil in si tudi pridobil večjo veljavo.

Izprva so bili ljudje presenečeni, čez čas pa so začeli šušljati, da ima Marner precejšnje premoženje, ki mu prinaša dovolj obresti, da lahko vzdržuje služinčad in sploh živi kot bogati ljudje v Waren-townu.

Kadar je kdo zaradi tega silil vanj, je po navadi rekel, da sta mu vseč položaj in mesto, kjer je začel. Tako so ljudje vedeli: Marner je začel kot sodnik, biti hoče sodnik in nič več.

Seveda ni bil brez napak. Včasih je nastopal prestrogo, spet drugič je bil preveč prizanesljiv. Ker pa mu v zasebnem življenju ni mogel nihče očitati ničesar in ker so vsi čutili, da mu je za koristi in za ugled mesta, so mu tudi spričo mo-rebitnega napačnega ravnanja po-pustljivo pogledali skozi prste.

K tej splošni prizanesljivosti vseh in vsakogar do sodnika Marnerja je precej pripomogla tudi njegova žena Laetitia. Kakih trideset let ji je bilo, veljala je za izvrstno gospo-dinjo in gostiteljico.

Čudno: prirojena milina in čut za spodobnost sta ji prihranila lju-bosumnost drugih znanih gospa v Warentownu, čeprav je bila tako

zapeljiva v svoji lepoti, da so se vsi warentownski kavalirji hrepeneče ozirali po njej.

Skratka — zakonca Marner sta povsod naletela na prijazen pogled in lepo besedo.

Tisto popoldne je sodnik Marner pustil svoj voz na prostornem trgu, ker se je namenil peš tistih nekaj sto korakov do svoje vile. Visoke postave je bil Marner, štiridesetletnik z odločnimi potezami na licih in s sivimi očmi, ki so izrazito stopnjevale njegov strogi izraz. Globoka brazda se je začrtala na visokem, pametnem čelu. Zamišljeno je hodil, ni se zmenil za okolico, čeprav je bilo precej ljudi na cesti. Niti mrmraje izgovorjena beseda nejevolje mimoidočih, ki se je obregnil obnje, ga ni iztrgala iz misli, v katere se je bil potopil po obsodbi Stana Welcoma.

Prišel je do razkošnega bivališča na koncu parka, ki ga je oklepel nizek zid z ograjo iz kovanega železa. Vtaknil je ključ v vrtna vrata in jih skrbno zaklenil za seboj. Potem je stopil v hišo.

Nasproti mu je prišla strežnica s pogledom naivke in z nerodnimi kretnjami. Zdravo, krepko dekle je bila, nedolgo tega je prišla z ravninske kmetije, da bi si kaj prislužila pri mestni gospodi.

»Ali je žena doma?« jo je vprašal sodnik.

»Zgoraj je, v svoji sobi, gospod. Ali naj ji povem, da ste prišli?«

»Ni treba, takoj grem v delovno sobo. Kje je pošta?«

»Na vašo pisalno mizo sem jo dala, gospod!«

»Hvala, Jane! Do večerje naj me nihče ne moti. Če kdo pride, recite, da me ni doma!«

»Bom, gospod!«

Naglo je odšel Marner po stopnicah v zgornje nadstropje, stopil po veži z več vrati in pritisnil na kljuko svoje delovne sobe.

Na pladnju je ležalo kakih dvajset pisem in listov. Mrzlično jih je prebrskal in zasukal med prsti navaden rjavkast ovitek z natipkanim naslovom in z žigom warentownske glavne pošte. Odprl ga je in preletel tri vrstice: »Kljub našim svarilom si obsodil Welcoma. Mislimo zares. Marner, tvoji dnevi so šteti. Resnica bo prišla na dan, tudi družbi boš plačal svoj dolg.«

Zmečkal je list in ga vrgel v kovinski pepelnik, potem pa je vzel iz žepa srebrn vžigalnik. Čudno bled je bil njegov obraz, ko so oči strmele v papirnato kepico, ki se je zvijala v plamenu.

»Tretje pismo z enako vsebino,« je zamrmral in se zviška spustil v udoben lesen naslanjač. »Malo po tretji je bila izrečena sodba, zdaj je šest: Brezprstni je bil torej v dvorani...«

Mož, ki je sicer zbuja vtis posebljene odločnosti, je malone skrušeno strmel predse.

Zdrznil se je, ko je rahlo potrkalo. Mimogrede je pogledal na uro: osem.

»Naprej!« je votlo rekel.

Med podboji je stala strežnica Jane Raggy. »Gospod, večerja je pripravljena, gospa je že spodaj.«

»Hvala, takoj pridem.«

Rahlo sključena so bila njegova ramena, ko je prišel v pritličje. Čeprav je skušal biti ravnodušen, se je lesketala iskrica zaskrbljenosti nekje globoko v njegovih očeh. Žena ga je čakala v jedilnici.

Lepa je bila Laetitia Marner, ravno prav našminkana. Spretni frizer je dal njenim lasem platinast odtenek, ki se je izvrstno skladal s potezami obraza. Lesket temnih oči pod visokim rjavim lokom ozkih obrvi je pričaral na njen obraz zapeljivost Američanke iz južnih dežel. Ob pogledu na karmin njenih polnih ustnic je začelo hitreje utripati že prenekatero moško srce.

Z nežno kretnjo je pospremila tiste svoje tri prožne korake, ki jih je napravila možu naproti. Lepa postava, bi dejal kavalir, kak porednež na cesti pa bi gotovo občudovaje zažvižgal za njo.

»Kaj je, Kenneth? Skrbi?«

»Ne počutim se ravno najbolje,« je rekel sodnik in sedel.

»Težave v službi?«

»Da ... Grozilna pisma prihajajo, vse zaradi tega bedastega Stana Welcome.«

»Nič se ne meni za to! Grozilnih pisem si dobil že nič koliko, opravljaš pač tak poklic. Doslej se nisi vznemirjal zaradi tega. 'Prazne marne,' si rekel ob vsakem takem pismu. Prav si imel, ne razumem pa, kako da si zadnje čase tako razburjen ...«

Marner je molče gledal ženo, ki mu je sedela nasproti. Oglasil se je šele, ko je strežnica zaprla vrata za seboj:

»Zdi se mi, da gre to pot zares!«

»Misliš? Kako da si prav zdaj drugačnega mnenja?«

»Pravzaprav nimam nič otipljivega. Slutnja!«

»Nespametno ravnaš, Kenneth. Nisem edina, ki misli tako. Dopolodne sem govorila s pomočnikom kapetana Bunka ...«

Keneth je izpustil vilice in se živčno zganil:

»Kako, Laetitia? Policiji si pripovedovala o tem?«

»Glej no, kako se razburjaš! Kaj pa sem storila takega ... Navsezadnje nisem izdala nobene skrivnosti. Stan Welcome, roparski vlomilec, mora za deset let pod ključ. In kaj potem?«

»Prav imaš, zares sem nespameten!«

Molčala sta, čez čas je rekel Marner:

»Kaj ti je rekel pomočnik kapetana Bunka?«

»Rekel je, da si ti ni treba vznemirjati zaradi teh pisem. Tisti, ki jih pošilja, ne bo tvegäl svoje osebne varnosti samo zato, ker je bil obsojen eden njegovih pajdašev. Sicer pa, tako je rekel Bunkov pomočnik, bodo takoj uvedli preiskavo, če se ti bo zdelo potrebno.«

»Ob prvi priložnosti se boš Bunku in njegovim zahvalila za ustrežljivost. Povedala jim boš, da se policija ne bo mešala v moje zadeve ... Govoriva raje o čem drugem! Kako si se imela popoldne?«

»Sijajno! Na obisku sem bila, mimogrede sem za hipec pogledala v sodno dvorano ...«

Sodnik Marner ni mogel skriti nemira.

»Saj res, oprosti,« je pohitela Laetitia, »pozabila sem... Sicer pa te bodo spominjali na to razpravo tudi drugi, ker si z občudovanja vredno prizadevnostjo branil družbo.«

»Laetitia, pri priči nehaj!«

Nejevoljno ga je pogledala: »Prijazni pa nisi posebno! Zanima me, od kod nenadoma ta razdražljivost!«

Ni ji odgovoril. Očitno z namenom, da se ne bi več pričkala, je vstal in stopil proti vratom.

»Ne boš večerjal?«

»Dovolj mi je za danes, delo imam... Nocoj te pričakujem v svoji sobi, rad bi se pogovoril.«

»Nemogoče! Povabljena sem, ob desetih moram biti pri ženi vrhovnega tožilca.«

Ostro so jo gledale njegove sive oči. »Nimam ti kaj očitati, čeprav... Že dva meseca se vidiva samo pri mizi. Želim si, da bi mi žrtvovala malce več svojega časa.«

»O, ali res? In kaj naj rečem jaz? Prejšnji teden sem večkrat trkala na tvoja vrata. Prav gotovo si zelo trdno spal, po enajsti se nisi več oglasil, čeprav sem trkala, da bi lahko zbudila vso hišo.«

Čuden drget je spreletel sodnikov obraz.

»Prišla si, da bi...« je zajeceljal.

»Da, pa so bila vrata zaprta.«

»Oprosti! Pozno v noč me ni bilo domov. Posli...«

Ob njeni nagli kretnji mu je zmanjkalo besed:

»Ni treba! Meni nič mar, kar počneš, zato bi ti bila hvaležna,

če bi tudi meni prepustil svobodno voljo.«

Namrščil se je in odšel. Počasi je lezel po stopnicah. Nekaj časa je delal, morda uro ali kaj, ko je slišal, da so se zaprla vežna vrata za njegovo ženo, ki je šla na zabavo k prijateljem. Kmalu potem sta odšli tudi strežnica in kuharica. Še malo je počakal, nato pa je tudi on izginil v temi onstran vežnega praga svoje hiše.

2

Minila sta dva meseca. Sodnik Marner se je umiril v prepričanju, da so se premislili tisti, ki so mu grozili z maščevanjem za obsojenega Stana Welcoma.

Zjutraj mu je Jane Raggy prinesla sveženj listov, ki jih je redno prebiral. Segel je po prvem jutranjiku in preletel naslove na posameznih straneh. Pogled mu je obstal na naslovu nad nekaj vrsticami na vrhu stolpca: Bral je: Kaznjenec je pobegnil iz Backenborrowa. — V kratkih obrisih je člankar opisal beg Stana Welcoma, ki ga je sodišče v Warentownu obsodilo na deset let. Sojetniki so povedali, da si je Welcome priskrbel precej denarja. Vrniti se hoče v Warentown, jim je rekel, kjer bo dokazal svojo nedolžnost in se maščeval nad tistimi, ki so ga obsodili po krivici.

Sodnik Marner se ni zmenil za druge jutranje izdaje in za šop pisem. Njegove sive oči so dobile kovinski lesk. Segel je v predal po samokres in ga spravil v žep. Ne grem iz hiše, dokler ne bo Welcome spet za zapahi, je sklenil.

Ta odločitev ga je očitno dovolj pomirila, da je pokazal pri zajtrku vsakdanji obraz.

»Ali že veš, da je Welcome pobegnil?« ga je kot mimogrede vprašala žena.

»Bral sem,« je rekel.

»Zares me veseli, da se ne vznemirjaš zavoljo tega. Pozabil si na tisti nemir, ki te je grizel pred nekaj tedni.«

»Prav zares! Ker pa človek vendarle mora biti previden, se nekaj dni ne ganem iz hiše, obiskovalce pa bom sprejemal s samokresom v žepu.« Njen pogled je preletel njegov obraz in postavo. Žena je bruhnila v slabo ponarejen smeh.

»Ta reč se bo torej sprevrgla v burko! Tvojim prijateljem se bo zdelo sila zabavno, ko bodo izvedeli, da jih sprejemaš s prstom na petelinu.«

»Kaj mislijo drugi, mi nič mar! Saj res, Laetitia, kako je bilo sinoči na sprejemu pri lady Grenderlightovi?«

»Izvrstno! Te zanima?«

»Samuela Grenderlighta sem srečal v klubu. Dvakrat mi je povedal, kako zelo jim je bilo žal, ker nisi prišla na sprejem. Pogrešali so te.«

Za hipec je prebledela. »Talo torej! Vohuniš za mano!«

»Nikakor ne! Po naključju sem spoznal, da lažeš. Sicer pa ne bom vpraševal po vzrokih. Drevi te prav gotovo ne bo doma, kaj?«

»Tako po zajtrku bom odšla. Za konec tedna so me Elryceovi povabili k Rdeči reki. Dva dni bom tam. Če boš hotel kaj izvedeti, ne

bo težko, saj je napovedana številna družba.«

Tudi pri kosilu nista imela prijazne besede drug za drugega. Ob enih je gospa Elryceova poslala voz po Laetitia, sodnik pa se je umaknil v svojo sobo.

Bilo je okoli devetih zvečer. Gošta megla se je dvigala iz reke. Za njeno mlečno tančico je izginjala Marnerjeva hiša na koncu parka. Jane Raggy je pospravljala in čistila prostorno vežo, ker je vedela, da se bo gospodinja vrnila naslednje jutro. Ko se je že namenila v svojo sobico pod streho, se je oglasil zvonec pri vrtni ograji. Pritisnila je na gumb, vrtna vrata so se odprla. Potem je Jane obrnila ključ v vežnih vratih. Ugibala je, kdo neki bi mogel biti pozni obiskovalec.

Iz megle se je izluščila visoka postava mladega moža. Neznanec je bil v nepremočljivem površniku smolnate barve. Klobuk s širokimi kraji mu je zakrival obraz.

»Ali je sodnik Marner doma?« Nerazločen, momljajoč je bil njegov glas.

»Da, doma je, samo... Ne vem, ali vas bo sprejel ob tej uri.«

»Dajte mu vizitko, sprejel me bo.« Stopil je v vežo in vrgel vizitko na pladenj, ki ga je imela strežnica brž pri roki.

»Marnerjevega sluge ni doma, kaj? Po navadi mi on odpre.«

»Scorghly je ob nedeljah zvečer prost, gospod. Kadar ga ni, moram jaz...«

»Dobro! Povejte gospodu, da sem prišel.«

Jane Raggy je odhitela po stopnicah in potrkala na vrata sodnikove delovne sobe.

»Kdo je?«

»Jaz, gospod, Jane Raggy.«

Ključ v vratih je škrtnil, Jane je vstopila.

»Zakaj me motite?«

»Obisk, gospod! Tu je vizitka...«

Marner je s tresočo se roko segel po vizitki in se glasno oddahnil, ko je prebral ime.

»Kapetan Frank Bunk od državne policije,« je zamrmral. »Pravi trenutek prihaja, že sem ga name-raval poklicati. Jane, kapetan Bunk je moj prijatelj. Naj kar pride.«

Ko je Jane pribrzela po stopnicah v vežo, je presenečeno pogledala: pozni gost je izginil. Ker so bila vrata v park prislunjena, je pomislila, da je stopil na ploščad pred hišo. Jane je strmela v temo. Napravila je nekaj korakov v upanju, da se bo prikazal iz megle: nič. Obrnila se je k vratom in se s komolcem uprla vanje. Pridušeno je vzdiknila: nekdo je od znotraj zaklenil vrata. Pritiskala je na ključko: zaman.

Luči v pritličnih prostorih so ugasnile hkrati z žarnico na steni nad teraso. Jane Raggy se je na vsem lepem znašla v temi in gosti megli. Drgetala je od strahu. Ob zidu je tipala okoli hiše na tisto stran, kjer je bilo okno Marnerjeve delovne sobe. Luč je metala pravokotni lik v gosto meglo. Jane se je pomirila.

»Gospod! Gospod Marner!« je nekajkrat ponovila.

Nihče se ni odzval njenim klicem. Nenadoma je opazila na šipah razsvetljenega okna tenco dveh prerivajočih se postav. Trajalo je le nekaj hipov, potem pa sta senci izginili. Naslednji trenutek je zmanjkalo luči. Jane je bila spet v popolni temi. Strah ji je segel v kosti, kot iz uma je stekla po parku. Opotekala se je in padala, zapletala se je v okrasne grmiče in si na njihovih trnih trgala obleko. Vsa zadihana se je v temi in megli dotaknila ograje, potem pa je tesno ob njej stekla do vrtné lese.

Lahka obleka je v cunjah visela z nje, kostanjevi lasje so se ji razpustili in ji padli na ramena, v njenih očeh se je zrcalil nepopisen strah, ko je na križišču omahnila v naročje dežurnemu stražniku.

3

Kapetan Bunk je govoril s svojim tajnikom in z inšpektorjem Clarkom Barnettom, ko je vstopil dežurni stražnik.

»Kapetan, Jasper je pripeljal neko žensko. Nujno bi rad govoril z varni.«

»Jasper je na straži v četrti vil premožnih meščanov, ali ne?«

»Rekel je, da je prišel prav zaradi tega.«

»Naj vstopi!«

Prišel je stražnik Jasper, ki je krepko podpiral omahujočo Jane Raggy.

»Kdo je ta ženska?«

»Strežnica sodnika Marnerja.«

»To je res,« je rekel kapetan Bunk, potem ko je z naglim pogledom preletel dekle. »Komaj sem jo prepoznal, tako je vsa spremenjena. Kaj se je zgodilo?«

»Njej nič, zatrjuje pa, da so pravkar umorili sodnika Kennetha Marnerja.«

»Kako?«

»Naj ponovim njeno izjavo...« In je v kratkih obrisih povedal tisto, kar je mogla Jane Raggy med hlipanjem in vsa trda od strahu spraviti iz sebe.

»Kaj ste ukrenili?«

»Štiri stražnike sem razpostavil v parku okoli hiše. Zločinec nam ne more uiti, ker so vsa vrata še vedno zaklenjena od znotraj. Predolgo se je zadrževal v hiši, prijeli ga bomo.«

»Zakaj pa niste s svojimi ljudmi šli v hišo?«

»Nemogoče! Na oknih v pritličju so močne rebrače, vse je zapahnjeno od znotraj, vežna vrata pa so iz debele hrastovine. Telefoniral sem po našega strokovnjaka, da jih bo odprl.. Zdaj je gotovo že tam. Mislim sem, da moram to žensko čimprej pospremiti sem, saj bi si v lahki in strgani obleki na dežju nakopala hud prehlad.«

»Prav,« je rekel kapetan Bunk. »Poskrbite, da bo dobila toplo obleko, potem pa jo odpeljite v najbližji hotel in ji naročite, naj jutri nikamor ne hodi.«

Nekaj trenutkov so molčali, potem pa je Bunk nadaljeval: »Vemo, da se je v hiši sodnika Marnerja zgodilo nekaj čudnega, nihče pa še ne more trditi, da so ga ubili. Ali

veste še kaj, Jasper?«

»To je vse, kapetan Bunk!«

Jane Raggy je tako sunkovito skočila s stola, da so se vsi presenečeni obrnili k njej.

»Kapetan Bunk,« je ponovila. »Ali ste vi kapetan Bunk od državne policije?«

»Da, kaj je v tem nenavadnega?«

»Tisti človek, ki je hotel govoriti s sodnikom Marnerjem, je pokazal vizitko s tem imenom in poklicem.«

»Najbrž se motite,« je tajnik posegel vmes. »Inšpektor Clark Barnett in jaz sva že ves čas v kapetanih družbi.«

»Prav zares se ne motim,« je zatrjevalo dekle. »Ko je gospodar prebral ta priimek in ime, se je razveselil obiska.«

Oglasil se je inšpektor Barnett: »Razumemo, Jane Raggy. Človek, ki ste mu vi odprli, je uporabil ime in priimek našega šefa, da ne bi sodnik Marner česa sumil. Ali je bil podoben kapetanu Bunku, ki ga vidite tu pred seboj?«

Obotavljala se je: »Nisem ga videla v obraz, vendar se mi je zdel bolj suh in večji.«

»Hvala! Pojdite s stražnikom, ki vas bo peljal v garderobo, da se boste preoblekli, potem pa se odpočijte. Pokličemo vas, ko vas bomo potrebovali.«

Jane in stražnik sta odšla. »Čudna se zdi ta reč, Barnett,« je rekel kapetan Bunk. »Pojdiva tja! Če je Marner žrtev zločina, boste prevzeli preiskavo. Jasper naj tja pripelje zdravnika. Tajnik Hockmann, vi boste ostali tu. Telefoniral vam

bom, kdaj naj pridejo fotografi in specialisti za odtise.«

Ob pol enajstih sta kapetan Bunk in njegov pomočnik Barnett prispela do Marnerjeve hiše. Javili so se štirje stražniki, ki so stali vsak na svojem koncu parka.

»Kaj posebnega?« je vprašal kapetan.

»Nič, kapetan! Zdi se, da je hiša prazna. Nikjer luči, vse tiho.«

Pri vežnih vratih sta se dva moža ubadala s ključavnico, ki se je upirala njunim strokovnim prijemom. Končno je le popustila. Bunk in pomočnik sta s samokresi v rokah stopila v vežo.

»Pazite,« je rekel Bunk, »luč bom prižgal.« Ob steni je pritipal do stikala. Luč se je razlila po prostoru, ki v njem ni bilo opaziti nikakršnega sledu nereda.

»Stražnik bo stal pri teh vratih, midva pa bova preiskala hišo. Poskusite v prvem nadstropju, jaz pa bom prebrskal pritličje.«

»Jane Raggy je rekla, da se je tisto glavno zgodilo v sodnikovi delovni sobi. Morda bi najprej pogledala tja. Zločinec, seveda če gre za zločin, nam ne more uiti, ker je hiša obkoljena.«

»Prav,« je rekel kapetan Bunk, »pojdiva najprej tja gor. Pojdite za menoj, poznam hišo, večkrat sem bil pri Marnerju na obisku tudi v tisti sobi.«

Brez težav sta odprla vrata v delovno sobo. Luč iz veže je vrgla vanjo pramen svetlobe, ki se je

razpršila po prostoru, tako da je Barnett zlahka našel stikalo. Moža pri vratih sta pridušeno vzkliknila.

Nepopisen nered je bil v sodnikovi delovni sobi: stoli prevrnjeni, pisalna miza premaknjena, na njej množica razmetanih listov. Z obrazom na tleh je ležal pri oknu sodnik Kenneth Marner, nož s slonokoščnim držajem mu je tičal med lopaticama. Nedaleč od njega je bila v zidu omarica z razbitimi vratci. Prazna, je z enim samim pogledom ugotovil inšpektor Barnett. Kapetan Bunk je pokleknil k truplu in previdno privzdignil glavo: steklene oči so gledale vanj.

»Mrtev je,« je rekel. »Telefonirajte Hockmannu, naj pošlje specialiste in še štiri može, da bomo preiskali hišo in park.«

Barnett je segel po slušalki in izpolnil naročilo. Preden je izključil zvezo, je vzel v roke dvakrat preganjeno izdajo lista, odprtega na strani, kjer je bilo objavljeno poročilo, da je na deset let obsojeni Stan Welcome pobegnil iz zapor. List je bil tako prepognjen, da je bilo jasno, da je tisti člančič zbudil posebno zanimanje bralca. Barnett je dal dnevnik svojemu šefu.

»Včeraj so mi naročili, naj poiščem tega Welcoma v skrivnih kotičkih Warentowna,« je rekel Bunk. »Tole tu je pomembno, ker je Stan Welcome po razglasitvi sodbe prisegel, da se bo maščeval nad sodnikom Marnerjem, njegovi pajdaši pa so že prej poslali Kennethu Marnerju nekaj grozilnih pisem.«

»Ste videli tista pisma?« je vprašal Barnett.

»Ne. Sodnik jih ni maral pokazati, čeprav sem mu večkrat svetoval in ga opozarjal, da ne dela prav.«

»Čudno, mar ne?«

Detektiv je stopil h kaminu, na katerega vrhnji plošči je ležal kak ducat pisemskih ovitkov.

»Žrtev je imela očitno mnogo dela... Sodnik ni utegnil pregledati niti popoldanske pošte. Barnett, dobro bi bilo, če bi si podrobneje ogledali vsebino teh pisem.«

To nalogo je Bunk prav rad poveril Clarku Barnettu, ki je veljal za najboljšega detektiva v Oklahomi. Kakih trideset let je bilo Barnettu, atletske postavo je imel, svojo moč je znal po potrebi izvrstno uveljaviti, raven nos sredi pravih potez na licih in elegantne kretnje so dopolnjevale njegovo zunanost.

Zapovrstjo je detektiv Barnett odpiral pisma, v naglici je preletel račune dostavljavcev blaga in razna poslovna sporočila, malce dlje se je pomudil ob zasebnem pismu sodnikovega prijatelja in poklicnega kolege s podeželja, potem pa se je zagledal v list navadnega papirja z nekaj natipkanimi vrsticami. Namešek zmagoslavja mu je preletel obraz, ko je dal pismo kapetanu Bunku. Temu je ušla kletvica, ko je preletel vrstice:

»Končno mi je uspelo uiti! Svo-boden sem... Marner, vse je treba plačati. Na syidenje drevi!« Namesto podpisa: enakostranični trikotnik, preluknjan z dvema bodaloma.

»To je spoznavno znamenje tolpe, katere član je Welcome!« je vzklik-

nil Bunk. »Mislim, da sva na pravi sledi. Stan Welcome je iz maščevanja ubil sodnika.«

»Mimogrede je nekaj ukradel,« je dodal mladi detektiv in z očmi pokazal prazno blagajno.

»Mogoče, celo zelo verjetno! Stan Welcome je tak, kakor je strežnica Jane Raggy opisala zločinca. Na vsak način je hotel priti v hišo, zato si je izposodil moje ime... Saj res, nikjer ni vizitke, ki jo je strežnica Jane prinesla v sodnikovo sobo.«

»Mogoče jo je zločinec vzel s seboj. Bržkone je mislil, da bi ne bilo dobro zanj, če bi tista reč prišla nam v roke.«

»Tako bo treba na lov. To pot se Welcome ne bo izmazal.«

»Torej niste več prepričani, da zločinec še čaka v tej hiši?« je rahlo posmehljivo vprašal mladi detektiv svojega šefa.

»To bo sicer treba preveriti, čeprav ne verjamem, da bi bil tako neumen in bi nas čakal. Prav gotovo se je izmuznil, še preden so prišli stražniki, ki jih je poslal Jasper.«

»Samo kako? Pritlična okna so zaprta od znotraj, navojnice spuščene, vrata prav tako od znotraj zaklenjena...«

»Okna v nadstropju so brez križev... Spreten človek bi lahko tvegala skok. O Stanu Welcomu vemo, da je hiter in prožen in močan, da bi mu tega nihče ne prisodil.«

»S sklepi se ni treba prena-gliti, kapetan, prej bo treba proučiti še vrsto podrobnosti. Predvsem me preseneča, da bi se Stan Welcome

izpostavljaj nevarnosti, da bo končal na električnem stolu, samo zaradi tistih deset let, ki jih bržkone ne bi odsedel v celoti, če bi se zgledno vedel. Pri početju svoje tolpe je imel vselej postransko vlogo, njegovi pajdaši doslej še niso nikogar ubili, vsaj kolikor mi vemo o tem. Ukvarjajo se predvsem z ropi kreditnih ustanov in z blagajnami industrijskih podjetij. Sicer pa si še ne morem predstavljati, kako bi Stan Welcome kljub vsemu mogel ubiti sodnika Marnerja. Ta je ob njegovem prihodu prav gotovo takoj skočil izza mize. Samokres je tudi imel, kolikor mi je znano. Ko je spregledal ukano z vizitko, bi lahko segel po samokres in pritisnil na petelina. Strežnica Jane je povedala, da je videla v osvetljenem okenskem pravokotniku dve prerivajoči se senci. O kakem strelu ni rekla ničesar.»

»O tem se lahko takoj prepričava. Pomagajte mi pregledati mrliča.«

Sodnikovo truplo sta prevaila na stran. Levica je tičala v notranjem žepu suknjiča, prsti so se še vedno oklepali držaja samokresa. Previdno je detektiv Barnett vzel orožje v roko in stopil pod luč. Strokovnjaško je pritisnil njegov prst, nabojnica mu je zdrknila v dlan: bila je prazna.

»Kaj pravite k temu, kapetan Bunk? Zaklep je odprt, vzmet sprožena... Pokojnik je storil vse, da bi ustrelil, samo — pištola je bila prazna.«

Kapetan Bunk si je zamišljeno pritisnil palec in kazalec na čelo tik nad obrvmi. »Presenetljivo! Marner

je slutil nevarnost, vendar je imel prazen samokres.«

»Ne morem se iznebiti vtisa, da je nekdo namenoma izpraznil pištolo, da bi si pokojnik ne mogel pomagati z njo,« je rekel detektiv Barnett.

»Ali ne greste malo predaleč? Potemtakem bi moral imeti zločinec pomočnika v tej hiši?«

»Zakaj pa ne?«

Bunk je hotel odgovoriti, pa so se prav takrat bližali koraki. Prišli so sodni zdravnik in specialisti, ki jih je naročil kapetan.

»Doktor, prosim vas, pregledjte truplo in mi povejte, kar boste ugotovili pri naglem pregledu. Medtem bodo moj pomočnik in stražniki pregledali hišo od podstrešja do kleti.«

4

Strokovnjak je izvlekel bodalo, ne da bi se dotaknil držaja, in ga položil na stol. Bodalo je prav gotovo del večje zbirke, je uganil njegov pogled. Potem je začel iskati prstne odtise.

»Zločinec je bil previden,« je rekel. »Na držaju iz slonovine se poznajo sledovi štirih prstov.«

»Štirih, ste rekli? Ali samo štirih?

»Da. Bodalo je držal človek, ki ima na roki samo štiri prste.«

»Kaj manjka?«

»Odtis sredinca,« je rekel strokovnjak.

»Hvala! Prosim, pregledjte gladke dele vrat okoli kljuke in vratca blagajne.«

Barnet je stopil k zdravniku, ki je brž opravil žalostno delo.

»Kaj pravite, doktor?«

»Smrt je nastopila, kot da bi v pokojnika udarila strela. Bodalo je med lopaticami prodrlo naravnost v srce. Glede na silni zamah in njegove posledice sodim, da je zločinec nadpovprečno močan. Rezilo je prebilo eno izmed reber tik pri vretencu, vendar vbodljaj zaradi te ovire ni spremenil smeri. Po podplutbah na nekaterih delih pokojnikovega telesa sklepam, da sta se zločinec in njegova žrtev strašno obdelovala, preden se je sodnik zgrudil, ker je zločincu uspelo zamahniti. Pokojnik je mrtev približno dve uri. To je vse, kar lahko povem za zdaj.«

Zdravnik je odšel, Bunk je šel k ljudem, ki so preiskovali hišo.

»Nič nenavadnega,« so se glasila poročila. »Kolikor je mogoče presoditi po razporeditvi pohištva, ni verjetno, da bi se zadnjih dvanajst ur kdo skrival v hiši.«

»Okna?« je vprašal Bunk.

»Vsa zaprta, kapetan!«

»Kako?«

»Hočem reči, da ni nobeno izmed njih odprto ali prislonjeno. Sploh ni videti, da bi jih kdo danes odpiral.«

»Čudno, Barnett, ali ne? Ko sva prišla, so bila zaklenjena tudi vežna vrata. Kod je pobegnil zločinec?«

»Skozi vrata! To potrjuje mnenje, ki sem ga prej povedal. Tisti, ki je izpraznil sodnikov samokres, je zločincu priskrbel tudi ključ. Ko jo je Jane Raggy ucvrla po parku, je morilec tiho odklenil vežna vrata in jih spet zaklenil. Jasper, ki ga je priklicala Jane, je mislil, da je zlo-

činec še v hiši, ker so bila vrata zaprta...«

Stražnik je obstal med podboji: »Kapetan Bunk, prijeli smo možakarja, ki je hotel za vsako ceno v hišo.«

»Kdo je? Kaj je hotel?«

»Neki Scorghly. Pravi, da je strežnik v hiši sodnika Marnerja.«

»Pripeljite ga!«

Dve minuti kasneje se je prikazal petdesetletnik nizke postave.

»Gospodje, kaj pomenijo te šale? Prepovedali so mi vstopiti, čeprav sem...« Utihnil je ob pogledu na truplo. V trenutku se je spremenil, začel je drgetati, s široko razprtimi očmi je strmel zdaj v enega, zdaj v drugega, potem pa je napravil korak proti truplu na preprogi.

»Gospod Marner, gospodar!« je zajeceljal.

Barnett mu je ponudil stol: »Da, Scorghly, vašega gospodarja so ubili! Prosim vas, zberite se in skušajte odgovoriti na vprašanja! Potrebujemo vašo pomoč.«

Z drhtečo roko si je stari služabnik šel z roko čez lice. »Storil bom, kar morem,« je rekel. »Kaj bi radi vedeli?«

»Ali je imel sodnik Marner sovražnike?«

»Bil je spodoben, pravičen mož, ki bi ne mogel zanetiti tolikšnega sovraštva, da bi se zgodil zločin.«

»Ali je imel orožje? Ste vedeli za to? Bodala in samokrese na primer?«

»Nikoli nisem videl ničesar razen avtomatične pištole 6,8 mm. Hranil jo je v predalu svoje pisalne mize.«

»Kako pa veste za kaliber? Ste pištolo kdaj videli? Ste jo imeli v rokah?«

»Ni dolgo tega, ker me je sodnik poslal v prodajalno po naboje. Povedal je kaliber. Pištolo sem videl večkrat, če je ravno nanese, da je v moji navzočnosti odprl tisti predal.«

»Ali je slutil nevarnost? Če je naročil naboje...«

»Povedati moram po pravici: vznemirjen je bil od tistega dne, ko je obsodil nekega Stana Welcoma. Njegovi pajdaši so mu pošiljali grozilna pisma.«

»Ste videli katero izmed njih?«

»Ne. Sodnik mi je to povedal, ko sem mu rekel, da se mi ne zdi zdrav. Svetoval sem mu, naj javi na policijo, pa je odgovoril, da policije ne mara. Ni povedal, zakaj ne.«

»Koliko ključev vežnih vrat je bilo pri hiši?«

»Trije,« je rekel Scorghly, ki ni mogel skriti presenečenja zaradi tega vprašanja.

»Kdo jih je imel?«

»Laetitia Marner, sodnik in jaz.«

Barnett je pokazal sveženj ključev, ki so viseli na vratcih blagajne.

»Ali je eden med temi tu?«

»Da, inšpektor, tale je.«

»Prav! Mi lahko pokažete svoj ključ?«

Scorghly je segel v žep in dal ključ Barnettu, ki si ga je tiho ogledoval.

»Ste ta ključ pogosto uporabljali?«

»Samo takrat, kadar sem imel prost dan. Ravno teden dni je tega,

ko sem s tem ključem zadnjič odprl vežna vrata.«

Barnett ga je prijazno potrepljal po ramenu. »To je res! V cevki in v zarezah na bradi so ostanki tobačnih drobcev in prahu, ki se nabere na dnu žepa. Tega ključa nocoj ni nihče uporabljal.«

Scorghly se je sunkovito zravnal: »Kako? Mar ste mislili, da...«

»Da, mislili smo na možnost, da ste soodgovorni za zločin, tako je! Morilec ima v tej hiši pomočnika, samo na sled mu še moram priti... Kaj pa tretji ključ? Rekli ste, da ga ima Laetitia Marner? Kje je gospa Marner?«

»Za konec tedna se je odpeljala h gospe Elryceovi v Bearmount na bregu Rdeče reke.«

»Kapetan Bunk, prosim vas, bi telefonirali k Elryceovi in vprašali po gospe Marnerjevi? Če je tam, naj se takoj vrne. Obzirno bi jo bilo treba obvestiti o nesreči.«

Kapetan Bunk je prelistal telefonski imenik in naročil zvezo z Bearmountom. Oglasila se je gostiteljica.

»Ali je gospa Marnerjeva pri vas?« je vprašal Bunk.

»Da! Ali naj jo pokličem?«

»Prosim, takoj! Povejte ji, da bi rad govoril z njo kapetan Bunk iz Warentowna.«

Pol minute kasneje je kapetan Bunk ujel vesel ženski glas:

»Halo, kapetan Bunk? Kaj se je zgodilo tako hudega, da me kličete sredi noči?«

»Prosim vas, takoj se vrnite v Warentown! Vaš voz ima močan motor, čez dve uri ste lahko tu.«

»Saj to se sliši kot ukaz!«

»To tudi je! Vašemu možu se je pripetila nezgoda.«

»Kakšna nezgoda?«

»Zelo huda nesreča. Poskus umora.«

Bunk je ujel pridušen krik, potem pa plah glas:

»Niste povedali vsega. Ali je mrtev?«

»Bojim se, da ga ne bo mogoče rešiti,« je iz prizanesljivosti lagal Bunk. »V Warentownu čakamo na vas. Vašo hišo bomo zaprli in pustili stražnika v parku. Če nimate ključev, bi dal stražniku sveženj z naročilom, naj vam ga izroči...«

»Imam vse, kar potrebujem, sveženj ključev imam vedno s seboj. Na svidenje!«

Kapetan Bunk je odložil slušalko. »Prišla bo,« je rekel Barnettu. »Ona ima tretji ključ. Torej smo napačno sklepali.«

Brez besede je inšpektor Barnett stopil k strežniku, ki je hotel vstati, pa mu je detektiv z roko dal znamenje, naj sedi.

»Scorghly, kaj ste delali nocoj?«

»V kinu sem bil, gledal sem »Mesečino«. Tu je vstopnica.«

»Scorghly, skušajte se spomniti! Ali je med znanci vašega pokojnega gospodarja kdo, ki mu manjka prst na desnici?«

»Ne da bi vedel,« je po premisleku odgovoril strežnik.

»Škoda! Vaš gospodar je živel spodobno in pošteno, kajne?«

»Sodnik Marner je bil poosebljena poštenost. O njegovem poklicnem delu ne morem soditi. Zaradi poslovnih opravkov je moral pogosto

zdoma. Včasih ga tudi po več noči ni bilo doma.«

»Kam je hodil? Poslovni obiski navsezadnje ne trajajo do jutra!«

»Tega vam ne bi mogel povedati. Gospa Laetitia prav gotovo ve kaj več o tem.«

»Ali je spremljala svojega moža na teh nočnih obiskih?«

»Redkokdaj!«

»Hvala, za zdaj sem vas vprašal vse, kar se mi zdi potrebno, prosim pa, da ostanete v hiši.«

»Torej lahko grem v svojo sobo?«

»Da, saj smo preiskali že vso hišo.«

Scorghly je odšel. »Kaj boste zdaj?« je kapetan Bunk vprašal inšpektorja Barnetta.

»Počakal bom, da se vrne Laetitia Marner. Rad bi jo videl v prvem trenutku, ko bo stopila v hišo.«

»Tu sva precej daleč od Stana Welcoma.«

Ob treh zjutraj je prispela Laetitia Marner. Obstala je na pragu in vzdrhtela ob pogledu na moževo truplo, takoj zatem pa je omahnila na stol in bruhnila v jok.

Bunk in Barnett sta čakala, da se je vdova nekoliko umirila.

»Domnevamo, da je umor posledica roparskega vloma,« je tiho rekel inšpektor Barnett. »Ali je bil v tej železni skrinji denar?«

»Predvčerajšnjim je mož shranil v blagajno petdeset tisoč dolarjev,« je odgovorila Laetitia.

»Čedna vsota! Čemu jo je potreboval?«

»Ne vem. Večkrat je v banki dvignil precejšnjo vsoto, ne da bi mi povedal, zakaj. Sicer pa se nisem nikoli ukvarjala z denarjem, ker mi je Kenneth odvil vse skrbi v tej zvezi.«

»Ali koga sumite?«

»Mož je dobival grozilna pisma...«

»Vem,« ji je Barnett segel v besedo. »V mislih imate Stana Welcoma. Skušajte se spomniti koga, ki je hujši od tega tolovaja nedolžne sorte. Morda človeka, ki mu manjka sredinec na desni roki...« Utihnil je, ker je vdova bruhnila v silovit jok.

»Oprostite,« je zamrmrala, »ne morem več. Ali me ne bi mogli jutri zasliševati?«

Bunk je opazil v njenih očeh senco strahu. »Barnett,« je rekel, »zdi se mi, da bi se dama morala malo odpočiti!«

Detektiv se ni zmenil za Bunkove besede. »Gospa Marner, ponavljam svoje vprašanje! Poznate koga, ki mu manjka sredinec?«

»Ne poznam takega človeka.«

»Hvala!«

Kapetan Bunk je bil presenečen, ko je opazil izraz zadovoljstva na licu svojega pomočnika. Ta je nadaljeval:

»Gospa Marner, ali veste, zakaj je vaš mož ponoči hodil iz hiše?«

»Ne razumem vašega vprašanja, inšpektor!«

»Vemo, da vašega moža včasih po cele noči ni bilo doma, razlogi pa nam niso znani. Vi bi nam gotovo lahko kaj povedali o tem.«

Vdova se je zravnila in zviška odgovorila:

»Gospod, o tem nimam kaj povedati. Nisem se zanimala za moževe poslovne zadeve. Razen službe je imel opraviti tudi na borzi. Prav to nama je omogočilo lepo življenje, ki vam gotovo ni neznano. Nikoli nisem silila vanj z vprašanji, če je odhajal po poslih, da bi nama zagotovil večje dohodke.«

»To je vse za nocoj, lahko greste v svojo sobo.«

»To noč bi rada prebila pri svojem možu.«

»Spoštujem vaša čustva, vendar vam ne morem ustreči. Pokojnika bodo odpeljali v zavod za sodno medicino.«

Počasi je vdova odšla, ramena ji je stresal krčevit, s silo zadrževan jok.

»Kako je, Barnett? Ali ste izvedeli kaj novega?«

»Nič posebnega, kapetan.«

»Mislim, da zdaj lahko greva. Vsak čas bo štiri. Dobiva se popoldne, proti večeru.«

»Meni je prav,« je rekel inšpektor. Tajnik, ki je bil ves čas navzoč, je Barnettu izročil list.

»Tole sem našel v mapi, medtem ko ste vi zasliševali Marnerjevo vdovo. Mislim, da to nekaj pomeni.«

»Izvrstno, Hockmann! To je pomemben dokument. Bunk, vaš tajnik je našel bančni izpisek z vsotami, ki jih je Marner dvignil zadnje čase. Tu so serije in številke bankovcev. Vsaj malo smemo upati, da bomo našli sled za tistimi petdeset tisoč dolarji.«

Dva dni kasneje. Inšpektor Clark Barnett je stopil v urad kapetana Bunka.

»Kako je, mladenič? Zadeva Marner?«

»Kar dobro gre. Nekaj novega je že, zvečer bo pa še več.«

»Ali že veste, kje se skriva Stan Welcome?«

»Ne! Svoje zaupnike sem obvestil, za zdaj še ni nič. Eden izmed njih mi je dal pomemben namig. Videl je nekoga, ki je izmenjal enega izmed tisočdolarskih bankovcev, ki jih imamo na spisku.«

»Hudika, kdo je?«

»Ženska.«

»Kakšna ženska?«

»Ena tistih lahkih stvarc, ki zahajajo v southkramske bare.«

»Glej no, pripraviti se bo treba na presenečenja! Ali je to vse, kar veste?«

»Potrpeti bo treba, čez nekaj dni bomo vedeli več.«

»Želim vam veliko sreče, zakaj v Marnerjevi okolici in med njegovi znanci, kolikor jih poznamo, ne bom našli kaj prida. Zasliševal sem in povpraševal, pa sem izvedel samo to, da se ni Marner pri nobenem izmed svojih znancev, nam znanih seveda, zadrževal čez polnoč. Tako še vedno ne vemo, kam je zahajal častivredni sodnik.«

»Kaj pa gospa Marner in služinčad?«

»V črnem hodijo, zdi se, da iskreno žalujejo za mrtvim možem in gospodarjem.«

»Tudi meni se zdi, da tu ni kaj iskati. Drugje bom poskušal srečo.«

»Ali boste šli v Southkram?«

»Da, sicer pa ne bo prvič.«

»Sami boste šli?«

»Seveda, zakaj pa ne!«

»V warentownskem podzemlju smo izgubili že več naših ljudi!«

»Kar brez skrbi! Upam, da se bom tudi to pot izmazal živ in cel!«

Ob desetih zvečer je inšpektor Barnett pritisnil na kljuko sumljivega bara v Southkramu. V lepo oblečenem atletu bi človek stežka spoznal poslovno hladnega pomočnika kapetana Bunka, ki se je v eleganci brez okusa namenoma povsem prilagodil velikim in majhnim nepridipravom, med katere se je namenil.

Poiskal je mizo, pri kateri bi mogel biti sam, ter naročil pijačo in revije. Sedel je kakih pet minut, ko je vstopil podobno oblečen mož in prisedel.

»Dober večer, Manstorm! Še kaj novega po dopoldanskem sporočilu?«

»Ugotovil sem, da ima Sylvia Bolden še več tisočdolarskih bankovcev, katerih številke so na seznamu, ki ste mi ga dali.«

»Kako ti je to uspelo?«

»Povabil sem jo k svoji mizi. Pogledal sem v njeno torbico, ko so jo poklicali k telefonu.«

»Čestitam! Zdi se, da se dobro razumeta!«

»Potrudil sem se, da bi si zagotovil njene simpatije. Rekel sem ji, da bom nocoj pripeljal prijatelja k »Slavčku«, kjer je ona v službi. Ta prijatelj ste vi.«

»Sijajno, Manstorm! Pri Bunku poskrbim, da boš dobil dvojno nagrado. Ali je to vse? Njeni prijatelji? Kakšni ljudje so?»

»Takšni, kot jih poznate tod okoli. Delo jih ne mika, pogosto imajo opraviti s policijo. Sylvia Bolden pa je kljub temu dobra punca ... Danes popoldne mi je zaupala, da še vedno pošilja denar enemu svojih prejšnjih prijateljev, ki je bil obsojen pred tremi meseci. Seveda samo zato, da bi mu ublažila usodo.«

»Kako je ime temu prijatelju?»

»Ni povedala.«

»Kdaj naju pričakuje?»

»Opolnoči. Lahko bi se kar odpravila. Ko vaju seznanim, bom šel, da se bosta sama pogovorila.«

Vstala sta in odšla v mrzlo noč. Manstorm, Barnettov zaupnik, je tiho in varno stopal po temni ulici warentownske četrti dvomljivega slovesa. Obstala sta pred poslopjem, na katerega pročelju se je v belem okviru rdečil velikanski napis »Slavček«. Manstorm je vstopil prvi, šla sta v prostorno dvorano. V odsevu zasenčenih luči je Barnett opazil trojni kolobar miz okoli plesne ploščadi. Plesalci s polizanimi lasmi so vrteli plesalke nedoločljive starosti.

Sedla sta k nezasedeni mizi in naročila whisky. Po plesu je Manstorm pomignil dekletu, ki je takoj prišlo k njima.

»Dober večer, Sylvia! Utegneš trenutek?»

»Vso noč, če bosta dovolj naročila. Če ne, mi bo šef sporočil, naj

pustim nezanimive goste in se vrnem na plesišče.«

Barnett je poklical natakara: »Dve steklenici dvakrat žganega!»

»To ti je kavalir,« je rekla Sylvia Bolden. »Kdo pa ste?»

»Povedal sem ti, da bom pripeljal prijatelja,« je pojasnil Manstorm. »Tale je. George Harraden se piše, iz Chicaga je prišel.«

Sylvia si je ogledala Barnettovo zunanost. Namrdnila se je. »Ne razlikuje se od drugih,« je rekla. »Eden tistih, ki jim je samo za posle ... Da se res posebej zanimате zame?» ga je pogledala naravnost v oči.

»Za zdaj malo, sicer pa se bo kmalu videlo.«

Plesalka je osupnila. Manstorm je sodil, da je opravil svojo nalogo, zato je vstal z izgovorom, da ima domenek na drugem koncu mesta.

»Harraden, kdaj se spet vidiva?»

»Preden odidem v Chicago, prav gotovo.«

»Sylvia, na svidenje!»

»Na svidenje, Bob!»

Zaupnik se je poslovil, detektiv se je obrnil k novi znanki. Sylviji Bolden je bilo kakih petindvajset let. Mladostna svežost je dihala iz nje, svojevrstna obrt še ni zbrisala lesketa njenih modrih oči. Imela je lepe poteze in naravno plave lase. Zelo zapeljiva je bila v primerjavi z mnogimi drugimi, ki se smukajo v Southkramu.

»Miss Bolden, cigareto?»

»Prosim! Sicer pa mi lahko rečete Sylvia, ker nisem miss.«

»Po videzu bi sodil, da ste.«

»Zelo lepo od vas, ampak prazno dvorenje mi kaj malo mar. Mislim, da niste prišli z namenom, da bi me hvalili in se mi dobrikali Popolnoma razumem, Manstorm vas je pripeljal, potem pa jo je odkuril, da bi bila čimprej sama. Torej — kaj je tako važnega?»

»Ali dobro poznate Boba Manstorma?»

»Dovolj, da vem, kakšne sorte tič je. Ogleduh.«

Barnett se je zdrznil.

»Ne hlinite presenečenja, saj veste prav tako dobro kot jaz.«

»Motite se, iz Chicaga prihajam...«

»To se vam vidi! V vaši govorici je prav tako malo chicaškega narečja kot v moji kitajščine.«

»V Chicagu imam beznico take sorte, kot je ta »Slavček«, le da je malo boljša. Iščem novinke, dovolj lepe, kakor ste na primer vi.«

»Nikar se ne trudite s takimi neumnostmi. Ne boste me prepričali, da ste prišli iz Chicaga in da mi hočete zgolj na Manstormovo priporočilo ponuditi službo plesalke. Da, plesalke sem rekla, kajti za druge reči nisem vneta.«

Barnett si je priznal poraz, s tem da je brez odgovora sklonil glavo.

»Nikar, no,« je rekla. »Nisem vas hotela prizadeti. Sicer pa je najbolje, če mi odkrito poveste, kaj bi radi.«

»Saj si ne upam,« je zajeceljal. Bil je zares v zadregi.

»Nekaj požirkov napravite, potem pa boste že zbrali dovolj poguma.«

Barnett je zvrnil kozarček in se s plesalko zapletel v pomenek o

vsakdanjih rečeh. Vzdušje v lokalu in močna pijača sta pripomogli, da sta nova znanca kmalu kramljala kot stara prijatelja.

Ob dveh po polnoči je tudi Sylviji rahlo žarel obraz. Njen kavalir se je odločil, da bo zdaj skušal zbrisati neprijetno senco, ki so jo pustili prvi trenutki njunega pomenka.

»Sylvia, resno bi se rad pogovoril z vami. Pojdiva kam drugam!«

»Le kam?»

»Kamorkoli! K vam, če hočete.«

»Eh, ne! Ne, dragi moj!« Njen odgovor je bil tako odločen, da je moral detektiv ponovno misliti na umik.

»Pa sem mislil, da si zaupava,« je hlinil razočaranje.

»Greva lahko kamorkoli, k meni na dom pa ne. Ne morem vas sprejeti.«

»Le zakaj ne?»

»Ne izprašujte, ne bom vam povedala.«

»Že razumem, čaka vas nekdo, ki vam je zelo pri srcu!«

»Molčite!«

»Že dobro, že! Pa sem mislil, da ste zvesti kaznjencu, ki zdaj ždi v samotni celici backenborrowske jetnišnice.«

»Kdo vam je to povedal?»

»Manstorm, njemu pa vi.«

»To je res! Ne bi smela zaupati Bobu, ki je prava klepetulja!«

»Nikar se ne jezite nanj! Izpraševal sem ga. Prosil sem ga, naj mi pove nekaj podrobnosti o vašem življenju, nisem mu dal miru, dokler ni obljubil, da naju bo seznanil. Nisem iz Chicaga, zgodbico

sem si izmislil, da bi se vam laže približal.«

»Čemu to slepomišljenje?«

»Ljubim vas, Sylvia!«

»Glej si ga no!« Ni mogla razumeti, čemu je mladi mož izbral toliko ovinkov, samo da bi ji nazadnje povedal tisto, kar je slišala tudi po dvajsetkrat na dan.

»Iskreno mislim,« je ognjevit nadaljeval Barnett. »Videl sem vas v razpravni dvorani tisti dan, ko so obsodili nekega Stana Welcoma. Od tistega dne vas iščem. Izvedel sem, da ste tu, srečal sem Manstorma, ki se je ponudil za posrednika... Ne verjamete! Mislite si, da bi lahko sam prišel k »Slavčku«. Ne poznam southkramskih navad, bal sem se pomešati med to svojat, ki vas obdaja, ker sem pošten človek. Verjemite mi, samo danes sem v izzivalno gizdalinski obleki. Manstorm mi je svetoval, češ da me tako ne bo nihče opazil v tem okolju. Sylvia, veliko sem tvegala, da sem nocoj v vaši družbi. Če bi me kdo spoznal, bi bil ob dobro ime, pa moja kariera...«

»Kdo ste pravzaprav?«

»Sodnik. Bil sem pomočnik, zdaj bom nadomestil sodnika Kennetha Marnerja.«

Poskočila je. Vsa blede je strmelala vanj. Ustnice so ji drgetale.

»Sodnik Marner...« Groza je zvenela v njenem glasu, ko je zamrmrala to ime. »Sodnika Marnerja boste nadomestili!«

Sunkovito se je obrnila, stekla na ploščad in se izgubila med plesalci. Barnett je plačal in šel. Na cesti je olajšano vzdihnil in s pol-

nimi pljuči zajel sveži zrak jesenske noči. V pravo uteho mu je bilo, ko je videl, da je sam v mračni ulici.

»Koliko muke, kakšna komedija, samo da sem izvedel, da Sylvia ve, kdo je bil sodnik Marner. Prav gotovo ima prste vmes, ugotoviti bo treba, na katerem koncu!« Zavihal si je ovratnik in se stisnil v senco k vratom nedaleč od »Slavčka«.

Ni dolgo čakal. Komaj četrta ure je minilo, že je opazil med vrati »Slavčka« elegantno postavo Sylvie Bolden, ki se je malce razgledala, potem pa skoraj stekla. Barnett je v varni razdalji hitel za njo.

6.

Sylvia je obstala pred hotelom dvomljivega slovesa in naglo zavila čez prag. S plošče pod šipo je snela ključ, mimogrede pozdravila vratarja, ki je zdehal pri okencu, in odšla po škripajočih stopnicah. V prvem nadstropju je stopila k vratom, pod katerimi je opazila svetlo špranjo, in zavrtela ključ.

»Že doma, Sylvia?«

Naproti ji je stopil prej velik kot majhen mlad mož. Njegov obraz je bil prijeten kljub potezam, ki jih pušča neurejeno in burno življenje.

»Trudna sem, zato sem odšla iz »Slavčka« prej kot po navadi.«

»Je kdo govoril o meni?«

»Ne, vsi so že pozabili nate! Še nekaj tednov, pa boš lahko mirno živel.«

»Že mogoče, ampak policija ne bo nehala iskati Marnerjevega mo-

rilca. Povedali so mi, da je prevzel preiskavo inšpektor Bernett. Ta sodi med detektive z najboljšim nosom v vsej Oklahomi.»

»Stan, dala ti bom del Marnerjevega denarja, da boš lahko odšel iz Warentowna.»

»Nemogoče! V Warentown sem prišel, da bi bil pri tebi. Vem, da s tem mnogo tvegam, vendar raje živim kot ujetnik te sobe, kakor da bi tebe zapustil.»

»Moral boš iti, za oba bo bolje.»

»Še nikoli nisi tako govorila z menoj!«

»Res je. Oprosti, nocoj sem živčna.»

»Sylvia, zakaj si pustila vrata priprta?«

»Saj sem jih zaprla!«

»Se bosta že sporazumela! Jaz sem jih odprl, da bi bolje slišal,« se je nekdo posmehljivo oglasil izza vrat. Trenutek kasneje je stal detektiv Barnett med podboji s samokresom v roki.

»Dvigni ročice, Stan Welcome! Tudi vi, Sylvia Bolden!«

Kaj jima je preostalo drugega...

»Lep parček nepridipravov,« je nadaljeval inšpektor Barnett. »O zanimivih rečeh sta se pogovarjala. Izvedel sem, kar me je zanimalo, nagli koraki za gospodično Bolden so me pripeljali na pravo sled.«

Mladi mož je zaničljivo gledal detektiva. Sylvia je za trenutek ostrmela, takoj potem pa je spoznala ozadje vse komedije v nočnem lokalu.

»Zdi se, da ste vendarle prese-
nečeni, Sylvia! Razumem, niste si mislili, da je naivni Harraden v

resnici inšpektor Barnett... Tako torej, z morilcem Stanom Welcomom sta prijatelja?«

»Nisem ubil sodnika Marnerja,« je odvrnil pobegli kaznjenec.

To je povedal s poudarkom, da bi nihče ne podvomil o resničnosti njegovih besed. Barnetta je presenetila trdnost Stanovega glasu.

»Sam se navsezadnje vendarle ni, kaj? O tem boste morali prepričati kapetana Bunka. Po potrebi se bomo zatekli k tretji stopnji, če vam drugače ne bi mogli razvezati jezika... Dovolj kramljanja! Najprej vi, gospodična Bolden! Pokažite zapestje...«

»Prosim, ne upirajte se!« je trdo rekel detektiv in svoje besede podprl s kretnjo oborožene roke.

Za trenutek se je inšpektor Barnett ukvarjal samo s Sylvio, vendar je to zadoščalo Stanu Welcome: izginil je skozi vrata, ki so bila tik za njegovim hrbtom.

Barnettu je ušla psovka. Skočil je za beguncem. S treskom je od-
rinil vrata in se znašel v kopalnici. Pritisnil je na stikalo: prostorček je bil prazen. Po odprtem oknu je takoj uganil, kam jo je ubral Stan Welcome.

Nagnil se je skozi okno: položna streha skladišča je segala tik do hotelskega zidu. Petnajst korakov pred seboj je zagledal nejasne ob-
rise človeške postave. Ni se obotavljal: naslednji trenutek je bil na strehi, beguncu za petami.

Stan Welcome je tekel po strehi. Spotoma je iskal možnost, da bi zdrsnil na tla: požarno lestev ali odtočno cev strešnega žleba. Še

preden je bil pri lestvi, je dvakrat počilo. Krogli sta mu zažvižgali mimo ušes. Obrnil se je k detektivu in dvignil roke.

»Tako, fantič, zdaj bo konec! Enkrat potegneš Barnetta za nos, dvakrat nikoli. Spusti desnico!«

Lisica je škrtnila na zapestju. »Zdaj še levico!«

Detektiv je zavpil od bolečine. Stan je bil zamahnil in njegova iztegnjena levica je udarila po zapestju Barnettove roke s samokresom. Pištola je poskočila in v loku padla na streho s pločevinasto oblogo. V velikem skoku se je Stan znašel pri odtočni cevi, kot mačka je zdrsnil na tla. Ko je Barnett pogledal čez strešni rob, je ravno še videl, kako se je begunčeva postava zlila s temo. Še nekaj korakov in Welcoma je vzela southkramska noč.

Zelen od besa se je Barnett vrnil v — prazno hotelsko sobo. Tudi Sylvia je odnesla pete.

Uro kasneje je bil detektiv Barnett na svojem domu v okolici Warentowna. Medla lisa v temi je napovedovala svit novega dne. Barnett je z grenkim nasmehom sešteval neuspehe prejšnjega dne in poslavlajoče se noči.

Vstopil je, v veži vrgel površnik na naslanjač in šel po stopnicah v zgornje nadstropje, da bi si privoščil nekaj ur počitka na divanu v svoji delovni sobi.

Zavrtel je gumb, močna luč se je razlila po prostoru.

»Stojte, inšpektor Barnett!«

Ubogal je. Sylvia Bolden je stala pred njim s samokresom v roki. Skozi odprto okno je vela sveža jutranja sapa, detektiv je uganil, kod je prišla pustolovka v njegovo hišo.

»Bi dejal, da sta s Stanom nastopala v cirkusu, takšna akrobata sta,« se je porogljivo oglasil.

»Lahko sedete, Barnett,« je rekla Sylvia.

»Prav lepa hvala! Hotel sem vas prositi... Ali bi smel izvedeti, čemu ta nenavadni obisk?«

»Povedati vam moram, da Stan ni kriv!«

»To bi lahko sam storil.«

»Ne. Stan molči, ker se boji, da bi izdal svoje prijatelje in tudi mene.«

»V mislih imate družčino Črnih fantov, katere član je Stan Welcome, kajne?«

»Tako je! Naj povem, da sem tudi jaz članica, čeprav ne sodelujem pri vsaki akciji.«

»Ali ste morda vi tipkali grozilna pisma na Marnerjev naslov?«

»Črni fantje niso nikoli grozili temu sodniku.«

»Glej no! Pa sem osebno videl grozilna pisma novejšega datuma.«

»To je storil kdo drug, da bi nas obrnil. Sicer pa so imeli Črni fantje dovolj razloga, da niso ogrožali pokojnega Marnerja.«

»Ali res?« se Barnett ni mogel ubraniti posmeha.

»Kenneth Marner je bil šef Črnih fantov!«

»Česa ne poveste?« se je skušal rogati, pa je brž poprijel: »Ali mislite resno?«

»Tako je, kakor sem povedala, inšpektor! Tisti dodatni dohodki, zaradi katerih je sodnik Marner lepo živel, so bili delež plena Črnih fantov.«

Barnett je vstal in se z dolgimi koraki sprehodil po sobi. Zdelo se mu je, da dekle govori odkrito, čeprav je postregla z presenetljivimi rečmi.

»Če je bil pokojni sodnik zares to, kar pravite, ne morem razumeti, kako da je zahteval za Stana Welcoma tako strogo kazen.«

Sylvia je molčala nekaj hipov, potem je imel njen glas spet prepričljiv prizvok:

»Sodnik Marner mi je bil več kot samo prijatelj,« je priznala. »Sicer pa je bil zelo radodaren. Stan Welcome je postajal njegov tekmeč: mlad je, vseč mi je, nisem vedela, čemu bi ga odklanjala. Ko je Marner to izvedel, se ga je iznebil s tem, da je speljal policijo na njegovo sled med akcijo, ki jo je zasnoval, samo v ta namen. Uspelo mu je. Na razpravi ga je obsodil na deset let. Stan ni hotel govoriti, ker se je bal, da bo izgubil mene in svoje prijatelje.«

»Prav, ampak te vaše izjave ne morejo razbremeniti Stana Welcoma. Nasprotno... Po mojem mnenju je on pisal tista grozilna pisma.«

»Stan je zagrozil sodniku samo na dan razprave. Lahko mi verjamete, da bi stokrat premislil, preden bi se odločil za umor. Ver-

jemite, inšpektor, Stan ni morilec. Tisti, ki je tipkal tista pisma, je hotel krivdo naprtiti Stanu Welcome. Potem je uredil tako, da Stanov beg časovno sovpada z umorom. Zločinec je torej natančno poznal tajne reči in dvojno življenje sodnika Marnerja, sicer bi ne mogel uresničiti svojega načrta.«

»Ali ste po Stanovi obsodbi ostali v stikih s sodnikom, svojim prijateljem?«

»Da,« je rekla Sylvia Bolden in prikimala.

»Mi lahko poveste, kje ste dobili tisočdolarske bankovce, ki jih tako velikodušno zapravljate?«

»Vidim, da ste dobro poučeni, inšpektor! Sodnik Marner mi je poslal pet tisoč dolarjev tisti dan, ko je potem zvečer umrl.«

»Lahko to dokažete? Ali ne gre za petdeset tisočakov?«

»Ne, pet tisoč dolarjev sem prejela. To lahko dokažem s pošno nakaznico.«

»Prosil vas bom, ko se mi bo zdelo potrebno,« je rekel inšpektor Barnett, se zamislil in nadaljeval: »Vaša zgodba je sicer sprejemljiva, vendar bi si jo lahko tudi izmislili, da bi svojega ljubimca rešili smrti na električnem stolu.«

»Stan Welcome ni več tisto, kar ste pravkar rekli. Branim ga samo zato, ker sem tudi sama zapletena v to reč in ker vem, da ni kriv.«

»Glej si ga no! Tako nagel konec velike ljubezni!«

»Da! Od takrat, ko sem srečala nekega Georgea Harradena.«

Barnett je stopil k oknu in se za trenutek ozrl v sive oblake, ki

so se podili v medli luči novega dne.

»Lahko spravite ta samokres, Sylvia! Saj ste smešni z orožjem v roki!«

Brez besede je položila samokres na naslanjač. Barnett ji je sedel nasproti.

»Sylvia, ali poznate koga, ki mu manjka sredinec na desnici?«

Pomislila je in rekla: »Enega poznam.«

Inšpektor Barnett je čutil, kako mu je kri udarila v senca. To pot se mu je prvič obetal podatek.

»Ali je poznal Marnerja? Sta bila prijatelja ali sovražnika?«

»Poznala sta se. Rekla bi, da sta bila vse drugo kot prijatelja.«

»Če mi poveste njegovo ime, boste storili Stanu Welcomu veliko uslugo.«

»Njegovega pravega imena ne vem. Pravijo mu 'Brezprsti'.«

»Škoda! Kdo je in kje bi ga našel?«

»To je največji sovražnik Črnih fantov. Dela brez pomočnikov, tudi zločinu se ne izogne, če mu tako kaže. Marner mi ni nikoli govoril o njem, vem pa, da je zelo vplivna osebnost. Stan bi vam lahko povedal kaj več, predvsem pa bi vam naštel southkramske lokale, kjer bi ga lahko našli.«

»Welcome mi je ušel. Nič me ne mika, da bi ga iskal.«

Nasmeh je preletel Sylvijine rdeče ustnice: »Vem, kje se skriva. Če mu ne boste nič storili, vas lahko peljem k njemu.«

Detektiv se je kislo nasmehnil. Na splošno se ni navduševal za

podrejeno vlogo. »Prav!« se je nazadnje milostno oglasil. »Mojo besedo imate, ne bom ga aretiral.«

V pritličju je bilo slišati korake. Sylvia je prebledela in naglo vstala.

»Ne vznemirjajte se, miss Bolden! Moja postrežnica je prišla. Po navadi mi ob sedmih prinese zajtrk. Če želite...«

»Prav rada!« Svoj odgovor je pospremila z nasmehom zaupanja in hvaležnosti.

7.

Ob eni popoldne sta se inšpektor Barnett in njegov predstojnik kapetan Bunk sešla v Marnerjevi hiši. Dopoldne je bil pogreb, vdova ju je sprejela v žalosti, ki se je zdela iskrena. Peljala ju je v salon in jima ponudila stol.

»Slutim, zakaj sta prišla,« je kar sama začela. »Zasliševala me bosta v zvezi z zločinom. Pripravljena sem storiti vse, kar je v mojih močeh, čeprav mi je mučno obujati spomine.«

Bunk se ji je zahvalil, inšpektor Barnett pa je na tihem ugotavljal, da se je dobro pripravila na vprašanja.

»Gospa Marner,« je začel kapetan Bunk, »ali ste prepričani, da je bilo v zidni blagajni vseh petdeset tisoč dolarjev?«

»Tega vam ne morem povedati. Videla sem, da jih je mož dal v blagajno. Domnevala sem, da jih je odnesel morilec.«

»Vaša domneva ni točna,« je Barnett posegel vmes. »Zanesljivo vem, da je vaš mož vzel del te vsote.«

»To je seveda mogoče!«

»Gospa Marner, z dediščino se boste uvrstili med najbogatejše ljudi v našem mestu. Kje je vaš mož dobival denar, ki vam ga je dajal?«

»Najprej s plačo in s honorarji, potem pa s kombinacijami na borzi.«

»Plača in honorarji so bili sorazmerno skromni, torej je moral imeti pri borznih špekulacijah ne navadno srečo. Čudno! Predvčerajšnjim sem govoril z njegovim borznim agentom. Nasveti, ki mu jih je dajal vaš mož, in njihove posledice na borci se znatno ločijo od vaših izjav.«

»Kaj naj to pomeni?«

»Ali ste kdaj slišali za Črne fante?«

Kapetan Bunk je vrgel svojemu sodelavcu brezupen pogled, ki naj bi ga pripravil k pameti, vendar ga inšpektor Barnett sploh ni opazil. Gledal je Laetitia Marner, ki se je zdrznila, vendar se je brž spet zbrala.

»Ne vem, kdo naj bi bili ti ljudje,« je hladno odgovorila.

»Pričakoval sem drugačen odgovor,« je vztrajal Barnett.

Vdova se je zravnala. Škrlatno-rdeča je bila v obraz. Barnett je z zadovoljstvom ugotavljal, da bo vsak trenutek izgubila oblast nad seboj.

»Inšpektor, prosim vas, govorite naravnost in odkrito! Ali ste prišli z namenom, da bi me obtožili umora lastnega moža?«

»Pomirite se, gospa Marner! Pozanimal sem se in ugotovil, da ste zares preživeli konec tedna pri go-

spe Elryceovi, iščem pa pajdaša, ki ga je morilec imel v tej hiši.«

»Na napačni sledi ste, naši služabniki ne prihajajo v poštev za take reči.«

Ni ji odgovoril. Stopil je k okrogli mizici, na kateri je ležal sveženj ključev.

»To so vaši ključi, kajne, gospa Marner?«

»Da,« je rekla.

Iz zavihka na suknjiču je potegnil buciko in z njo popraskal po cevi enega izmed ključev.

»Ali niste nikoli razvezali tega svežnja?«

»Ne. Čemu to vprašanje?«

»Ali niste nikomur posojali teh ključev?«

»Nikomur, nikoli, saj vam pravim!«

»Potem bo treba pojasniti, kdo in zakaj je odtisnil ta ključ vežnih vrat. Poglejte, tu se še poznajo sledovi kita. Sorazmerno sveži so. Sklepam, da je nekdo vtisnil ključ v kit pred kakim tednom.«

Laetitia Marner se je vidno zdrznila, vendar se je brž spet obvladala.

»Če je res, kar pravite, inšpektor, se je zgodilo brez moje vednosti.«

»To bo težko pojasniti, saj pravite, da imate ta sveženj vedno s seboj. V tem primeru bi lahko to opravil le poklicno spreten človek, močan in drzen, kakor je na primer 'Brezprsti' ...«

Detektiv, ki je pričakoval učinek tega imena, je bil zadovoljen. Vdova je prebledela in se tako vidno zmedla, da je presenečeno

pogledal celo kapetan Bunk, ki ni vedel, kam meri inšpektor Barnett.

»Kaj pa je, gospa Marner?«

»Nič, kapetan, naveličala sem se tega zasliševanja. Ne vem, kako dolgo bom še vzdržala.«

Barnett je nastopil brez priznanja: »Žal mi je, ker moram v nasprotju z vašo željo nadaljevati ta razgovor. Človeka so ubili v tej hiši, ničesar ne smem zamuditi, če hočem zaslediti krivca, četudi žrtev ni zaslužila boljšega konca.«

»Ne razumem, kako morete tako grdo govoriti o mrtvem človeku. Kljub vsemu bom do konca prenašala vašo navzočnost.«

»Tako, zdaj je že bolje,« je posmehljivo rekel Barnett. »Zanima me, čemu ste se zmedli tisti večer, ko sem vam omenil, da je vašega moža morda ubil človek, ki mu manjka sredinec na roki, in zakaj ste se zdrznili in prebledeli pred nekaj trenutki, ko sem vam omenil vzdevek »Brezprsti«, ki je dobra oznaka za takega človeka.«

»Vsa čast vaši domišljiji, inšpektor Barnett, toda moj odgovor vas bo razočaral. To čudno govoričenje o odrezanem prstu mi nič ne pove. Ne poznam človeka, ki o njem govorite, to pot vam res ne morem pomagati.«

Laetitia Marner je vrgla inšpektorju porogljiv pogled. Barnett je razumel in se v trenutku odločil za umik. »To bo dovolj za danes, gospa Marner,« je rekel, »prosim pa, da ne zapustite Warentowna, ne da bi obvestili kapetana Bunka.«

Brez besed je vdova vstala in s tem pokazala, naj čimprej izgineta.

Tri minute kasneje sta bila kapetan Bunk in inšpektor Barnett na cesti.

»Barnett, kaj naj pomeni vse to? Navsezadnje bom imel zaradi vas nevšečnosti. Pozabljate, da gre za vdovo po sodniku.«

»Kar brez skrbi, kapetan, zaradi tega ne bo težav... Čuden, svojevrsten kalin je bil ta Marner, spoštovani sodnik in vodja vlomilske tolpe hkrati. Njegova vdova bržkone dobro pozna zločinca 'Brezprstega', čeprav zavija oči v slabo hlinjeni nevednosti.« Potem je šefu povedal, kaj se mu je primerilo prejšnjo noč.

»Tako torej,« je rekel kapetan Bunk, »zaupate Sylviji Bolden in verjamete njeno zgodbico, pa še sestanek pripravljate s človekom, ki je ušel iz kaznilnice.«

»Mislim, da bom tako izvedel več, kot če bi ju oba zasliševal na tretji stopnji.«

»Kakor veste! Odgovorni ste za preiskavo, vendar ne smete pozabiti, da se spuščate v nevarno igro, katere posledice bi lahko čutil tudi jaz.«

»Kar brez skrbi, nad mojim ravnanjem se vam ne bo treba pritoževati.«

»Če bo le res! Na svidenje, Barnett, in mnogo uspeha!«

Ob enajstih je inšpektor Barnett stopil v plesno dvorano pri »Slavčku«. Sylvia je čakala nanj.

»Točni pa ste!« je rekla. »Upam, da se glede Stana Welcoma niste premislili, kaj?«

»Obljubil sem vam, da nocoj ne bom skušal položiti roke nanj.«

»Pa pojdiva!«

Na pragu jima je zavel v obraz hladen nočni zrak. Inšpektor, ki se ni več skrival, je bil pustil svoj voz za bližnjim vogalom. Sylvia je prisedla. Ko sta se odpeljala, se je tudi znotraj premaknil temen voz, ki je zdrvel za njima.

Sylvia Bolden je Barnettu naročila, naj ustavi pred pritlično hišo na robu Southkrama. Košati kostanji so rasli ob stezi, po kateri sta šla v hišo. V skromno opremljeni sobi je Stan Welcome vstal iz mize:

»Inšpektor Barnett, upam, da niste preveč huđi name zaradi tistega na stehi. Kaj sem hotel, moral sem!«

»Nisem prišel zato, da bi se mi opravičevali. Gre za mnogo resnejše reči. Sylvia Bolden mi je povedala čudno zgodbo. Če jo hočem preveriti, moram izvedeti kaj več o nekem ‚Brezprstem‘. Mi lahko kaj poveste o njem?«

»Da,« je rekel Stan Welcome.

»Poslušam. Ali je imel ‚Brezprsti‘ razloge za umor sodnika Marnerja?«

»Poslovna tekmeča sta bila. Večkrat se je zgodilo, da je ‚Brezprsti‘ pobral izkupiček akcije, ki so jo zasnovali Črni fantje, ali pa jo je uspešno nadaljeval.«

»Je to vse?«

»Sovražila sta se še iz drugih razlogov. Kolikor sem mogel raz-

brati iz nekaterih Marnerjevih namigov, je šlo za Laetitia, njegovo ženo.«

»Prav! Kdo je ta človek brez sredinca na desni roki?«

»Njegovega pravega imena ne vem, spada pa med tako imenovane boljše ljudi. Dvojno življenje živi, kakor ga je živel Marner. Poznam več southkramskih lokalov, kamor zahaja, vendar vam lahko povem kaj pomembnejšega. Preden sva si z Marnerjem prišla navzkriž, mi je sodnik precej zaupal. Če bi se mu kaj zgodilo, mi je rekel nekega dne, bo tega kriv ‚Brezprsti‘. Takole je rekel: Ne smem povedati njegovega pravega imena, prav kot on molči o meni, toda če bom izginil, naj Črni fantje pritisnejo nanj. Ti prevzemi to skrb! Zapomni si: ‚Brezprstemu‘ ne boš mogel do živega v nobeni izmed southkramskih beznic. Moral boš k njemu na dom, v četrt Cheapside, v hišo zraven...«

Rezko sta odjeknila dva strela, krogli sta prebili šipo in zadeli Stana Welcoma naravnost v čelo. Sylvia Bolden je zavpila, Stan pa je omahnil na tanko preprogo.

Inšpektor Clark Barnett se je znašel: v trenutku je bil zunaj. Videl je črn voz, ki se je brez luči oddaljeval po temni ulici. Skočil je k svojemu avtomobilu in z mrzlično naglico vključil motor, ki je utihnil, še preden je zabrnel. Žice so bile preščipnjene. Okvaro je bilo lahko popraviti, vendar so tačas minili dragoceni trenutki, ki so dali morilcu dovolj naskoka, da je izginil.

Barnett se je tresel od besa, ko se je vrnil v sobo. Sylvia Bolden, ki je klečala ob truplu, je vstala, ko je vstopil.

»Mrtev je!« je rekla predse.

»Pojdiva, Sylvia, tu ne moreva pomagati!«

Sredi mesta je Barnett ustavil ob telefonski celici. »Potrpite deset minut, dve poročili moram oddati!« je rekel in poklical najprej kape-tana Bunka. V nekaj stavkih mu je povedal vse.

»Kaj boste zdaj?« ga je vprašal Bunk.

»Vestno bo treba nadzorovati Laetitia Marner. Tam se bo raz-vozlala ta uganka. Samo ona je vedela, da imam 'Brezprstega' na sumu. Ni treba brskati drugod. Laetitia mu je telefonirala ali ga kako drugače obvestila takoj po najinem odhodu iz njene hiše. 'Brezprsti' mi je bil za petami in je ustrelil Stana Welcoma v trenutku ko je spoznal, da bi ga oni lahko izdal. V bližini Marnerjeve vile naj bo voz z zanesljivim člo-vekom, ki bo vedel za vsak Laetiti-jin korak izven hiše.«

»Poskrbel bom,« je rekel kapetan Bunk.

Potem je inšpektor Barnett za-vrtel drugo številko: »Halo, prisluš-na služba? Inšpektor Clark Barnett. Priključite se na številko 77-802 in mi sporočite sleherni pogovor, pa naj je na pogled še tako nepo-memben. Dobite me na številki... Kasneje bom sporočil morebitno spremembo.«

Vrnil se je k Sylviji Bolden. »Šla bova večerjat, potem pa — bova že še videla.«

V nočni restavraciji sta Sylvia in inšpektor Barnett sedla k mizi v kotu dvorane. Po okrepčilu sta gledala plesalko. Barnetta so poklicali k telefonu. Pohitel je.

»Inšpektor Clark Barnett? Tu centrala... Prestregli smo sporo-čilo iz javne govorilnice na telefon-sko številko Laetitia Marner. Tako se glasi stenografiran pogovor:

Moški glas iz javne telefonske govorilnice: Gospa Marner? Ali je vse dobro? Pa vi?

Marnerjeva: Ni ravno najbolje. Nekaj me vznemirja, morava se videti.

Moški: Ob desetih zvečer na do-brodelni prireditvi pri gospe Mer-rycare.

Marnerjeva: Kraj bo primeren. Mislim, da si zdaj ne smeva več telefonirati.

Moški: Oho, ali je tako hudo?

Marnerjeva: Bojim se! Na svide-nje! Trenutek, še tole: paziti mo-rava na Scorghlyja. Ta norec se je zaklel, da bo maščeval gospodarjevo smrt. Vohljati je začel na lastno pest. Zasačila sem ga, ko je stikal po moji pisalni mizi.

Moški: Treba ga bo odsloviti!

Marnerjeva: Nisem si upala, tako se je vedel, da me je začelo skrbeti.

Moški: Prav! Našel bom sred-stvo, ki ga bo pripravilo k mol-ku... Na svidenje jutri zvečer.

Inšpektor Barnett? To je vse!»

»Hvala! Še nadzorujte, obveščajte pa me na dom! Mojo številko imate.«

Takoj potem je Barnett zavrtel številko kapetana Bunka, ki se je šele čez čas zaspano oglasil: »Hja, kaj pa je?«

»Barnett, kapetan Bunk! Oprostite, žal mi je, da vas budim, ampak... Potrebujem dve vabili na dobrodelno večerno prireditev gospe Merrycare.«

»Vi zgaga! Se vam meša?«

»Za zdaj še ne, kapetan! Potrebujem dve vabili. Naslovljeni naj bosta na... No, na grofa in grofico Hughmasters iz New Yorka.«

»Poskrbel bom, da dobite vabilo, toda kaj naj to pomeni?«

»Zdaj ne utegnem pojasnjevati. Prosim vas, uredite tako, da bosta vabili čimprej pri meni doma.«

»Dobro!«

Inšpektor Barnett se je vrnil k svoji spremljevalki: »Sylvia, ali ste pripravljeni iti v moji družbi na prireditev warentownske smetane?«

»Zakaj pa ne? Potrudila se bom, da se bom vedla in govorila, kakor je treba v taki družbi.«

»Prav, torej jutri zvečer boste grofica Hughmasters iz New Yorka, šla pa bova na večerno prireditev gospe Merrycarove. Popoldne si boste priskrbeli primerno toaleto. Zdaj pa pojdiva!«

Pred vozom se je Sylvia obotavljala. »Kam?«

»Mislim, da boste pri meni doma še najbolj na varnem.«

8.

Na dobrodelni prireditvi gospe Merrycare se je zbrala vsa warentownska družbena smetana. Laetitia Marner je prispela ob desetih. Gostiteljici je povedala, da je prišla le za nekaj minut, ker se zaradi družinske tragedije za zdaj ne bo kazala v javnosti. Zaradi človekoljubnega namena njene dobrodelne prireditve kljub vsemu ni mogla izostati.

Večina navzočih ji je izrekla sožalje, tudi ob sencih osivel štiridesetletnik s pristriženimi srebrnkastimi brki in njegova lepa žena z izrazitim tujim naglasom. Merrycarova ju je predstavila kot grofa in grofico Hughmasters, ki sta se mimogrede ustavila v Warentownu in ki ju je toplo priporočila veljavna osebnost iz mestne uprave.

Zakonca Hughmasters sta se nazadnje izgubila v množici, Laetitia pa je šla proti dvorani z zelenjem, pravemu rastlinjaku, ki se visoka družba ni zmenila zanj.

Ko je vstopila — vrata so bila odprta — je kavalir vstal z naslanjača in se ji približal:

»Gospa Marner, dovolite mi prsrčen pozdrav!«

Previdno se je ozrla. »James, ali sva sama?« je dihnila.

»Da,« ji je odgovoril. »Stopiva v senco tega grmičevja!«

Umaknila sta se med palme, katerih listi so se v loku bočili okoli njiju.

»Laetitia, kaj te vznemirja?«

»Dveh se bojim, Clarka Barnetta in Scorghlyja.«

»Kaj vesta ta dva?«

»Kar precej: vesta za ‚Brezprste-ga‘, za dvojno življenje sodnika Marnerja in tudi mene sumničita.«

»Storil bom, kar bo treba. Še malo, pa te ne bosta več nadlego-vala.«

»Bodi pameten, James! Kdaj se spet vidiva?«

»Prišel bom k tebi.«

»Hiša je zastražena.«

»Če ni nič hujšega...«

Vrnila sta se v salon. Na pragu se je James namrdnil in se neje-voljno ozrl po grofu in grofici Hughmasters, ki sta kramljala ob mizi z okrepčili.

Komaj sta Laetitia in James od-šla, že se je izza največje palme utrgala zajetna človeška postava. Človek je hotel mimo obeh pleme-nitaških Newyorčanov.

»Scorghly, kam pa greste?«

Mož, ki je prišel iz rastlinjaka, se je zdrznil in presenečeno pogle-dal grofa Hughmastersa.

»Kdo pa ste? Od kod me po-znate?«

Inšpektor Barnett je spregovoril s svojim naravnim glasom:

»Saj še ni tako dolgo, kar sva se srečala.«

»Gospod Barnett! Oprostite, nisem vas spoznal v tej preobleki!«

»Hvala za kompliment! Scorghly, ali veste, da vas je obsodil na smrt prav tisti mož, ki ste mu za petami?«

»Vem tudi to, da bo skušal vam izkazati prav takšno milost!«

»To me pa veseli! Ali sta se pogovarjala o zanimivih rečeh?«

»Slišal sem toliko kot priznanje zločina.«

»Kdo je ta človek?«

»James Orwind!«

»Sin milijonarja, ki velja za do-brotnika človeštva! Večkratni prvak na amaterskih avtomobilskih dir-kah, eden izmed gospodarjev borze!«

»On je, da! Čeden je in mlad, zato ni nič čudnega, če je napravil na gospo Marnerjevo tak vtis!«

»Ta je torej zločinec?«

»Prepričan sem o tem,« je rekel Scorghly.

»Ali ste opazili, da mu manjka sredinec na desni roki?«

»Vem samo to, da vedno nosi rokavice.«

»Sylvia, zdaj boste vi na vrsti. Prav gotovo ste najlepša dama na nocojšnji prireditvi. Če boste spret-ni, boste Orwindu prečkali pot, pa vas bo gotovo poprosil za ples. Ko se boste prepričali o prstih na nje-govi desnici, se vrnite k meni! Scorghly, vi pa boste ostali tu!«

Orkester črnopolnih godcev je ubral prvi tango. Luči so obledele, pari so se zbirali. Laetitia Marner je stopila h gospe Merrycarovi:

»Prosim, oprostite, ampak glede na družinsko žalost ne morem so-delovati na zabavnem delu vaše prireditve... Za ta večer ste res vse lepo pripravili, draga prijate-ljica! Na svidenje!«

Ko je Marnerjeva odšla, je James Orwind v naglici pogledal na uro in stopil v okrepčevalnico. Prav tam je ždela Sylvia na visokem stolu in srebala osvežilno pijačo. Ni se zganila, ko je začutila na sebi radoveden pogled, čez čas pa se je tega le naveličala in dvignila pogled.

»Bi vas smel prositi za ta ples, grofica?«

»Prosim, prav rada,« je odgovorila Jamesu Orwindu.

Podala sta si roke in se pomešala med druge pare. Skoraj neopazno je James Orwind usmerjal svojo plesalko na drug konec dvorane, proti rastlinjaku.

»Ta večerna obleka je mnogo lepša od tistih, ki jih po navadi nosijo plesalke pri 'Slavčku'!«

»Kaj naj to pomeni?« je zajecijala.

»Nič drugega kot to, da ste Sylvia Bolden, prijateljica ubogega Stana Welcoma in bednega sodnika Marnerja, in to, da prav zdaj močno pritiskate na sredinec moje desnice, da bi se prepričali, ali je ali ga ni v rokavici... Imam prav?«

»Popolnoma prav! Preseneča me samo to, da ste mi tako olajšali delo!«

»Dobro igram, ničesar se ne bojim... Čez tri minute ne boste več govorili.«

»Nekam nejasno kramljate!«

»To ni kramljanje. Nikakor ne želim, da bi pripovedovali inšpektorju Barnettu, da ima James Orwind vedno orokavičene roke, ker mu nadomestuje sredinec na desnici dobro izdelana proteza. Povejte: ali je tisti, ki vas spremlja, kak nadležen policaj ali pa eden tistih prijateljev, h katerim po navadi zahajate?«

»Velikodušen Newyorčan je, po naključju se ravno danes mudi v Warrentownu. Lahko mi verjamete, da vas nikakor ne nameravam izdati.«

»Dvojna previdnost je boljša od enkratne... Sylvia, umrli boste!

Ljudje bodo mislili, da se je zgodila nesreča. Embolija na primer... Sicer pa — nikar ne začnite vpiti, ker bo šlo potem vse strašno naglo.«

Sylvia Bolden, ki je izprva nejeverno strmela v plesalca, je čutila, kako se je njegova roka premaknila na njenem hrbtu do mesta med lopaticami tik nad srcem. Otrpnila je od strahu in se obupano ozrla tja, kjer je stal inšpektor Barnett.

Detektiv je stal v senci med palmami. Niti za trenutek ni izgubil z oči Sylvije in njenega plesalca. Uganil je pomen Sylvijinega obupanega pogleda.

»Scorghly! Nekaj se dogaja...«

»Glejte, z levece snema rokavico... Platinast prstan z velikim kamnom... Obrača ga... Pazite od tod, jaz grem tja!« V treh skokih je bil Scorghly ob plesnem paru: »En sam migljaj, Orwind, pa vas ni več!«

James Orwind se je zdrznil in si naglo nataknil na pol sneto rokavico.

»Roke proč od plesalke! To pot vam je spodletelo! Tisti mož tam ob strani vas ima na muhi, pa tudi jaz bom ustrelili kar iz žepa, če se boste upirali. Nocoj ne boste zastrupili Sylvije Bolden s tistim, kar se skriva pod kamnom v vašem prstanu.«

James Orwind je popustil.

»Za vas bo bolje, če ne boste zagнали hrupa. Pojdite v rastlinjak!«

»Brezprsti« si je prižgal cigareto in brez obotavljanja stopil proti dvorani z zelenjem. Sylvia Bolden je bila tam že pred njim. Bolj mrtva kot živa se je oklepala inšpektorjeve roke.

»Barnett! Strašno, tale me je nameraval ubiti! Kakšna sreča, da ste razumeli moj pogled!«

Našemljeni newyorški grof Hughmasters je nežno odrinil Sylvijo Bolden, ko je videl, da prihaja James Orwind.

»Tako, vi ste torej tisti zločinec, ki mu pravijo ‚Brezprsti!‘«

»Ne razumem, kaj hočete reči! Prav gotovo ste policaj, ki me bo aretiral... A, že vidim! Inšpektor Barnett! Čestitam, izvrstno ste se našemili!«

»To pot ste uganili!«

»Storite, kar imate za svojo dolžnost, in mi brž ko mogoče priskrbite advokata. Prej ne bom povedal ničesar «

»Z veseljem bomo ustregli tej vaši želji... Zdaj pa naprej!«

Ne da bi zbujali pozornost, so šli ob steni dvorane s plesalci in mimo ljudi, ki so kramljali v gručah. Orwind je naročil, naj mu prinesejo površnik, potem pa je stisnil dolarški bankovec v roke garderoberju gospe Merrycarove, ki se je zahvalil z globkim priklonom. Trije možje in Sylvia so stopili na cesto in se namenili proti policijski prefekturi.

»Ne hodim rad peš,« se je porogljivo oglasil aretiranec. »Lahko bi se peljali z mojim avtomobilom.«

»Vašemu vozu ne zaupam nič bolj kot vam,« mu je odvrnil inšpektor Barnett.

Potem ko so odšli, je garderober gospe Merrycarove presenečeno pogledal, ko je opazil štirikrat preganjen listič v bankovcu, ki mu ga je dal za napitnino James Orwind. Še blj presenečen je bil, ko je prebral:

»Tako! telefonirajte na številko 77.802 in naročite gospe Marnerjevi, naj stori vse potrebno. Hvala! Pa hitro!«

Orwind je očitno mislil na vse. Bil je eden tistih, ki so vnaprej pripravljeni na sleherno nenadno nevšečnost. Na tistem listku, ki ga je bil že pred prihodom preganjenega spravil v dolarški bankovec, so bile zapisane vrstice vsebinsko tako splošne, da bi jim nihče ne mogel pripisovati kaj sumljivega, v določenem primeru pa so dobile povsem razumljiv pomen in namen.

Garderober je sklenil takoj izpolniti naročilo velikodušnega gosta. Zavrtel je naznačeno številko:

»Halo, bi lahko govoril z gospo Marnerjevo?«

»Pri telefonu. Kaj želite?«

»Gospod James Orwind, znani finančnik, me je prosil, naj vam sporočim, da takoj ukrepajte v njegovo dobro. Halo, gospa Marner, ali slišite?«

»Poslušam, kar nadaljujte!«

»To je vse, gospa Marner!«

Laetitia Marner je bila zmedena le nekaj trenutkov. Kakor že tolikokrat poprej si je tudi to pot takoj opomogla od trenutne osuplosti. Vedela je: nevarnost zanj in zanjo.

»Hvala za sporočilo! Kdo pa ste?«

»V službi sem pri gospe Merrycare!«

»Kje je gospod Orwind?«

»Odšel je v družbi dveh gospodov in mlade dame. Mimogrede mi je stisnil v roko to sporočilo. Pomagal sem mu obleči površnik.«

»Kdaj se je to zgodilo?«

»Pred dobro minuto!«

»V katero smer so odšli?»

»Samo trenutek prosim, takoj vam povem! Pogledal bom skozi okno.«

Možakar je skočil k oknu, ga odprl in se nagnil ven, takoj potem pa se je vrnil k telefonu:

»Po Wilsonovi cesti gredo proti trgu Springly.«

Laetitia je vedela dovolj: ob trgu Springly so sodni zapori.«

Tri minute kasneje je skočila v svoj voz in se odpeljala, ne da bi se zmenila za inšpektorja, ki je ždel v svojem avtomobilu in se odpeljal takoj za njo.

9

Ko je Laetitia Marner pridvela s svojim vozom na trg Springly, je brž zagledala Jamesa Orwinda in ljudi, ki so šli okoli njega. Z avtom se je zagnala naravnost proti njim in pritisnila na zavore komaj tri korake od inšpektorja Barnetta. Nagonsko so se Barnett, Scorghly in Sylvia vrgli na stran, da bi se izognili kolesom, prav ta trenutek pa je izkoristil James Orwind. Skočil je na stopnico voza, ki je za en sam hip zmanjšal hitrost, takoj potem pa spet zdrvel, ko da bi ga sprožila izredno močna vzmet.

Prepozno je bilo, ko je detektiv Barnett spregledal ukano: zaman je izstrelil vse naboje za beguncem, vmes pa ga je grizel očitek, češ zakaj ni zločincu nadel okovja.

Takrat se je ustavil avto. V njem je bil inšpektor Screw, ki naj bi bil nadzoroval hišo sodnikove vdove.

»Vi, Barnett? Laetitia Marner mi je ušla z vozom, ki je pravkar zdrvel tod mimo! Kaj naj storim?»

»Izstopite! Naročite kapetanu Bunku, naj takoj preišče stanovanje Jamesa Orwinda! Sporočite, naj postavijo ovire na cestah, ki peljejo iz mesta! Obvestite policijske patruljne avtomobile! Scorghly vam bo lahko natančno opisal oba begunca, jaz pa bom z vašim avtomobilom peljal za njima.«

Še preden je povedal vse to, je sedel za krmilo in zdrvel. Ob sebi je zagledal žensko postavo.

»Kaj počnete tu, Sylvia! Ostanite in se vrnite k meni na dom!«

»Ne zavirajte! Samo dragocen čas izgubljava! Avto pred nama bo dobil prevelik naskok!«

»Brzostrelka je pod zadnjim sedeljem!« sta inšpektor Barnett in Sylvia ravno še razumela glas inšpektorja Screwa.

Detektiv Barnett je živčno strmel v temo pred seboj. Avto je zdrvel po prazni, ravni, dolgi cesti. Kako miljo pred njim je brnel motor Laetitie Marner s pobeglim Jamesom Orwindom, ki je medtem gotovo že zlezel v avto.

Začela se je peklena dirka.

Čez kake pol ure je inšpektor Barnett, ki ves čas ni zaostal niti za meter, presenečen ugotavljal, da se je sovražnik pred njim odločil za krožno vožnjo po cestah v neposredni okolici Warentowna, ne da bi se oddaljil od mesta več kot za deset milj.

»Le kaj naj pomeni ta manever?« se je Sylvia med brnenjem motorja nagnila k inšpektorju Barnettu.

»Prav gotovo se bojita, da so jima izven mesta pred dovozi na deželne avtomobilske ceste postavili ovire ... Bojita se patruljnih voz! Naj kar tako nadaljujeta, pa nam ne bosta mogla uiti! Ali ste našli brzostrelko? Screw je rekel ...»

»Pripravljena je. Čakam na priložnost, da jo bom uporabila,« je rekla tako odločno, da se je inšpektor Barnett pregrešil proti pravilom in se je njegov pogled za trenutek ustavil na njej.

Ni ji odgovoril. Begunski voz je zavil na navadno cesto, na kateri je zaradi kotanj moral zmanjšati hitrost. Brez obotavljanja je Barnett zdrvel za njim. Avto je silno poskakoval, vendar se niti on niti Sylvia nista pritoževala zaradi tresenja.

»Sylvia! Gori!«

Mogočen plamen je šinil proti temnemu nebu, ko je bil Barnettov voz le še kakih tri sto korakov za beguncema. Avto je ležal delno prevrnjen na bok. Očitno se je odbil v hrast, potem ko je trčil v kamniti ostanek ograje, ki je nekoč označevala kraj, koder je pod cesto tekel stranski rečni rokav, preden so regulirali strugo. Pod odprtimi vrati je negibno ležala Laetitia Marner v strgani, delno ožgani domači halji, izpod katere je gledala večerna obleka.

Molče sta se bližala inšpektor Barnett in Sylvia, ki ji je drgetala roka s Screwowo brzostrelko.

Za gorečim avtomobilom se je nekaj zganilo, trenutek kasneje pa je počilo.

Inšpektor Barnett je bil v hipu na tleh, Sylvia pa se je uprla njegovemu trdemu prijemu. Stala je. Izza

avtomobila, ki je prasketal v plamenih, je spet počilo. Strelec očitno ni mogel dobro meriti, Sylvia pa je bolj uganila, kot videla ... Pritisnila je na brzostrelko, katere cev je na slepo naravnala skozi plamene. Skozi prasket je inšpektor Barnett nejasno ujel stok. Hip nato je Sylvia popustila pritisku njegove roke in omahnila v kotanjo.

»Ranjena?« jo je vprašal inšpektor Barnett.

»Ne, samo ...« Strmela je v ogenj, inšpektor pa je prisluškoval na ono stran.

»Počakajva!« je rekel. »Lahko bi ... Zdi se sicer, da si dobro merila, verjetneje pa je, da je oni onemogel ... Počakajva!«

10

Kapetan Bunk je bil prvi, ki ga je inšpektor Barnett srečal na poti v uradne prostore.

»Dobro opravil, Barnett, čestitam! Orwind je ubil sodnika Marnerja, imam dokaze. V njegovem stanovanju sem našel dobršni del tistih petdesetih tisočakov, ki jih je bil sodnik spravil v svojo blagajno. Strežnika milijonarskega sina Jamesa Orwinda smo zaslišali na tretji stopnji. Vse nam je povedal. James Orwind je veliko izgubil pri igri na srečo in pri borznih špekulacijah. Z očetom sta se sporekla, nazadnje ga je stari poštenjak odslovil. Potem si je skušal James Orwind priskrbeti denar iz drugih virov. Pri svojih izsiljevalskih poslih se je seznanil s sodnikom Marnerjem. Za uboj je imel več razlogov. Z Laetitia sta se shajala že dlje časa. Sodnika je ubil tudi

zato, da bi njegova vdova podedovala po njem dva milijona. Marnerjevi ženi je povedal, da se častivredni sodnik ukvarja ponoči s povsem drugačnimi rečmi. Ona je to izvedela šele iz njegovih ust. Zbližala sta se, postala je njegova ljubica, ki ga je sproti obveščala o delu in ravnanju sodnika Marnerja. Ona je pošiljala grozilna pisma, na katerih je podpisovala Črne fante. Zasnovala sta načrt: Orwind bo ubil sodnika takrat, ko bo Laetitia na obisku pri prijateljih, tako da ne bo mogel nihče osumiti nje. Na tistem lovu sta rablju posredno prihranila delo, državi sta prihranila tok za električni stol.«

»Brez pomoči Sylvije Bolden bi ne opravil tako zlahka,« je rekel inšpektor Barnett.

»Saj res, Sylvia Bolden! Čestitam! Da si ne boste delali nepotrebnih očitkov. Z brzostrelko ste Jamesa Orwinda sicer zadeli, in sicer dvakrat, vendar obakrat v nogo pod kolonom. Onesvestil se je in umrl za-

radi izgube krvi. Pa ne zaradi vaših strellov, temveč zavoljo rane na vratu, ki mu jo je napravil drobec razbite avtomobilske šipe.«

»Kapetan, predlog imam,« je rekel inšpektor Barnett. »Zdi se, da bi se Sylvia Bolden in Marnerjev strežnik Scorghly kar dobro obnesla v naši službi. Kaj sodite?«

»Scorghly? To se bo dalo takoj urediti, Sylvia Bolden pa ... Za zdaj ne sprejemamo žensk v takšno službo.«

»Saj bi lahko delala pod mojim vodstvom,« je rekel inšpektor.

»Hm, mislim, da bi šlo,« je kape-tan Bunk pomežiknil. »Prva preizkušnja je takoj pri roki. Gre za zločin ...«

»Kapetan, prej bom prosil za mesec dni dopusta!«

»Kako? Dopust? Zakaj prav zdaj?«

»Nekaj tednov oddiha na Floridi mi ne bi škodovalo.«

»Saj tja hodijo po navadi novoporočenci!«

L. R. PELLOUSSAT

Umor de Antiquisa

Ko je aprila leta 1947 glavni superintendant Tom Barrat odšel na počitnice, so mi zaupali vodstvo prvega okrožja mestne policije, to je, vsega londonskega West Enda. Vzel sem torej nalivno pero in aktovko, ki me nista nikdar zapustila, in se preselil v drugo nadstropje velikega poslopja Scotland Yarda. Sedel sem v prostorni Barratovi sobi v udoben usnjen naslanjač, prižgal pipo in jel pregledovati velikanski kup aktov, ki mi jih je bil zapustil Barrat.

Ko sem podpisal nekaj uradnih aktov, je odzvonilo dve popoldne, in sklenil sem, da grem jest. Šibko aprilsko sonce se je trudilo, da bi prodrlo skozi oblake, in pisarna se mi je zdela izredno mirna.

V trenutku, ko sem zapuščal pisarno, da bi šel jest v Colonial Club, mi je telefoniral glavni inšpektor Higgins.

»Na Charlotte Streetu se je zgodil zločin, šef. Neki mladi tipi so z orožjem napadli draguljarno Jay. Prišlo je do spopada v magazinu. Na cesti so pobili moškega, ko je skušal ustaviti bandite. Zdaj umira.«

O kosilu ni bilo več govora in brž sem naročil Higginsu:

»Obvestite fotografe in naročite oddelku za prstne odtise, naj takoj pošljejo nekoga tja dol. Pokličite sodnega zdravnika. Zahtevajte moj voz in ga pošljite pred draguljarno. Jaz pridem tja s taksijem.«

Zgodilo se je naslednje: Trije maskirani mladeniči so takoj po zajtrku s revolverjem v roki vdrli v prodajalno Jay. Eden izmed njih je skočil čez prodajalno mizo. Stari direktor draguljarne Alfred Ernest Stock, star šestdeset let, je naglo zaprl težka vrata jeklene blagajne, toda neki ropar mu je vrgel revolver v obraz, se zagnal na starca in z drugim revolverjem udrihal toliko časa po njem, da je obležal v luži krvi. Surovež je potem zahteval ključke od drugega direktorja, sedemdesetletnega Bertranda-Thomasa Keatesa. Ta pa je v odgovor zagnal vanj težak okrogel stol. Počil je strel, a krogla je zgrešila in obtičala v steni. Hrup je opozoril ostale nameščence, ki so brž prihiteli na pomoč, in napadalci so tedaj zbežali na cesto, kjer jih je čakal avto. Ker jim je pot zapiral

težak kamion, so skočili iz avta in na vrat na nos zdrveli na Charlotte Street. Prestrašeni pešci so se umikali s poti, ko so hiteli mimo z revolverjem v roki, in se niso upali posredovati.

Iznenada se je za kamionom pojavil motorist in v hipu uganil, kaj se je zgodilo. Z motorjem je hotel ubežnikom zapreti pot ali jih vsaj prisiliti, da bi šli počasneje. Banditi pa so streljali nanj in motorist se je, zadet v glavo, zgrudil na tla. Morilci so se tedaj izgubili v množici na Tottenham Court Roadu. Alec de Antiquis, oče šestih otrok, je počasi umiral v mlaki krvi.

Ko sem prispel tja, so Aleca de Antiquisa pokrili s plašči. Ko so ga nesli v rešilni avto, je še mogel odpreti že blede ustnice in v eni sapi zašepetati:

— Bolje mi je ... aretirajte jih ... Storil sem, kar sem mogel.

To so bile njegove zadnje besede. Kmalu zatem je v bolnišnici umrl.

Sprva je kazalo, da je dovolj znakov: ukradeni avto, krogla v steni prodajalne, krogla v levem sencu Aleca de Antiquisa in revolver, ki so ga pustili banditi. Ob napadu je bilo na Charlotte Streetu več ko sedemindvajset oseb.

Prvo slabo poročilo je prišlo od šefa Freda Cherrilla, šefa oddelka za odtise.

»Ničesar nismo našli na avtomobilu« mi je dejal, »in v magazinu tudi ne.«

Kmalu zatem je prišel inšpektor Higgins, ki je vodil zasliševanje sedemindvajsetih prič.

»Zabeležil sem si razne opise, ki so mi jih dali, a vsi se razlikujejo,« mi je dejal slabe volje.

Preletel sem liste papirja, na katerih so bile zapisane izjave očitvidcev: »Trije zelo visoki možje ... Trije majhni tipi hudobnega obraza ... Mislím, da je eden šepal ... Zbežali so na vrat na nos ... Vsi so imeli dežne plašče ... Imeli so jope kaki ... Gotovo tujci ogo-relega obraza ... Bili so svetlolasi in so tekli razoglavi ... Čepice, potisnjene na čelo ...

Zazvonil je telefon. Bil je Hendonov laboratorij.

— Gospod Fabian? Preiskali smo ukradeni avto. Osebni avto Vauxhall, tablica KPK 594. Blazine smo pregledali z mikroskopom. — Niti najmanjše sledi.

Potem so sedemindvajset prič privedli v arhivski oddelek Scotland Yarda in jim pokazali fotografije kriminalcev, ki so običajno uporabljali strelno orožje ali so bili vsaj v stanu rabiti ga. Do večera se je vsakdo trudil, da bi kaj odkril, a brez najmanjšega uspeha. Drugi dan je sodni zdravnik napravil avtopsijo. Antiquis je umrl zaradi krogle v glavi, drugega ni bilo moč ugotoviti. Orožarji so nam sporočili, da je bila krogla izstreljena iz revolverja kalibra 7,65 s centralno udarno iglo.

Pravkar sem pil skodelico slabe mrzle kave in mahoma pomislil,

da že tri dni nisem spal, odkar je pred petinpetdesetimi urami pogumni Alec de Antiquis našel smrt na pločniku Londona. Premišljal sem o zadnjih poročilih, ki sem jih dobil, ko je neki Albert-Victor Grubb stopil v policijsko postajo na Tottenham Court-Roadu. Voda je curljala z njegovega dolgega šoferskega plašča.

»Lahko bi vam morda dal nekaj podrobnosti o dveh mladih tipih, ki sem ju videl, ko sta takoj po umoru izginila v poslopje zraven Tottenham Court-Roadu. Imela sta okoli ust zavezan robec.

Z zanimanjem sem prisluhnul. — Neki mladenič, z robcem okoli brade je skočil na stopnico njegovega taksija. Gospod Grubb je že imel nekega klijenta v vozu in ga je odrinil. Tedaj je mladenič odšel preko ulice in se pridružil prijatelju pri vratih v Brook House, številka 191, na Tottenham Court-Roadu. Potem sta oba izginila v poslopju.

Drugi dan ob zori se je pred Brook Houseom ustavil avto leteče brigade. V njem smo z do ušes zavihanimi ovratniki sedeli in čakali, da pride Leonard Joel, vratar.

Ko smo ga obvestili o namenu našega jutranjega obiska, je vratar vzkliknil:

— Ah, zdaj razumem, odkod je ta mali ključek, ki sem ga včeraj našel na stopnicah. Vse v hiši sem vprašal in nihče ga ni izgubil.

Ogledal sem si ključ in rekel enemu od inšpektorjev, ki me je spremljal:

»Pojdite ga poizkusit na ukradeni avto!«

Policijski avto je oddrvel in se vrnil nekaj minut pozneje:

— Odpira, šef.«

Mladi fant Brian Cox je bil tisto jutro, ko je prišel na delo, najvažnejša oseba vse hiše. On je bil namreč 29. aprila okoli treh popoldne vratar, ko sta ga dva mladeniča odrinila in planila v vežo. Opazil je, da je imel večji od njiju dežni plašč in ju kmalu zatem videl, kako sta gledala skozi okno na stopnišču. Tedaj sta ga vprašala, če je gospod William doma. Ker še ni nikdar slišal tega imena, je mladi Brian odgovoril, da ne pozna gospoda Williama in istočasno opazil, da takrat nobeden od mladeničev ni imel več dežnega plašča.

V neki nezasebni sobi v zadnjem nadstropju Brook Housea so za zaprašeno pisalno mizo odkrili zvit dežni plašč, klobuk in par rokavic. V še temnejšem kotu je inšpektor našel v trikotnik zložen svilen robec, katerega konca sta bila še zavozljana. Morilčeva maska. Z dežnega plašča je bila skrbno odparana znamka proizvajalca, prav tako s klobuka, toda ko sem odstranil podlogo, sem odkril blizu šiva desnega žepa konfekcijski znak velikega magazina z več podružnicami. Policijski avto je odpeljal ta prvi dokazilni predmet v tovarno Leeds, medtem pa sem jaz izkoristil ta odmor in malce zadremal na stolu na policijski postaji v Tottenham Court-Roadu.

Zazvonil je telefon. Klicali so me od Leedsa. Žal mi niso naznanili nič dobrega. V tovarni so lahko zvedeli samo to, da je ta dežni plašč dobavila ena od treh london-skih podružnic. Nekaj minut pozneje je teleprinter prenesel vest iz Hendonovega laboratorija: »Nemogoče identificirati dežni plašč, robec in rokavice.«

Dva od magazinov, kjer bi bili utegnili prodati dežni plašč, sta bila v precej lepem predmestju Londona. V upravi so takoj pogledali v knjige in nam dali imena in naslove oseb, ki so kupile dežne plašče te kakovosti.

Dva lastnika te četrti sta bila močno zbegana, ko ju je policija prosila, naj prineseta pokazat svoje dežne plašče. Rada sta to storila in odhitela domov, kjer sta zaigrala junaka iz kriminalnega romana, medtem ko smo se z našim močnim Railtonom obrnili in obiskali tretji magazin na High Streetu v Deptfordu.

Direktor nas je zelo ljubeznivo sprejel in odgovoril na naše vprašanje:

»To je vendar kaj preprosto. — Imamo listo vseh kupcev.«

Začel je listati po velikem seznamu.

»Tukaj ... dežni plašč je bil prodan 3. decembra 1946 ...« in pokazal mi je neki naslov v Bermondseyu čisto v bližini.

Odprla nam je ženska in vprašal sem jo, ko sem ji pokazal dežni plašč:

»Ali je možev?«

Bila je zelo vznemirjena in ni takoj odgovorila:

»Da. Izgubil ga je v neki kavarni pred ... dobrih pet tednov je tega.«

Odšel sem, nekaj minut pozneje pa je odšla tudi ženska. Detektiv, ki sem mu naročil, naj se skrije in jo čaka, ji je bil brž za petami.

Nekaj časa se je zamudila v sosednji stavbi, potem se je vrnila domov. Ta podrobnost je bila zelo pomembna, kajti tam je stanovala družina Jenkins. Starejši sin je bil obsojen na osem let zapora, ker je bil udaril stražnika pri napadu

na neko draguljarno v Londonu. Drugi sin Harry Jenkins pa je pravkar prišel iz zaporov v Borstalu.

Ko sem se vrnil v svojo pisarno, sem zvedel, da je orožje, s katerim je bil izvršen uboj, našel neki fantič v blatnem bregu Temze pri Wappingu. Revolver je bil še nabit in je manjkal samo en naboj. Naš strokovnjak za orožje ga je dolgo pregledoval in izjavil:

»Tako je. S tem revolverjem je bil ubit Antiquis. Kadar se iz revolverja izstreli krogla, dobi pri prehodu iz cevi vedno enake proge. Dovolj je torej izstreliti eno kroglo in primerjati proge. To je prav tako nezmotljivo kot prstni odtisi.«

Kmalu zatem so detektivi, ki sem jih bil pustil v Bermondseyu z nalogo, da mi privedejo lastnika dežnega plašča, še preden bi prišel domov, prispeli s vsojim plenom. Možu sem pokazal oblačilo. Brez najmanjšega oklevanja je odgovoril:

»Da. Moj je. Pozabil sem ga v kinu pred kakimi štirinajstimi dnevi.«

»Vaša žena pa nam je dejala, da so vam ga ukradli v kavarni. Kdo od vaju se moti?«

Nekaj trenutkov je omahoval, potem je rekel:

»Oba. Posodila ga je svojemu bratu Harryju Jenkinsu.«

V spremstvu dveh detektivov sem takoj odšel v Bermondsey in aretiral Harryja Jenkinsa. Ta lepi triindvajsetletni fant s kodrastimi lasmi nas je sprejel s samozavest-

nim pogledom in porogljivim nasmehom.

Policija ga ni mogla prestrašiti: že dvakrat je bil pred polnoletnostjo obsojen zaradi napada na uslužbenca javne varnosti. Razbil je čeljust nekemu inšpektorju in je bil vodja bande tamkašnjih pobalinov, ki so ga krstili za »kralja Borstala«. Ko sem mu v pisarni pokazal nevarni čežni plašč, se je samo nasmehnil.

»Dejali so mi, da ste si ga izposodili od svoje sestre,« sem mu dejal.

Zvonovi sosednje cerkve so veselo zacingljali. Še vedno izzivajoči nasmeh ni izginil z mirnega obraza mladega gusarja. Slednjič je Jenkins spregovoril:

»Prav lahko bi se reklo, da je Tomov, a o tem ne bom več govoril, ker se mi zdi zadeva zelo resna.«

Kaj več iz njega ni bilo moč dobiti.

Jenkinsa so vtaknili v celico in arhivar Scotland Yardove kartoteka mi je takoj poslal seznam njegovih »družabnikov«. Njegov najboljši prijatelj je bil Christopher James Geraghty, star enaindvajset let, ki mu je dvakrat uspelo pobegniti iz Borstala. Neki drug njegov pajdaš je tudi pritegnil mojo pozornost: Terence-Peter Rolt, star sedemnajst let, ki je bil obsojen pred sodiščem za mladoletnike zaradi napada na neki magazin.

Takoj so začeli iskati mladega Rolta, in inšpektorji so ga izsledili malo pred polnočjo. — Pravil nam je, da je bil tisti dan, ko je

bil ubit Antiquis, ves dan s hudo vročino v postelji. Morali smo ga izpustiti. Geraghtyja tisti dan niso našli, zato sem mu doma pustil obvestilo. Naslednji dan se je javil na policijski postaji v Tottenham Court-Roadu in vprašal sem ga, kaj je delal na dan 29. aprila. Nekaj minut je tiho sedel, strmel v zidni koledar, potem je dejal:

»Tisti dan sem ležal. Imel sem tvore in se ves teden nisem ganil iz hiše.«

Tudi Geraghty je zapustil policijsko postajo.

Uro pozneje smo organizirali sočenje Jenkinsa z nekaterimi mladenci njegove starosti ki smo jih prosili za sodelovanje. Večino smo jih slučajno pobrali na cesti. Naš Jenkins je bil namazan z vsemi mažami: zahteval je časopis tistega dne, opoldansko izdajo, ga zganil in vtaknil v žep, tako da ga je bilo moč dobro videti, in da bi naše priče mislile: »Ta že ne more biti, ker je bil še pravkar na cesti.«

V dobri uri se je zvrstilo sedemindvajset očividcev. Vsi so zatrjevali, da lahko že na prvi pogled spoznajo katerega koli od treh banditov. Hodili so mimo fantov, stoječih v vrsti, jih dolgo opazovali in prešli na naslednjega. Nihče ni pokazal na Jenkinsa. Ko je bilo končano, me je ošinil z zmago-slavnim pogledom, a ko sem opazil leдено izzivalnost, ki se je bleščala na dnu njegovih oči in sardončni trzljaj njegovih ustnic, sem bil prepričan, da stojim pred vodjo

bande, ki je ubila Aleca de Antiquisa.

Še enkrat sem dolgo zrl v Jenkinsa in mu z nasmehom dejal:

»V redu, Jenkins. Lako greste.«

S smehljajem na ustih je zapustil policijsko postajo in se pomešal v vrvež Soha, tega čudnega sveta, ki mu je pripadal. Nekemu detektivu smo naročili, naj mu sledi kot senca.

Dva druga detektiva sta prav tako silno previdno zasledovala oba njegova tovariša Geraghtyja in Rolta, ki sta se takoj sestala z Jenkinsom v kavarni Clerkenwell. Oba sta se zdela nervozna, prestrašena in sta govorila le šepetaje.

Jenkins je užival svobodo en dan in eno noč, potem sem poslal ponj, da bi podpisal izjavo v zvezi s proslulim dežnim plaščem. Poklical sem tudi njegovo sestro, ki ga je sprva hotela zaščititi z izjavo, da je oblačilo moževo, in da ga je pozabil v kavarni. Hotel sem ju skupaj zaslišati. A Jenkins je medtem že imel svoj načrt. Zakon je moral dobiti žrtev, da bi maščeval umor, zato se je pripravil, da nam jo izroči.

Sedeč v moji pisarni poleg svoje sestre, je takoj izjavil, obračajoč se k mladi ženi:

»Bolje je, da takoj poveva gospodu Fabianu, komu smo posodili dežni plašč.«

Po teh besedah si je z mirno roko prižgal cigareto in plamen na vžigalniku še vztrepetal ni.

Oba sta tedaj jela govoriti, in med pripovedovanjem je bilo izgovorjeno ime nekega Billa Walsha.

»Pred kakim tednom smo ga videli v Southendu,« je dejal Jenkins. »Dvoril je neki deklici, ki dela v gostilni.«

Bil sem močno presenečen, kajti Jenkins je bil slepar, tat, morilec ali kar hočete, vendar tovariša ni nikdar izdal. Zdaj pa je bilo izdajstvo toliko bolj nevarno, kajti tisti, ki je zadnji nosil dežni plašč, je bil verjetno morilec, ki sem ga iskal.

Bill Walsh je bil naš stari znanec in takoj sem prosil za njegovo kartoteko. Nedavno so ga spustili na svobodo pogojno, pa ni držal besede in se ni javljal na policijski postaji tamošnje četrti. Z običajno ekipo, inšpektorjem Higinikom in detektivom Hodgòm smo odšli v Southend.

Tam sem ure in ure pregledoval čisto enolične strani knjige policijskih dnevnih poročil, v kateri so zabeleženi najmanjši dogodki. Naše delo ni bilo zaman. Tako sem zvedel, da je 25. aprila ob devetih zvečer agent Jaujcey zaslišal mladeniče v neki telefonski celici, ker se mu je njihovo vedenje zdelo sumljivo. Šlo je za Christopherja Jamesa Geraghtyja in Michaela Josepha Gillama. Dne 26. aprila ob sedmih zjutraj je agent Buun našel v grmu blizu pomola nabit revolver.

Potem sem obiskal več točilnic v Southendu, da bi izsledil mlado točajko in obiskal njene starše. Njen oče je povedal, da je bil Bill Walsh v Southendu 25. aprila z Jenkinsom. »Bill Walsh je potem iznenada izginil in nihče ne ve,

kam je odšel. Pozneje nam je Jenkins dejal, da ga je Walsh ogoljufal in nekaj zamrmral, da mu bo že še vrnil.»

Spogledal sem se z inšpektorjem Higinsonom in spoznal, da je mislil isto kot jaz. Walsh in Jenkins sta gotovo skupaj kje vlomila in prvi jo je pobrisal s plenom.

Ostali del dneva smo preiskovali omare in podstrešja hiš v Southendu, kjer so stanovali njegovi prijatelji. Sreča nam je bila naklonjena, kajti v nekem predalu smo odkrili dve uri, ki sta bili ukradeni pri napadu na draguljarno na Queenswayu v Londonu 25. aprila ali štiri dni pred umorom Antiquisa.

Tedaj sem ukrenil vse potrebno, da bi čimprej dobili Walsha. Tri dni kasneje so ga aretirali v Plumsteadu, prav blizu njegovega doma. Ko je stopil v mojo pisarno, sem si ga dolgo ogledoval. Ali sem imel slednjič pred seboj morilca? Imel je sedemintrideset let in je bil malce podoben Humphreyu Bogartu. — Rahel nasmeh mu je krivil spodnjo ustnico. Bil je oblečen v lepo krojeno sivo obleko s široko podloženimi rameni.

»Kaj hočete od mene?« je suho vprašal. »Vendar mi ne boste rekli, da ste uprizorili vso to gonjo za menoj edino zato, ker sem pozabil, da bi se vsak teden javljal vašim tovarišem?«

Tehtajoč besede, sem mu počasi odgovoril:

»Lahko bi bilo zaradi ropa z orožjem, Walsh, ali pa morebiti celo zaradi umora.«

Debelo je pogledal, jaz pa sem dodal z istim mirnim glasom:

»Vse zavisi od vas in tega, kar veste.«

Nekaj časa je hodil gor in dol po sobi in kadil cigareto za cigareto, potem je prosil kozarec vode. Ko je spil, je začel govoriti:

»Nikdar si nisem sposodil dežnega plašča od Jenkinsa niti od njegove sestre. Razpravljaj pa sem o zadevi Jay, v kateri je bil ubit Antiquis, preden je bil izvršen napad. Govoril sem o tem s Harryjem Jenkinsom, Christopherjem Geraghtyjem in nekim drugim, ki se je potem umaknil. Omejil sem se samo na to, da sem si pet dni pred napadom ogledal kraj.«

Walsh torej ni bil eden od treh ubijalcev, ki sem jih iskal. Potem je govoril o vlomu v Queenswayu. Skupaj z Jenkinsom, Geraghtyjem in enim od njihovih prijateljev, imenovanim Joe, so izpraznili draguljarno Bayswater ter odnesli za pet tisoč funtov ur in prstanov. Po vlomu je skupina odšla v Southend, in Walsh je priznal, da se je skril z ukradenimi dragocenostmi. Zato ga je Jenkins izdal. S pomočjo seznama policijskih poročil policije v Southendu je bilo moč identificirati Joa kot Michaela-Josepha Gillama, nekdanjega zapornika iz Borstala. Aretirali so ga skupaj z Walshem, in sodišče ju je zaradi tega vloma obsodilo na pet let zapora.

Medtem je drug šolar našel v Temzi še en revolver z naboji. Odkril ga je ob odseku v blatu blizu Wappinga. Scotland Yardov strokovnjak je pregledal orožje in dejal:

»Iz tega revolverja je bila izstreljena krogla, ki je obtičala v lesenem opazu draguljarne Jay.«

Ta revolver je imel v rokah eden od treh ubijalcev. Oba revolverja so našli kakih petnajst sto metrov od hiše, kjer so stanovali starši Jenkinsove žene.

Aretiral sem Geraghtyja. Brž ko sem omenil Jenkinsa, se je v njegovih očeh prižgal izzivalen sijaj. Vedel sem, da sta bila Jenkins in Geraghty odlična prijatelja. Kljub vsemu gnilemu in pokvarjenemu v njuni mladosti, je vsekakor držalo, da bi se dala ubiti drug za drugega. Njuno pošastno in nevarno prijateljstvo ni bilo nič manj odkritosrčno, čeprav je bilo zapечатeno z zločinom in tatvino. Zato nisem izgubljal časa in nisem Geraghtyja spraševal o Jenkinsu, marveč sem raje obrnil pogovor na Rolta.

Nisem se zmotil. Geraghty je brezobzirno »položil« Rolta, ki je bil zanj nepomemben novinec v bandi, komaj kaj več kot otrok. Geraghty je torej »polagal« Rolta na dolgo, ne da bi izpustil številne podrobnosti, a vsakikrat, ko je med pripovedovanjem prišel do tega, da bi moral imenovati Jenkinsa, se je ustavil in dejal, tehtaje besede: »Tisti drugi tovariš, katerega nočem imenovati.« Tedaj mi je pripovedoval, kako so Rolt, tisti »dru-

gi tovariš« in on sam vdrli v neko prodajalno orožja. V njej so ostali vso noč od sobote na nedeljo potem so se s polnimi žepi nabojev in revolverjev vrnili domov.

Čez dva dni so se okoli enajstih dopoldne dobili pred postajo podzemeljske železnice Whitechapel in si šli ogledat izložbe draguljarne Jay. A ker je bilo v bližini preveč ljudi, so stopili v majhno restavracijo na zajtrk. Mladega Rolta so poslali kot izvidnika, da bi si po bliže ogledal izložbe in ocenil njihovo vsebino. Kmalu zatem se je vrnil in poročal, da je tam komaj za dva tisoč funtov vrednosti in menil, da ne bi bilo vredno tolikega tveganja. Vendar tega ni preveč poudarjal, da ga ne bi imeli za bojazljivca. Potem je še Geraghty odšel na ogled. Čeprav je bilo po njegovem v izložbah za kakih pet tisoč funtov dragocenosti, je odločil, da ne bi bilo pametno takoj napasti, ker je bilo okoli preveč ljudi.

Jenkins in Rolt sta tedaj odšla iskat primeren avto, da bi ga ukradla. Jenkins se je vrnil prvi, za njim pa je Rolt precej nerodno privozil po Charlotte Streetu. Napetih živcev, bolj iz strahu, da bi strah pokazal kot zaradi strahu samega, je mladi Rolt ustavil avto pred draguljarno in stopil vanjo z revolverjem v roki, ostali pa za njim. V nekaj minutah se je prodajalna spremenila v bojišče. Izenada je počil strel in trije napadalci so zbežali. Ko je pogumni Antiquis hotel posredovati, ga je Geraghty brez besede ubil.

Rolta sem aretiral takoj ob pol dveh zjutraj. Ko me je zagledal, je samo rekel:

»Ne ropotajte, da ne boste zbudili moje matere.«

Zmeden se je oblekel in odšel z nami.

Tedaj je zvedel, da ga je Geraghty s svojo izjavo spravil v kašo. Ker Jenkins ni bil njegov pravi tovariš, je vse priznal. Njegova iz-

poved je potrdila vse, kar smo že vedeli.

Naslednji dan sem zaključil zadevo z aretacijo Jenkinsa, in 19. maja ob pol osmih zvečer so vsi trije stali pred preiskovalnim sodnikom, ki jih je obtožil umora. Tedaj sem se vrnil domov in zaspal kot top.

FABIAN

Črtalnik za ustnice

Pri umivalniku stoji majhen mož z naočniki, in brki kot tjulenj ter si otira roke. »Dr. Winkler,« pravi, ko vstopi policijski svetnik Bengsch v sobo. »Zdravnik. Lastnica penziona me je poklicala.« Z glavo pokaže proti postelji: »Mrtva! Očividno zadavljena. Nisem mogel nič več pomagati.«

Bengsch stopi k postelji. Na njej leži iztegnjena plavolasa, ne navadno čedna ženska. Na vratu se ji razločno poznajo rdeče progaste otekline. Obraz je še spačen

od smrtnega boja. Pred posteljo stoji miza, na njej pa leži ročna torbica.

Medtem vstopijo trije možje, tudi policisti. Dva nosita torbe in priprave, ki jih zdaj nameščata, da bi slikala prizorišče dogodka. Tretji ima v rokah beležko. Temu pravi Bengsch: »Ali ste medtem

ugotovili osebne podatke, tovariš Dittmann?»

»Da. Marion Berger, stara 23 let, artistka iz Dresdena. Zadnji mesec

je nastopala v Berlinu in stanovala v tukajšnjem penzionu. Gospoda tam zunaj sta njena stanovska tovariša. Prvi Heinz Steinacher iz Frankfurta, je varietejski agent in je prišel včeraj iz Leipziga; drugi je njen sodelavec. Piše se Fred Holler in je tudi iz Dresdena, štiri tedne že stanuje v sosednji sobi na številki 21.«

»Dobro,« zamomlja Bengsch in se ozre po sobi. Gre k vratom, potem pa k oknu. Oboje je zaprto. V vratih še tiči ključ.

»Storilec je torej moral zapustiti sobo skozi vmesna vrata.« Bengsch razmišlja. »Najbolje bo, da si najprej ogledamo Freda.« Bengsch že hoče v sosednjo sobo, ko še enkrat pogleda na mizo ob postelji. Tam leži ročna torbica umrle. Vzame jo v roke, jo obrne in strese vsebino na mizo.

Robec, denarnica s papirji in denarjem, ključek za kovček, pudrnica, tuš za trepalnice, črtalo za obrvi. Bengsch pomete spet vse skupaj. Nenadoma osupne. Razloži vse še enkrat in zmaje z glavo. Dittmann z zanimanjem pristopi: »Je kaj?«

»Čudno. Pol kozmetične prodajalne in nobenega črtalnika za ustnice.« Medtem ko Dittmann še enkrat preiskuje torbico, se Bengsch nagne nad umrlo in pozorno ogleduje njena usta. Nazadnje potegne iz žepa robec in potegne z njim čez ustnice. Potem ga pokaže Dittmannu: »Prosim, rdeč! Popolnoma

sveže namazana! No, počakajmo nekoliko. Kaj to pomeni?

V sosednji sobi hodita dva možaka nervozno gor in dol. Pri vratih stoji policist v uniformi. Ko vstopi Bengsch z Dittmannom, se eden od njiju predstavi: »Steinacker. Bil sem manager gospodične Marion. Kako se je neki to moglo zgoditi? Upam, da boste kmalu prijeli storilca. Za nas, njene tovariše, je vse to strašno.« Bengschov odgovor je kratek: »Najprej moram zaslišati vašega tovariša. Najbolje bo, da počakate v svoji sobi, dokler vas ne pokličem. Stražnik vam bo medtem delal družbo.«

Steinacker se ugrizne v ustnice, vendar ostane prijazen. »Prosim, gospod komisar, kakor želite

Bengsch se spet obrne k Dittmannu: »Prosim, zaslišite medtem hišnika in ostale stanovalce. Morebiti boste kaj zvedeli, kar bi nam pomagalo.«

Fred, ki je še edini ostal v sobi, zmečka cigareto. Pepelnik je poln cigaretnih ogorkov. Še preden pa ga Bengsch prvikrat vpraša, si spet prižge novo. Roke se mu tresejo. Potem začne pripovedovati. Bengsch si zapisuje. »Z Marion eno leto sodeloval pri točki na napeti vrvi. — Nastopal pri vseh večjih podjetjih NDR. Nazadnje v Berlinu. — Marion je zdaj hotela oditi — Steinacker jo je sam najel za turnejo po Zahodni Nemčiji. — Steinacker se je več mesecev potegoval zanjo. — Ne samo kot artistko. — Steinacker je vedno potoval za njima. — Steinacker je bil...« Steinackerjevo ime se je

v Fredovem pripovedovanju zmerom znova ponavljalo. Bengschu tudi ne uide, da postaja Fred vse bolj razburjen. Nazadnje ga prekine. »Kako ste pravzaprav s tem Steinackerjem?« Fred zasmehljivo zgane ustnice: »Kako sem z njim? Kakor si z nekom, ki ti uniči existenco. Od včeraj sem brez zaposlitve. Sestaviti si moram novo točko. To lahko traja mesece, leta, če sploh kaj bo iz tega. In kako naj si bom z nekom, ki mi je speljal žensko, ki jo ljubim? Saj ji je natvezil same prazne marnje. Češ da na vzhodu nikoli ničesar ne bo dosegla. Morala da bi na zahod. Tam da ji je svet odprt, ji je vedno govoril. In ona mu je nasedla. Verjela je, da bi ob njem nekaj dosegla, mene pa je pustila na cedilu. Kako naj bom potem z njim?«

»Tako je torej to,« pravi Bengsch, ko Fred utihne. Naredi kratek odmor, prižge si cigareto in vpraša nepričakovano: »In zato ste umorili svojo sodelavko?« Fred ga pogleda z odrevenelim pogledom. — Zmaje z glavo. »Motite se nisem je umoril. Zakaj naj bi bil to storil? Nekega dne bi se bila vendar vrnila. S tem Steinackerjem bi ji ne bilo dolgo dobro. Pozabaval bi se bil z njo in jo zapustil, kakor vse druge, ki jih je zadnja leta zvalil v Zahodno Nemčijo. Toda morebiti povprašate Steinackerja, kdo jo je umoril, saj je bil vso noč z njo skupaj.«

Bengschu ni jasno, ali Fred laže in zavestno vali sum na Steinacker-

ja ali govori resnico. Prekine razgovor. Vpraša brez prehoda: »Povejte mi, ali je vaša sodelavka tudi izven odra uporabljala črtalnik za ustnice?« Fred ne razume. »Črtalnik za ustnice? Da. Seveda. Zakaj vprašujete to?«

»Ker v njeni ročni torbici nisem nobenega našel,« pravi Bengsch nekako mimogrede, kakor da bi stvari ne pripisoval večje važnosti. Namesto odgovora seže Fred nena doma v žep, brska nekaj časa po njem in položi nato črtalnik za ustnice na mizo. »Tu je. Včeraj zvečer ga je pustila v svoji garderobi. Po preoblačenju sem stopil k nji, da bi jo povabil še na steklenico vina. Pa je odklonila z izgovorom, da se mora še nekaj pogovoriti s Steinackerjem. Očital sem ji to in precej ostro sva se sporekla. Pustila me je in odšla. Črtalnik za ustnice sem potem vzel, danes zjutraj sem ji ga hotel vrniti.«

Bengsch ne more skriti presenečenja. Zamišljeno se nasloni v stolu nazaj in vpraša: »Pravite, da je bilo to včeraj zvečer po predstavi? Torej bi se bila morala vaša sodelavka sinoči zadnjikrat naličiti. Ker drugega črtalnika ni imela in Steinacker pač tudi nobenega ne nosi s seboj.«

Preden more Fred odgovoriti, seže Bengsch v žep, izvleče svoj robček in pomoli Fredu rdečo liso. »Tole si točno oglejte! Rdeče, kajne? In veste od kod? Z ustnic umrle. Obrisano še ne pred desetimi minutami. Pojasnite mi, kako je mogoče, da ustnice, ki so bile

naličene pred skoraj desetimi urami, ki so ponoči jedle, pile in še kaj drugega, še zdaj lahko puščajo barvo.« Fred nejeverno gleda robec. »Kaj naj to pomeni?« Bengsch se skloni k njemu. »To pomeni, da črtalnika za ustnice niste vzeli sinoči, temveč davi v sobi vaše sodelavke. Saj se je, kar je neizpodbitno, naličila še kratko pred smrtjo. Če zdaj še kemična preiskava pokaže, da je ličilo na mojem robcu od vašega črtalnika, bo to popolnoma zadostovalo za dokaz umora. Ali ne bi vendarle raje priznali? Morebiti je bilo samo čustveno dejanje. V takem primeru je odkrito priznanje zmeraj dobra podlaga za miljšo sodbo.«

Fred zmaje z glavo. Bengsch nejevoljno zbere svoje stvari in spravi črtalnik za ustnice.

Ko vstane, pride Dittmann v sobo, da bi mu poročal. »Trenutek še!« ga prekine Bengsch. Gre k vratom in zakliče policaju: »Prosim, peljite tega moža v voz!«

Dittmann začudeno gleda Bengscha. »No, no, pa menda že nimate storilca?« Bengsch zmaje z rameni. »Morebiti, sum obstoja, motiv tudi. Zadnji dokaz morajo podati mešalci strupov. Ali ste medtem kaj ugotovili?«

Dittmann lista po svojem zvezku. »Najprej: Noben gost po polnoči ni mogel brez vednosti hišnega sluge priti v penzion ali ga zapustiti, ker so bila vrata zaklenjena in ima ključ samo on. Po 12. uri pa so prišli samo: Okoli ene gospod Steinacker

z Marion, ob tričetrt na dve Fred, in sicer tako pijan, da je kar padal po stopnicah... Potem sem tudi takoj pretipal tega Steinackerja. Ni preveč simpatična prikazen. Naravnost baha se, da je imel razmerje z Marion in da jo je zato Fred stalno mučil z ljubosumnostjo. Po predstavi je obiskal nekaj nočnih lokalov. Okoli ene sta skupaj prišla domov. Priznava, da je bil še pri nji v sobi, da pa je odšel, ko je prišel Fred, da bi se umaknil prepiru. O dejanju noče nič vedeti. Kakor možakarja ne maram, ne vidim vzroka, da bi ga sumil.«

Bengsch se praska po glavi. »Vendar ga še ne smemo izpustiti. Najbolje bo, da se z njim peljete na predsedstvo. Njegove izjave moramo tako še protokolirati. Nekoliko diplomatsko storite to! Sicer bo takoj spet kričal o ugrabitvi. Je namreč Zahodni Nemec. Jaz pa se bom medtem še nekoliko ozrl po hotelu.«

Ko stopi dve uri potem policijski komisar Dittmann v sobo svojega šefa, ga najde, ko pridno obrača neki črtalnik za ustnice. Izredno iznenaden vpraša Dittmann: »Kako, ali imate zdaj še en črtalnik za ustnice?«

Bengsch se premeteno smehlja. »Da, edina, ki naj bi imela črtalnik, ga ni imela. Zato pa imata njena kavalirja, vsak po enega. Tegale sem našel v Steinackerjevi sobi v skodelici za milo njegovega potovalnega kovčka. Žal pa mi še ni jasno, kakšno zvezo ima ta stvar z dogodkom. Zdi se tudi, da je

črtalnik pokvarjen. Težko ga je odviti, nazaj pa sploh ne gre.»

Preden se utegne Bengsch še dalje ukvarjati s črtalnikom za ustnice, mu položi Dittmann izvid kriminalno tehničnega inštituta na mizo: »Smolo ste imeli z vašo teorijo o črtalniku za ustnice; ličilo ni od črtalnika za ustnice, ki ga je imel Fred. Kaj pravite zdaj?«

»Da, sem že kakšne pol ure pripravljen na to,« odvrne Bengsch in pomoli Dittmannu drugi črtalnik za ustnice »Točno si oglejte tegale! Je kakor da bi bil pravkar kupljen. In gospod Steinacker nam bo gotovo pripovedoval, da ga je kupil samo zato, da bi ga podaril gospodični Marion za potovanje. Če pa ga točno pogledate, boste ugotovili, da je bil že rabljen. Tule na vrhu je malce ostrgan. Sleditorej, da se je gospodična Marion tik pred smrtjo ličila s črtalnikom gospoda Steinackerja. Sklepati bi se dalo, da jo je on umoril. Toda pri tem je ena težava. Kje je motiv? Zakaj naj bi jo bil umoril? O tem do zdaj še ne vemo prav nič.«

Bengsch se spet ukvarja s črtalnikom za ustnice. A naj ga še tako vrti, ličila ne spravi več nazaj. Dittmann pravi nazadnje: »Prenehajte, pokličite raje Steinackerja na zaslišanje!« — »Še trenutek!« Bengsch, ki se je medtem z nožem za pisma ubadal s tulcem, spraska iz žlebička, ki teče okoli odprtine, košček celuloida. Previdno vleče naprej in polagoma izvleče iz dvojnega tulca mikrofilm.

»To je pa vendar...« Bengsch poskoči s stola. »Grev v delavnico, Dittmann, tam je gotovo projekcijski aparat.«

Deset minut nato se prikaže na platnu slika za sliko. Mikrofotokopije aktov raznih ministrstev, posnetki ladjedelnic in tovarn, šifrirani zapiski. Vohunski material. Bengsch in Dittmann se osuplo gledata. »Pa naj še kdo ugane, da je varietejski posrednik vohunski agent!« pravi naposled Bengsch in zapove Dittmannu, naj pripelje Steinackerja na zaslišanje.

Daleč čez polnoč je že, ko Steinacker prizna potem, ko je ure in ure tajil, da je že skoraj tri leta v NDR zaposlen kot kurir zahodne zaupne službe in da je v torbicaх artistk s črtalniki za ustnice šestokrat pretihotapil vohunski material na zahod.

Nato je popolnoma hladnokrvno opisal umor.

»Bila bi me izdala. Že dalj časa je slutila, da z menoj nekaj ni v redu. Opazila je moje stalne obiske pri posrednikih. Nekoč me je tudi presenetila, ko sem v hotelski sobi fotografiral spise. Pripovedoval sem ji sicer, da je to samo nepomembna usluga nekemu političnemu beguncu, ki potrebuje fotografske kopije o zapuščenih računskih dokumentih; toda ni mi prav verjela. O tem pa nisva več govorila, dokler se ni primerila zadeva s črtalnikom za ustnice. Šel sem z njo v sobo. Poljubovala sva se in pravkar sem jo hotel sleči, pa je prišel v sosednjo sobo njen sodelavec. Nenadoma je postala živčna, na

vsak način je hotela govoriti z njim. Gotovo ji je bilo žal, da bi ga morala pustiti na cedilu. Brez-uspešno je iskala v torbici svoj črtalnik, da bi si popravila zbrisane ustnice. To je bila ugodna priložnost, da ji dam svojega. Sicer se je čudila, da imam črtalnik za ustnice, ni pa nič spraševala in se je naličila. Pri zavijanju pa mehanizem ni deloval. Videl sem, da se je zataknil konec filma. Hitro sem ji črtalnik vzel. Postala je ne-zaupna. Nenadoma je zahtevala, naj ji vendar končno povem, kaj počenjam. Skušal sem jo pomiriti. Toda ni popustila in je naposled kričala nad menoj, da ji je dovolj mojih temnih poslov in da ne mara kriti mojih skrivnih zadev. Bal sem se, da bodo Fred in drugi gosti postali pozorni, in sem ji skušal

zamašiti usta. Ne vem, kako se je zgodilo — nenadoma sem oklenil njeno grlo in stisnil, dokler ni umolknilo. Iz sosesčine sem slišal samo še Fredovo smrčanje. Potihem sem odšel skozi vmesna vrata. Najprej sem hotel še ponoči pobegniti, toda premislil sem si. Sum bi takoj padel name, in kot morilec bi tudi na oni strani ne bil varen. Zato sem ostal.«

Mračnega obraza je Steinacker še enkrat prebral zapisnik o zaslišanju. Ko je podpisoval, se mu je reka tresla. Potem so ga odvedli.

Bengsch je zaprl spis, pritrdil listek in napisal: »Za državno varnost«.

GÜNTER PRODÖHL

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

bo začela v letošnjem letu izdajati zbirko desetih knjig gospodarske matematike:

Računi v gospodarstvu

Zbirka predstavlja svojevrstno in doslej edinstveno ciklično zasnovano izdajo gospodarske matematike od najelementarnejših računov do najzahtevnejših nalog, s kakršnimi se srečujemo pri praktičnem gospodarskem delu.

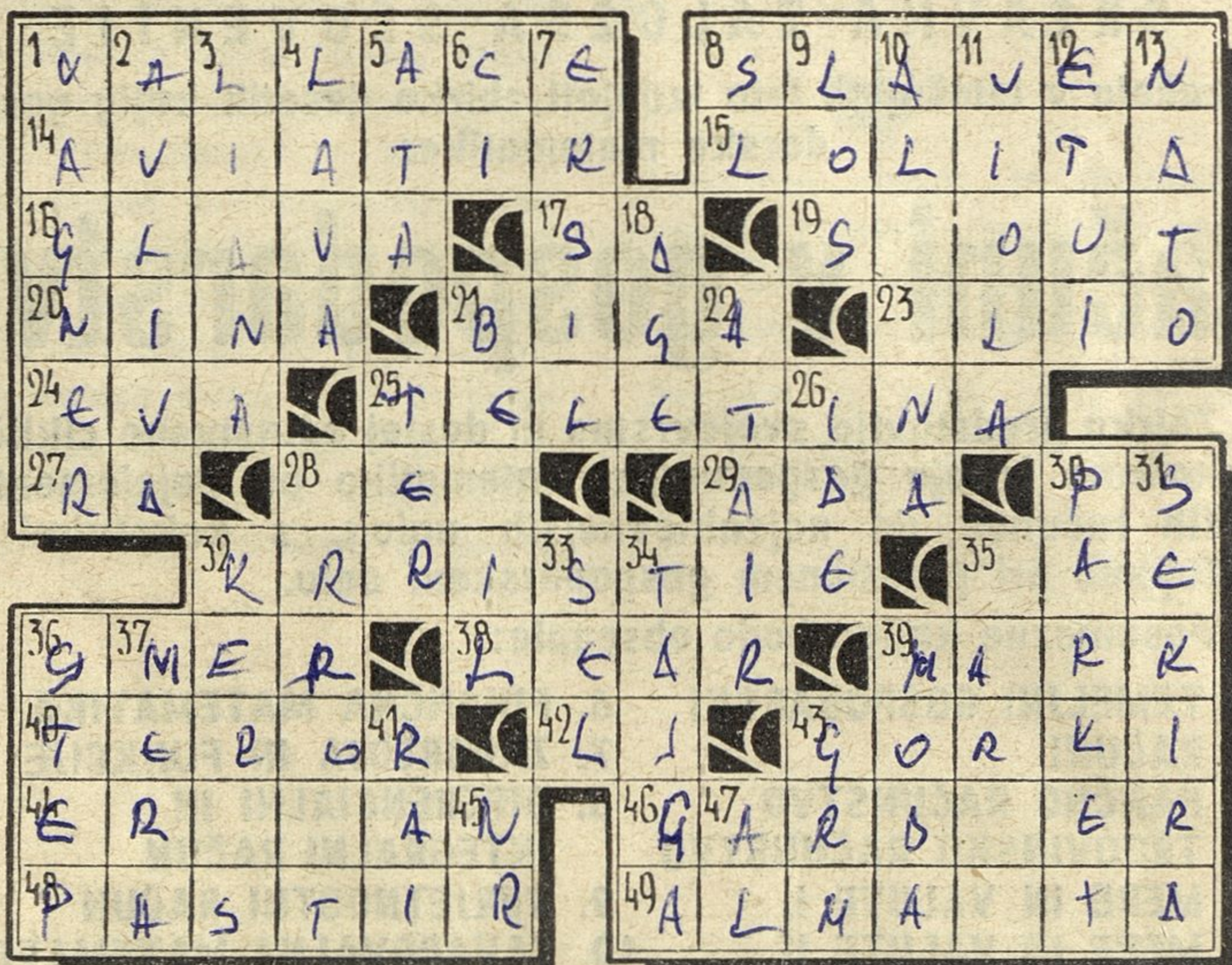
Posamezne knjige bodo obsegale:

1. TEMELJNI GOSPODARSKI RAČUNI	6. FINANČNA MATEMATIKA
2. BANČNO RAČUNSTVO	7. ZAPOREDJA IN FUNKCIJE
3. TRGOVINSKO RAČUNSTVO	8. DIFERENCIALNI IN INTEGRALNI RAČUN
4. MERE IN VALUTE I.	9. VERJETNOSTNI RAČUN
5. MERE IN VALUTE II.	10. ZAVAROVALNA MATEMATIKA

Avtorji teh desetih knjig so priznani strokovnjaki za gospodarsko matematiko: Andoljšek — Kovačič — dr. Vadnal. Posamezne knjige so sestavljene tako, da bodo služile vsakomur: preprostemu članu delavskega samoupravljanja prav tako kot gospodarskemu analitiku in prav tako finančnemu uslužbencu kot študentom na vseh stopnjah ekonomskih strokovnih šol.

Ker bo tiskana celotna zbirka v sorazmerno nizki nakladi, bodo imeli pri nakupu prednost tisti, ki se bodo pravočasno naročili na celotno zbirko, ki bo izhajala v cikličnem zaporedju dveh let. Redni naročniki bodo imeli 20 % popust in ugodnost obročnega plačevanja. Prednaročila sprejema založba do 1. julija 1962.

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. plodoviti angleški pisatelj kriminalnih romanov (Edgar, »Mož iz Maroka«), 8. po znan, znamenit, 14. letalec, 15. naslov senzacionalnega romana Vladimirja Nabokova, po katerem so že posneli film, 16. del telesa, 17. avtomobilska značka sarajevskega okraja, 19. sodobni ameriški pisatelj detektivskih zgodb, v katerih nastopa detektiv Nero Wolfe (Rex), 20. Cankarjeva črtica, 21. vrsta peciva, 23. ime pred leti umrlega ameriškega filmskega komika, 24. žensko ime, 25. meso mladega goveda, 27.

egipčanski bog sonca, 28. skandinavski drobiž, 29. ime italijanske književnice Negri, 30. kratica za »post scriptum«, 32. popularna angleška pisateljica kriminalnih romanov (Agatha), 35. ameriško žensko ime, 36. nakazana pot, pravec, 38. naslovni junak Shakespearove tragedije, 39. ime ameriškega humorističnega pisatelja Twaina, 40. nasilje, 42. nedeljiva soglasnika, 43. ruski pisatelj, glasnik delavskega razreda (Maksim), 44. glavno mesto Armenije, 46. sodobni ameriški pisatelj detektivskih zgodb, ki je

po poklicu odvetnik (Erle Stanley), 48. varuh črede, 49. glavno mesto Kazakstana v SSSR.

N a v p i č n o: 1. veliki nemški operni skladatelj (»Lohengrin«), 2. grško pristanišče, kjer so se Grki zbrali za boj proti Troji, 3. trop-ska ovijalka, 4. vulkanski izmeček, 5. oče, 6. začetnici priimka in ime-na največjega slovenskega pisate-lja, 7. izgon, pregnanstvo, 8. kra-tica za »sledenci«, 9. severni jelen, 10. delavska četrt v Hamburgu, 11. glasbilo, 12. tok, tulec, 13. kratica za Severnoatlantski pakt, 18. turški velikaši, 21. drag kamen zelene

barve, 22. najsvetlejša zvezda v ozvezdju Orla, 25. katran, 26. po-sebni dnevi v rimskem koledarju, 28. povrtnina, 30. iz trdih deščic zložen pod, 31. orodje gozdnih de-lavcev, 32. rimska boginja polja in poljskih pridelkov, 33. kurir, odpo-slanec, 34. močviren gozdni pas na azijskem severu, 35. pritok Seine v Franciji, 36. hiter družabni ples, 37. osnovna enota, 39. najnovejši kroj ali noša, 41. kratica italijan-ske radijske mreže, 43. na pol ole-senela rastlina, 45. kratica za »Na-rodno republiko«, 47. kemični znak za aluminij. (F. P.)

IZID NAGRADNEGA ŽREBANJA

Za nagradno križanko »Tovarišev NN«, objavljeno v 4. šte-vilki, je žreb razdelil razpisane nagrade takole:

1. nagrada — 5000 din: Sonja Hoge, Ljubljana, Tabor 4-I
2. nagrada — 3000 din: Ivanka Meglič, Tržič, Blok Bistrica
3. nagrada — 2000 din: Nežika Friškovic, Gomilsko

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE »TOVARIŠEV NN« IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Vodoravno: 1. Velika sleparija, 15. Pitagora, 16. golazen, 17. Anatolija, 19. Kozara, 20. lopa, 21. Bjelovar, 23. mm, 24. aga, -t, 26. ete, 27. eben, 29. NR, 30. pospešek, 34. Dane, 35. karakter, 37. par, 39. laz, 40. Adelaide, 41. ozara, 43. Bevk, 44. med, 47. ded, 48. Skuta, 50. Simak, 52. mast, 55. Kala, 56. pat, 57. Moll, 59. ah, 60. ara, 61. čep, 62. povoj, 63. Li, 64. ta, 65. aceton, 67. pasme, 69. vik, 72. krop, 73. Renoir, 74. Alkine, 76. gem, 78. zidar, 79. Batter, 80. oro, 81. ky.

NEKAJ ANEKDOT

Učenec in mojster

Mlademu pianistu se je naposled posrečilo, da ga je sprejel Paderewski. Potem ko je zaigral nekaj skladb, se je mladenič ponosno obrnil k mojstru rekoč:

»Ne da bi se bahal, vendar lahko naredim s klavirjem, kar hočem.«

»Morda bi ga lahko zaprli?« je odgovoril mojster.

Iz otroških ust

Fantič pride k mesarju in naroči:

»Trideset dek pljučk za mačko. Pa da ne bodo takšna kot predvčerajšnjim!«

»Zakaj pa ne?« vpraša mesar.

»Ker je očeta vso noč bolel trebuh.«

0

»Anonimnež,« razlaga učiteljica, »je tisti, ki se noče dati spoznati... Kdo pa klepeta tam v zadnjih klopih?«

»Anonimnež,« odgovori tenak glasek.

0

»Profesor,« pravi mati, »priporočam vam svojega sinka. Tako plašljiv in boječ je. Posebej v latinščini.«

0

Trije fantiči se pogovarjajo o rojstvu otrok.

»Pri nas pravijo, da jih nosi štokrlja,« pravi prvi.

»Pri nas pravijo, da so otroci skriti v zelju,« reče drugi.

Tretji pa polglasno pove: »Pri nas doma smo bolj revni, pa jih mamica kar sama dela.«

Prijazno priporočilo

Tat je imel spretnega advokata, ki ga je v razpravi rešil kehe.

»Če hočete, bi se vam prišel zahvalit?« reče tat.

»Seveda, kar pridite. Ampak samo podnevi.«

Med norci

— Ti, danes pa je nebo pokrito z oblaki.

— Prav ima, saj je res mraz...

Napačna zveza

Marilyn Monroe je nedavno tega potovala po Mehiki. Vročekrvni Mehikanci so bili sila navdušeni nad igralkinimi čari, ki jih je radodarno razkazovala. Nekemu sramežljivemu novinarju (izjema potrjuje pravilo!) se je le zdelo, da je Marilynina obleka preveč izrezana, pa ji je to tudi povedal.

»Razumem,« mu je odgovorila Marilyn. »Gotovo bi jo raje videli na obešalniku...«

Kakršen oče takšen sin

Gangsterjev sin pride iz šole.

»No, kako je bilo?« ga vpraša oče.

»Kar dobro. Celo uro so me spraševali, pa nisem odprl ust.«

Škotska

Škot in Francoz sta se po brodomu rešila na samotni otok.

»Kaj hujšega se nama res ne bi moglo pripetiti,« je javkal Francoz.

»Kaj še,« ga zavrne Škot. »Pomislite, kaj bi bilo, če bi kupila povratno vozovnico.«

Nesrečni ubežnik

Mlad angleški vojak je pobegnil iz vojaškega zapora, vendar ni imel sreče. Prvi avtomobil, ki ga je ustavil, ga je peljal kar nazaj v zapor. Šofer je bil namreč vojaški policist (v civilu), pa se mu je fant prekmalu izpovedal...

Najhujša kazen

Med odmorom sodne obravnave proti bigamistu vpraša obtoženčev prijatelj sodnika:

»Kakšna pa je najhujša kazen za bigamista?«

»Dve tašči.«

Nekaj napisov

Na zidu šole »Trinity Colledge« v Cambridgeu:

»V primeru požara prosimo, da vpijete: GORI!«

0

V nigerijskem dnevniku:

»Dvokolo, ki je peljalo slepega potnika, je bilo ustavljeno na državni meji.«

0

V pisarni ameriškega industrijalca:

»Všeč so mi moški z bodočnostjo in ženske s preteklostjo.«

0

Na oglasni deski francoske vojašnice:

»Štiri dni zapora za vojaka XY, ker je šel iz vojašnice v tako smešni uniformi, da je bil podoben oficirju.«

0

V švicarskem zimskem letovišču:

»Pod nobenim pogojem ne zapuščajte smuči med spustom po hribu.«

»Tovarišev NN« izhaja kot redna mesečna samostojna priloga ilustriranega tednika »Tovariš«. Odgovorni urednik Sergej Epih. — »Tovarišev NN« urejajo Stane Ivanc, Ivan Kranjc in Andrej Novak. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 3, II. nadstr., tel. 23-522, int. 55. Uprava: Ljubljana, Tomšičeva 1, telefon 23-522. Tisk tiskarne ČP »Delo«.

tovarišev

NN

to
va
riš

PRVE TRI ŠTEVILKE »TOVARIŠEVEGA NN« LAHKO DOBITE ZASTONJ!

Kako?

ČE PLAČATE NAROČNINO ZA »TOVARIŠEV NN« OD ČETRTE ŠTEVILKE DO KONCA LETA!

Tako boste imeli popolno zbirko »TOVARIŠEVEGA NN«, ki je na željo bralcev začel objavljati le daljše zgodbe.

Razen napetih zgodb prinaša »TOVARIŠEV NN« tudi križanko in druge uganke, med njimi tudi nagradne.

NE POZABITE:

VSAK MESEC IZIDE NOVA ŠTEVILKA »TOVARIŠEVEGA NN«, VSAK TEDEN PA ILUSTRIRANA REVIIJA »TOVARIŠ«!

»TOVARIŠ« prinaša na 68 straneh številne zanimive in aktualne reportaže ter fotografije o dogodkih doma in po svetu, skrbi, da so zadovoljni ljubitelji filma, mode, avtomobilizma in glasbe, pa tudi bralci romanov in novel.

Ugankarji bodo veseli priloge »KAJ VEŠ – KAJ ZNAŠ«, ki prinaša križanke, rebuse, strip, slikovne uganke – med njimi tudi več nagradnih.